

Strategija pametnog razvoja Općine Velika

NARUČITELJ:

Općina Velika
Zvonimirova 1a
34 330 Velika

IZRAĐIVAČ

Level Project d.o.o.
Radnička cesta 80
10 000 Zagreb

Sudjelovali u izradi dokumenta:

Mirela Matković, mag.polit.soc.

Lucija Mihaljević, mag. geol.

i drugi

Sadržaj

1.	Uvod.....	2
1.1.	Koncept pametnog razvoja	3
1.2.	Strateško planiranje u Republici Hrvatskoj.....	10
1.3.	Strategija pametnog razvoja	11
1.4.	Usklađenost sa strateškim dokumentima	11
1.5.	Usklađenost sa zakonskim odredbama	18
2.	Analiza stanja	20
2.1.	Upravljanje općinom i uslugama.....	20
2.1.1.	<i>Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika</i>	20
2.1.2.	<i>Proračun Općine Velika</i>	23
2.2.	Kvaliteta života	24
2.2.1.	<i>Demografska struktura</i>	24
2.2.2.	<i>Civilni sektor</i>	27
2.3.	Ekonomija.....	29
2.3.1.	<i>Gospodarska slika</i>	30
2.3.2.	<i>Stanje poduzetništva</i>	32
2.4.	Okoliš.....	33
2.4.1.	<i>Integralno upravljanje resursima</i>	33
2.4.2.	<i>Zaštićeni prirodni dijelovi područja Općine.....</i>	36
2.5.	Temeljne usluge	38
2.5.1.	<i>Društvena infrastruktura</i>	38
2.5.2.	<i>Infrastruktura za energetiku i širokopojasni Internet</i>	42
2.6.	Održiv promet i mobilnost.....	44
3.	SWOT analiza.....	47
4.	Vizija i misija	49
5.	Strateški okvir.....	50
5.1.	Strateška područja.....	50
5.1.1.	<i>Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama.....</i>	52
5.1.2.	<i>Strateško područje 2: Kvaliteta života</i>	55
5.1.3.	<i>Strateško područje 3: Ekonomija</i>	58
5.1.4.	<i>Strateško područje 4: Okoliš.....</i>	60
5.1.5.	<i>Strateško područje 5: Temeljne usluge</i>	62
5.1.6.	<i>Strateško područje: Održiv promet i mobilnost.....</i>	65
5.2.	Definirani projekti	67
5.3.	Pokazatelji, indikativni financijski plan i terminski plan provedbe	75
6.	Tablica slika:	79

1. Uvod

Kvalitetno izrađen strateški dokument doprinosi:

- *Pravovremenom odgovoru na procese promjena*
- *Strateškom planiranju u rješavanju aktualnih i budućih problema Općine*
- *Donošenju odluka javnih tijela u okviru šireg razvojnog koncepta*
- *Olakšavanju koordinacije interesa i aktivnosti različitih dionika u Općini*
- *Učinkovitijem korištenju resursa kako bi se postigli unaprijed određeni razvojni ciljevi*
- *Uključivanju šire javnosti u proces donošenja odluka vezanih za razvoj*
- *Pripremi kvalitetnih smjernica za daljnje planove održivog korištenja prostora*

Izrada kvalitetnih i sveobuhvatnih strateških dokumenata ključni je element za učinkovito korištenje sredstava Europske unije te samim time uspješan razvoj bilo kojeg područja.

Možemo reći da kvalitetno izrađen strateški dokument doprinosi: pravovremenom odgovoru na procese promjena, strateškom planiranju u rješavanju aktualnih i budućih problema Općine, donošenju odluka javnih tijela u okviru šireg razvojnog koncepta, olakšavanju koordinacije interesa i aktivnosti različitih dionika u Općini, učinkovitijem korištenju resursa kako bi se postigli unaprijed određeni razvojni ciljevi, uključivanju šire javnosti u proces donošenja odluka vezanih za razvoj te pripremi kvalitetnih smjernica za daljnje planove održivog korištenja prostora.

Kako bi strateški dokumenti ispunili svoju funkciju potrebna je njihova hijerarhijska usklađenost: od europske, nacionalne preko regionalne i lokalne razine. Krovna strategija u tome smislu je strategija Europske unije s njom pripadajućim programima na europskoj razini.

Europska unija definirala je **ново strateško razdoblje 2021. – 2027. godine** kojim se predstavlja okvir te daju smjernice za druge strateške dokumente i akcijske planove. Kroz dokument su definirani ciljevi kao što su: jedinstveno tržište, inovacije i digitalna pitanja, kohezija i vrijednosti, prirodni resursi i okoliš, migracije i upravljanje granicama, sigurnost i obrana, EU susjedstvo i svijet te europska javna uprava. Novom kohezijskom politikom usmjerava se i na ciljeve: pametnije, zelenije, povezanije Europe s istaknutijom socijalnom komponentom i Europe bliže građanima. Uz navedenu strategiju, **Europski zeleni plan** te viziju klimatski neutralne Europe do 2050. godine uz dodatne ciljeve poput: ulaganja u tehnologije prihvatljive za okoliš, poticanje industrija za inovacije, uvođenje čistijih, jeftinijih i zdravijih oblika privatnog i javnog prijevoza, dekarboniziranje energetskeg sektora, povećanje energetske učinkovitosti zgrada te suradnje s

međunarodnim partnerima na poboljšanju globalnih standarda u području okoliša, Europska unija u narednom razdoblju sve više stavlja naglasak na ekološku dimenziju.

U skladu sa **Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske** (NN 123/17, 151/22) na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini donose se strateški dokumenti usklađeni s europskom razinom, poglavito **Nacionalna razvojna strategija do 2030. godine**, nacionalni strateški dokument koji utvrđuje razvojne smjerove i strateške ciljeve Republike Hrvatske. Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine definirani su razvojni smjerovi kao što su: održivo gospodarstvo, jačanje otpornosti na krize, zelena i digitalna tranzicija te ravnomjeran regionalni razvoj.

Strateški dokumenti služe upravo procesu razvoja te i sami predstavljaju proces, a definirane ciljeve, prioritete i mjere potrebno je dodatno obrazložiti te u skladu s njima raspisati programe i projekte za privlačenje dostatne količine novaca za razvoj. Samim time, mogli bismo reći kako je usvajanje Strategije pametne Općine tek prvi korak u ostvarivanju pametnog razvoja nekog područja.

1.1. Koncept pametnog razvoja

Socijalne i ekonomske promjene koje pogađaju društvo posljednjih nekoliko desetljeća, a koje između ostalog uključuju promjene u demografskoj strukturi, odnosno smanjenje i starenje populacije, smanjenje davanja za javni sektor, trendove globalizacije i urbanizacije te klimatske promjene, utjecale su na smanjenje dostupnosti i kvalitete infrastrukture i javnih usluga, smanjenje prihoda te ograničenu fizičku i digitalnu povezanost u ruralnim sredinama. Raniji pokušaji da se na razvoj ruralnog prostora utječe vanjskim čimbenicima poput državnih mjera i poticaja pokazali su se nedovoljno uspješnim, što je dovelo do jačanja svijesti da je za ruralni razvoj potrebno aktivirati dionike ruralnih prostora. Takvo razmišljanje prepoznala je i Europska unija koja je ujedno i prihvatila koncept pametnog razvoja te ga dalje razvijala kroz strateške dokumente i akcijske planove.

Pametni razvoj podrazumijeva korištenje inovativnih alata, poput digitalnih i zelenih rješenja kako bi se postiglo unapređenje okruženja za poboljšanje kvalitete života, teritorijalni razvoj, stimulaciju ekonomskog rasta, kao i naposljetku demografsku

*Pojam „pametno“
odnosi se na
korištenje digitalnih i
telekomunikacijskih
tehnologija kako bi
se uspješnije koristili
postojeći resursi koji
bi doveli do
povećanja standarda
i dobrobiti
stanovništva.*

obnovu same sredine. Koncept pametnog razvoja razvio se kao odgovor na zaostajanje ruralnih sredina u odnosu na urbane u pogledu razvoja, ali i kao odgovor na trenutačne probleme s kojima se ruralna sredina nosi.

Pametnu sredinu čini zajednica u ruralnom ili urbanom području koja koristi inovativna rješenja kako bi unaprijedila unutarnju otpornost, osnažila lokalne kapacitete i ojačala svoje potencijale. Razvoj koncepta leži u participativnom pristupu koji uključuje različite dionike te služi kako bi se razvila i implementirala strategija za unaprjeđenje ekonomske, socijalne i ekološke situacije. U tom kontekstu koncept vidi potencijal u mogućnostima koje stvaraju digitalne tehnologije. Koncept pametne sredine stoga obuhvaća:

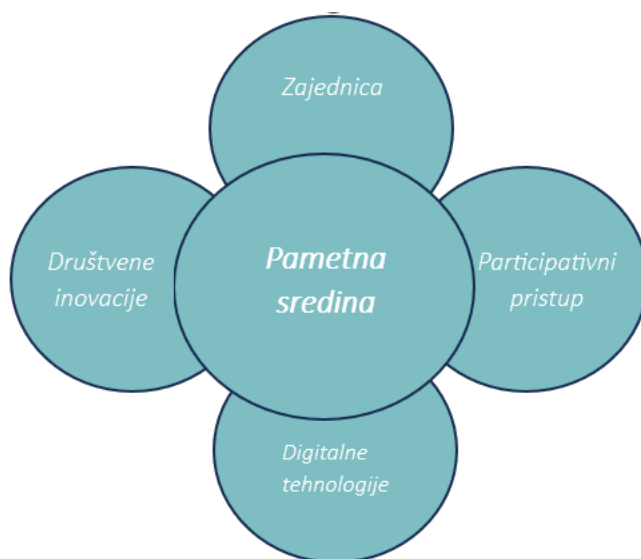
1) **Zajednicu u ruralnoj sredini** koja nije ograničena jasno definiranim prostornim ili administrativnim ograničenjima. Zajednica je karakterizirana svojim individualnim karakteristikama – potrebama i izazovima s kojima se suočava, a njihova koegzistencija čini okvir u sklopu kojeg se razvijaju pametne sredine.

2) **Participativni pristup** koji podrazumijeva aktivno sudjelovanje lokalne i šire zajednice u kreiranju strategije i donošenju odluka. Participativni pristup podrazumijeva uključivanje različitih dionika, od jedinica lokalne samouprave, lokalnih proizvođača, malih poduzetnika, udruga, zadruga i drugih poslovnih subjekata, pa sve do susjednih naselja, Općina i gradova koje zajedničkim pristupom traže rješenja za aktualne probleme unutar zajednice.

3) **Korištenje digitalnih tehnologija** kako bi područja postala agilnija, bolje koristila vlastite resurse i povećala kvalitetu života čime bi se unaprijedila atraktivnost ruralnog područja. Korištenjem digitalnih tehnologija pametne sredine, posebno one ruralne, stvaraju okruženje koje ima potencijala dati iste ili barem slične mogućnosti kakve postoje u urbanoj sredini. Digitalne tehnologije u tome smislu obuhvaćaju informacijske i komunikacijske tehnologije, iskorištavanje velikih podataka i/ili inovacije povezane s uporabom Interneta stvari.

4) **Društvene inovacije** predstavljaju važnu i neizostavnu okosnicu koncepta pametne sredine koja najviše ovisi o kvaliteti zajedništva u lokalnoj zajednici, društvenoj inkluziji te transparentnosti sustava, a obuhvaća područja poput bioekonomije, zelene ekonomije, energije i mobilnosti.

Slika 1 Konceptualne odrednice pametnog razvoja, izradio autor

Osnovne karakteristike pametnog razvoja vidljive su kroz šest sektora o kojima ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja nekog područja: Upravljanje Općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge te Održiv promet i mobilnost.

Upravljanje Općinom i uslugama jest prvi sektor o kojem ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), samoupravni djelokrug Općina odnosi se na poslove od lokalnog značaja, odnosno: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu zaštitu, promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima. Općinom upravljaju tijela jedinica lokalne samouprave, odnosno predstavničko tijelo – Općinsko vijeće koje donosi akte u okviru djelokruga Općine te obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i statutom te izvršno tijelo – Općinski načelnik koji zastupa Općinu te je odgovoran za zakonito i pravilno obavljanje poslova državne uprave. Kako bi se upravljanje Općinom unaprijedilo potrebno je iskoristiti mogućnosti koje digitalizacija sustava javne uprave pruža, a koje posljedično dovode do veće učinkovitosti i transparentnosti javne uprave. U tome smislu potrebno je dalje raditi na umrežavanju glavnih dionika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, kako bi potrebne informacije bile što brže dostupne za realiziranje poslovnih zadataka. Sve to dovesti će do poboljšanja rada javne uprave što će doprinijeti unaprjeđenju gospodarstva, ali i posljedično unaprjeđenju kvalitete života stanovnika na području Općine kroz lakše ostvarivanje osobnih prava i potreba, odnosno lakšeg pristupa informacijama. Strategija stoga pozitivno utječe na sektor kroz sljedeće dimenzije: transparentnost u upravljanju, dostupnost informacija, informiranje javnosti te strateško upravljanje.

Kvaliteta života jest drugi sektor o kojoj ovisi uspješnost implementacije strategije pametnog razvoja. Kvaliteta života odnosi se na sve čimbenike koji imaju utjecaja na životne uvjete zajednice, odnosno stanovništva na području Općine. Pod pojmom kvaliteta života podrazumijeva se stupanj blagostanja pojedinca, odnosno zajednice. Kako bi se kvaliteta života na području Općine unaprijedila koristit će se digitalne tehnologije. Preduvjet za korištenje digitalnih tehnologija postojanje je edukacija i ulaganje u cjeloživotno obrazovanje, kao i ulaganje te poticanje stanovništva na edukacije vezane za digitalnu pismenost. Osim toga, kvaliteti života svakako doprinosi i jačanje socijalnog kapitala, kreativnosti i uključenosti u javni život stanovništva s područja Općine, a što je sve moguće potaknuti kroz razvoj digitalnih alata. U skladu s time implementacija mjera i projekata iz Strategije pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: socijalni kapital, kvalificiranost i educiranost građana, ulaganje u obrazovanje, cjeloživotno učenje, kreativnost i uključenost u javni život.

Ekonomija jest treći sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Ekonomija jest ljudska djelatnost koju čine proizvodnja, potrošnja i razmjena, odnosno podrazumijeva aktivnost zarade proizvodnjom, kupovinom ili prodajom proizvoda. Ekonomija predstavlja jedan od najvažnijih čimbenika koji utječe na samoodrživost određene cjeline zbog čega razvoj iste treba predstavljati prioritet bilo kojeg područja. Kako bi se potaknuo razvoj gospodarstva određenog područja, potrebno je iskoristiti digitalne tehnologije koje mogu imati veliku ulogu u poticanju razvoja. U tome smislu digitalne tehnologije predstavljaju alat kojim se postiže uklanjanje ili smanjivanje birokratskih barijera, ubrzavanje procesa dobivanja dozvola i pristupa potrebnim informacijama što sve utječe na privlačnost područja za potencijalne investitore, otvaranje novih radnih mjesta, kao i posljedično rast i razvoj ekonomije područja. Implementacija Strategije unutar sektora *Ekonomija* stoga pozitivno doprinosi sljedećim dimenzijama: inovaciji, ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji, produktivnosti i fleksibilnosti.

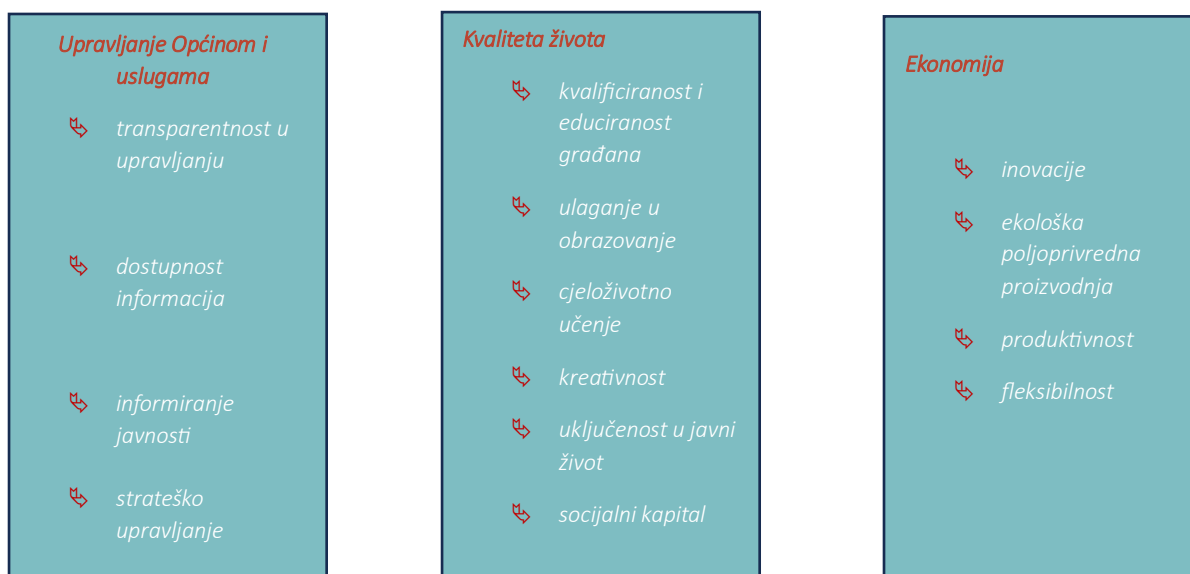
Okoliš jest četvrti sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Okoliš podrazumijeva životnu sredinu koja uključuje biljni i životinjski svijet, ali i kulturnu baštinu na tome prostoru. Sastavnice okoliša su zrak, voda, more, tlo, krajobraz, zemljina kora te biljni i životinjski svijet. Vanjski procesi poput čovjekova djelovanja i drugih izravno utječu na okoliš, a mogu dovesti do nepovratnih promjena koje dovode u pitanje budućnost okoliša, životinjskog i biljnog svijeta, odnosno čovjeka. Upravo zbog toga zaštita okoliša predstavlja jedan od najvećih prioriteta današnjice. Kako bi se unaprijedio razvoj zaštite okoliša na području Općine, koristit će se digitalne tehnologije koje imaju potencijala doprinijeti monitoringu stanja okoliša na području Općine, odnosno doprinijeti nadzoru nad procesima koji doprinose zaštiti okoliša. Implementacija Strategije unutar sektora pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: iskorištavanje prirodnih resursa, mjere za zaštitu okoliša te gospodarenje otpadom i upravljanje resursima.

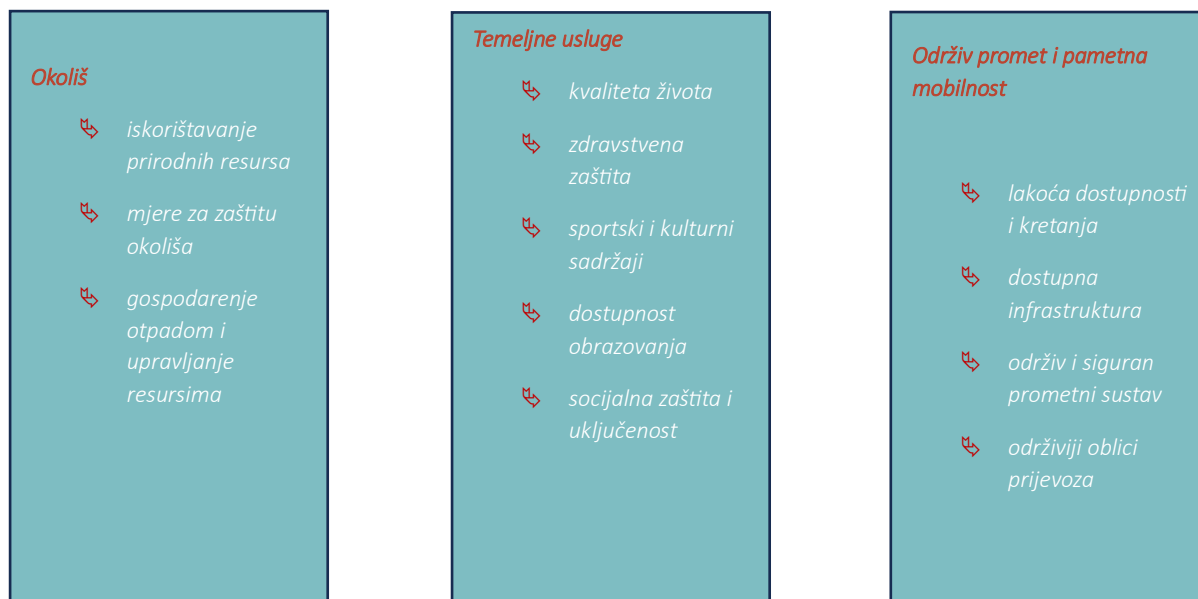
Temeljne usluge su peti sektor o kojemu ovisi uspješnost implementacije koncepta pametnog razvoja. Temeljne usluge obuhvaćaju usluge koje su neophodne za razvoj nekog područja. U tome smislu obuhvaćaju sve osnovne usluge koje doprinose demografskoj obnovi područja. Negativni demografski trendovi prisutni su na razini većine područja Republike Hrvatske te moraju postati prioritet razvoja. Uzimajući upravo nedostatak temeljne infrastrukture, usluga,

ali i kvalitetnih programa na ruralnom području Republike Hrvatske, postoji prilika za razvoj digitalnih tehnologija koje povećavaju dostupnost usluga, programa, odnosno infrastrukture, ali i doprinose njihovoj kvaliteti. Implementacija Strategije unutar sektora *Temeljnih usluga* tako pozitivno utječe na zdravstvenu i socijalnu zaštitu i prevenciju, sportski i kulturni sadržaj, te dostupnost obrazovanja.

Održiv promet i mobilnost je posljednji sektor o kojem ovisi uspješnost implementacije strategije pametnog razvoja. Promet jest gospodarska djelatnost koja je usmjerena na prijevoz robe i ljudi te prijenos informacija s jednog mjesta na drugo. Promet je sačinjen od infrastrukture koja se dijeli na cestovnu, željezničku, zračnu i morsku, prijevozna sredstva koja podrazumijevaju cestovna vozila, željeznička vozila, zrakoplove, brodove, kao i tehnologiju i organizaciju. Digitalna tehnologija može unaprijediti održivost prometne infrastrukture kroz implementaciju digitalnih rješenja. U tome smislu digitalna tehnologija može pomoći kod operacionalizacije poslovnih procesa, integracije i komunikacije između različitih dionika u prometu, uvođenja ekoloških rješenja te smanjenja onečišćenja okoliša. Implementacija mjera i projekata Strategije unutar sektora *Održivog prometa i mobilnosti* pozitivno utječe na sljedeće dimenzije: lakoću dostupnosti i kretanja, dostupnu infrastrukturu, održiv i siguran prometni sustav te održiviji oblici prijevoza.

Slika 2 Dimenzije na koje utječe implementacija Strategija pametnog razvoja, izradio autor

Uzimajući u obzir kako svako geografsko područje ima svoje jedinstvene karakteristike te samim time i specifične probleme i izazove s kojima se nosi, odnosno potencijale koje je moguće iskoristiti, svakoj se zajednici potrebno posvetiti zasebno kao jedinstvenoj teritorijalnoj cjelini.

Kako bi zajednica što kvalitetnije odgovorila na izazove s kojima se susreće te prepoznala i iskoristila potencijale koje posjeduje, potrebno je koristiti strateški okvir koji služi kao sredstvo za postizanje toga cilja. Strateški okvir u toj procjeni predstavlja integriran i sveobuhvatan pristup problematici odabranog područja. U takvom integriranom pristupu potrebno je odrediti realne ciljeve, a koji moraju biti postavljeni unutar realnih ambicija, vremenskog okvira te proračuna. Proces razvoja mora biti mjerljiv kroz postavljene indikatore koji služe za daljnje usmjerenje, a pokazatelji trebaju biti kontinuirano provjeravani i ispitivani kako bi se evaluiralo postojeće i buduće stanje te daljnji smjer razvoja područja.

I dok javna uprava svoje usluge te sve bitne informacije treba učiniti digitalno dostupnima te svakodnevno raditi na unaprjeđenju svojih procesa kako bi oni postali što jednostavniji, jasniji i transparentniji za korisnike, od građana se očekuje korištenje usluga interneta te dostupnost bitnih informacija kako bi mogli, zajedno s javnom upravom, aktivno sudjelovati u procesu odlučivanja. S obzirom na to, javna uprava mora postati senzibilnija za prijedloge i kritike koji dolaze od građana te postupati u skladu s njima.

Pored kvalitetne suradnje i međusobnog povjerenja na relaciji građani – javna uprava, pametna sredina veliki fokus daje i na primjeni raznih senzora koji su digitalno povezani, a kojima se mjere zbivanja u okolišu kao što su temperatura i kvaliteta zraka, vode ili tla, gustoća prometa i vrijeme

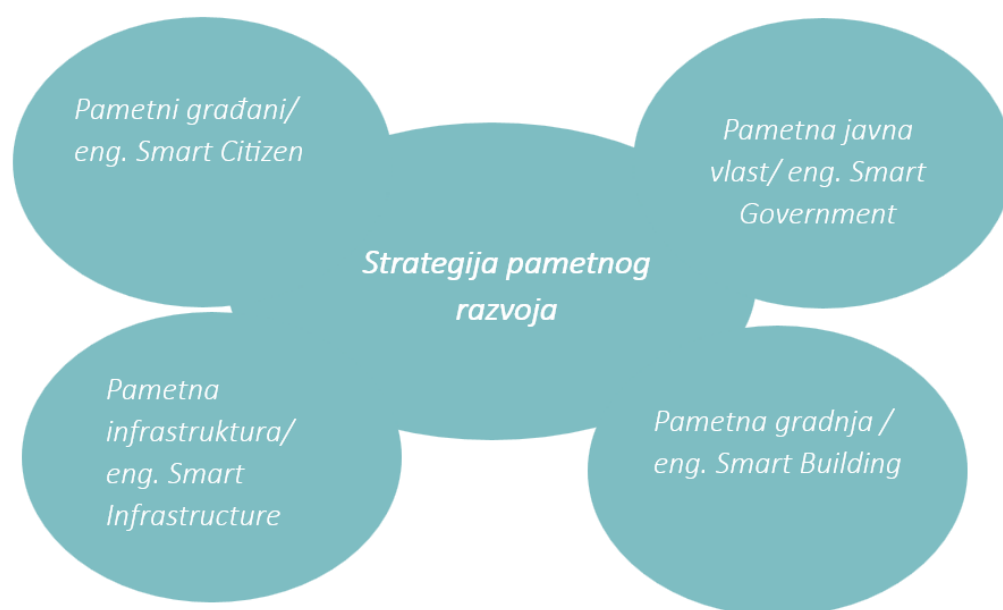
čekanja, protok vode, plina, a sve u svrhu optimizacije učinkovitosti usluga javne uprave i podizanja postojeće kvalitete života stanovnika. Tehnologija i internet ovdje ne služe samo za poboljšanje kvalitete života, već i smanjenju troškova uz pametnije prikupljanje podataka, obradu i njihovu analizu.

U svemu tome veliki je naglasak na očuvanju okoliša, ali i osiguravanju uvjeta za održivi razvoj. Na osnovu svega navedenog može se zaključiti da pametna sredina obuhvaća umreženo stanovništvo, povezane IT sustavi, razne senzore i druge uređaje koji prate stanje okoliša, a sve s ciljem kako bi se donijele održivije, funkcionalnije i ekonomičnije odluke.

Upotrebom pametnih tehnologija i digitalizacijom procesa povećat će se učinkovitost i transparentnost rada javne uprave što će potencijalno privući nove ulagače i investitore te na taj način pridonijeti gospodarskom napretku zajednice. Dodajući još i mogućnost kontinuiranog aktivnog sudjelovanja stanovnika u predlaganju novih inovacija i poboljšanja procesa, siguran je sveobuhvatni razvoj životne okoline i unaprjeđenje kvalitete života. Za razliku od prijašnjeg, tradicionalnog modela koji u centar stavlja javnu upravu, model pametnog razvoja u centar svog djelovanja postavlja stanovnike tog prostora koji predstavljaju najvažniju točku budućeg razvoja.

Koncept Pametnog razvoja kao polazišnu točku uzima Strategiju razvoja pametne Općine. Strategija razvoja pametne Općine jest strateški dokument unutar kojeg se putem strateškog okvira, odnosno vizije, misije, strateškog usmjerenja, mjera i projekata postavlja temelj za daljnji razvoj Općine. Upravo je zbog toga Strategija pametnog razvoja postavljena u središte modela pametnog razvoja.

Slika 3 Dimenzije utjecaja Strategije pametnog razvoja, izvor: Level Project d.o.o.

Uzimajući u obzir kako je Općina Velika, kao i druga područja Europske unije, suočena sa sličnim općim problemima kao što su starenje stanovništva, depopulacija, smanjena mobilnost, nejednaka distribucija javnih usluga i programa za lokalno stanovništvo, smanjene poslovne mogućnosti, slaba iskorištenost prirodnih resursa, nedostatan ekonomski i tehnološki razvoj, ali da ju uz opće pogađaju i specifični lokalniji izazovi povezani za jedinstvene karakteristike područja, definirano je pisanje ove Strategije pametnog razvoja Općine Velika, kako bi se osigurao kvalitetan život te povećanje zadovoljstva životom u Općini koji bi doprinijeli obnovi ruralnog područja, odnosno ruralnom razvoju navedenog područja.

1.2. Strateško planiranje u Republici Hrvatskoj

Strateško je planiranje u javnoj upravi proces definiranja ciljeva, politika i aktivnosti kako bi se ostvarili ciljevi u javnom sektoru na najbolji način. Ovaj proces uključuje identifikaciju problema i prilika, razvoj strategija i planova te provođenje tih planova. Cilj strateškog planiranja u javnoj upravi je osigurati efikasnu, učinkovitu i transparentnu javnu upravu koja će zadovoljiti potrebe građana i ostalih dionika.

Strateško planiranje i upravljanje javnim politikama u Republici Hrvatskoj uređeno je kroz Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22) koji se temelji na određenim načelima poput načela točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva i transparentnosti.

Načelo točnosti i cjelovitosti odnosi se na to da se za pripremu, izradu, izvješćivanje te praćenje provedbe i učinaka akata strateškog planiranja moraju koristiti pouzdani, provjerljivi i usporedivi podaci, akti strateškog planiranja moraju biti usklađeni s aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine, ali i dokumentima prostornog planiranja. Načelo učinkovitosti i djelotvornosti odnosi se na to da se za sve razine utvrđenih ciljeva i mjera u aktima strateškog planiranja moraju definirati odgovarajući pokazatelji, dok očekivani rezultati, ishodi i učinci provedbe akata strateškog planiranja moraju biti razumljivi, procjenjivi i mjerljivi te se trebaju planirati i postići uz optimalne troškove. Osim toga, prilikom odabira smjera djelovanja mora se razmotriti više opcija, a odabrana opcija treba jamčiti veću društvenu i ekonomsku vrijednost, odnosno optimalnu vrijednost za novac poreznih obveznika, dok su javna tijela dužna primjenjivati načelo dobrog financijskog upravljanja. Načelom odgovornosti i usmjerenosti na rezultat obvezuju se tijela zadužena za izradu i provedbu akata strateškog planiranja na osiguravanje odgovarajućih uvjeta, resursa i političke podrške za postizanje rezultata, ishoda i učinaka. Tijelo zaduženo za provedbu dužno je pratiti i analizirati podatke o provedbi i postignute rezultate. Ukoliko se ciljevi ne postižu, ili više nisu u skladu s okolnostima, moraju se prilagođavati i ispravljati. Načelom održivosti obvezuje se tijelo zaduženo za izradu i provedbu akata strateškog planiranja da pripremu i provedbu novih akata strateškog planiranja temelji na rezultatima i iskustvima iz prethodnih procesa strateškog planiranja. Ciljevi i postupci djelovanja moraju biti usklađeni između tijela zaduženih za provedbu i različitih razina vlasti. Problemi i

izazovi koje javno tijelo nastoji riješiti kroz postupke strateškog planiranja i upravljanja razvojem moraju biti jasno obrazloženi i relevantni. Ciljevi u aktima strateškog planiranja moraju biti jasno definirani i mjerljivi uporabom relevantnih pokazatelja. U aktima strateškog planiranja mora biti definirana odgovornost za provedbu i postizanje rezultata, ishoda i učinaka. Postupci strateškog planiranja i upravljanja razvojem su javni, a akti strateškog planiranja i izvješća o provedbi i vrednovanju se objavljuju .

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske definiraju se različite vrste akata strateškog planiranja prema roku važenja, odnosno prema sadržajnom obuhvatu, poput kratkoročnih akata koji se izrađuju za razdoblje od jedne do pet godina, srednjoročnih akata koji se donose za razdoblje do deset godina, te dugoročnih akata koji se donose za razdoblje od najmanje deset godina, odnosno akata nacionalnog značaja, značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te akata povezanih s okvirom za gospodarsko upravljanje EU.

1.3. Strategija pametnog razvoja

Strategija pametnog razvoja jest strateški dokument usmjeren na planiranje i implementaciju inovativnih pristupa kako bi se postigao održiv i učinkovit razvoj određenog područja, odnosno kako bi se implementirao model pametnog razvoja. U tome se smislu koriste digitalne tehnologije, participacija građana te usmjerenje na održivost, a kako bi se unaprijedila kvaliteta života stanovništva, postigao gospodarski rast i društvena inkluzivnost. Strategija pametnog razvoja tako predstavlja temeljni dokument koji omogućava promišljanje i planiranje u smjeru modela pametnog razvoja.

Strategija pametnog razvoja temelji se na definiranju koncepta pametnog razvoja, analizi strateških dokumenata i zakona, analizi stanja područja Općine te SWOT analize. Na temelju analiza definirana je vizija i misija te strateška područja razvoja. Uz to definirani su i projekti koje Općina planira provesti u sljedećih 10 godina.

Kako bi se Strategija pametnog razvoja realizirala koristio se kabinetski rad i konzultacije. Kabinetski je rad obuhvaćao analizu literature koja je obuhvaćala zakonsku, razvojno – stratešku, prostorno – plansku, znanstvenu i drugu literaturu, dok su se kroz konzultacije tražile konkretne informacije o stanju u prostoru te razvojnim projektima koji se planiraju na razini jedinice lokalne samouprave.

1.4. Usklađenost sa strateškim dokumentima

Ovim poglavljem dan je pregled strateških dokumenata i inicijativa na međunarodnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini vezanih za model pametnog razvoja. Prilikom pisanja Strategije pametnog razvoja vodilo se računa da je Strategija usklađena sa svim strateškim dokumentima više razine.

Europski zeleni plan predstavlja strategiju kojoj je cilj postići održivi razvoj područja Europske unije, odnosno integrirati ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda u središte djelovanja Europske unije. Europski zeleni plan je strategija razvoja Europske unije kojom se EU nastoji preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. godine neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa. Također, kroz Europski zeleni plan postavlja se strateški pristup u rješavanju problema utjecaja klimatskih promjena jačanjem međunarodnog djelovanja te oblikovanjem prilagodbe kako bi postala pametnija, sustavnija i brža. Elementi zelenog plana obuhvaćaju:

- ↳ Veće klimatske ambicije EU za 2030.- i 2050.
- ↳ Opskrba čistom, cjenovno pristupačnom i sigurnom energijom
- ↳ Mobilizacija industrije za čisto i kružno gospodarstvo
- ↳ Izgradnja i obnova uz učinkovitu upotrebu energije i resursa
- ↳ Cilj nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš
- ↳ Mobilizacija istraživanja i poticanje inovacija
- ↳ Očuvanje i obnova ekosustava i biološke raznolikosti
- ↳ Od „polja do stola“: pravedan i zdrav prehrambeni sustav koji je prihvatljiv za okoliš
- ↳ Brži prelazak na održivu i pametnu mobilnost

S obzirom kako Europski zeleni plan obuhvaća sve gospodarske sektore, predstavlja glavni strateški dokument za područje Europske unije s kojim trebaju biti usklađene sve druge strategije na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini¹.

Zajednička energetska i klimatska Strategija 2030 strategija je koja određuje političko usmjerenje vezano za energetske i klimatske sektor za razdoblje do 2030. godine. Strategijom je izrađen plan kojim će se osigurati sigurna, cjenovno dostupna i ekološki prihvatljiva energija koja se temelji na postojećoj energetske politici EU, strategiji energetske sigurnosti te okviru za energetsku i klimatsku politiku do 2030. godine. Ciljevi Strategije do 2030. godine su:

- ↳ smanjene emisije stakleničkih plinova za 40% u usporedbi s razinama izmjenjenim 1990. godine;
- ↳ najmanje 27% potrošene energije treba biti generirano iz obnovljivih izvora;
- ↳ najmanje 27% ušteda u potrošnji energije u usporedbi s „business as usual“ scenarijem².

Digitalna agenda za Europu prepoznaje važnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija za ostvarivanje ciljeva EU. Digitalna agenda pisana je do sada za dva desetogodišnja razdoblja, za razdoblje od 2010. do 2020., te za razdoblje od 2020. do 2030. godine. Drugi digitalni program koji obuhvaća razdoblje do 2030. godine usmjeren je na dubinske promjene do kojih je došlo

¹ Europska komisija (2019.). Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europski zeleni plan (COM(2019) 640 final) od 11.12.2019. godine. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

² Nacionalni portal energetske učinkovitosti. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.enu.hr/ee-u-hrvatskoj/20-20-20-i-dalje/ciljevi-eu-2030/>

uvođenjem digitalnih tehnologija, na ključnu ulogu digitalnih usluga i tržišta te na nove tehnološke i geopolitičke ambicije EU-a. U tome smislu definirani su prioriteti: razvoj kvantnog računalstva, strategija lanca blokova i trgovinska politika koja se temelji na lancima blokova, antropocentrična i pouzdana umjetna inteligencija, poluvodiči (Europski akt o čipovima), digitalna suverenost, kibersigurnost, gigabitna povezivost, 5G i 6G, europski podatkovni prostor i infrastruktura te postavljanje globalnih tehnoloških standarda. Također, navedenom strategijom postavljeni su ciljevi koje je potrebno ostvariti u sljedećem razdoblju:

- ✚ vještine: najmanje 80 % svih odraslih osoba ima osnovne digitalne vještine, na razini EU treba se postići zaposlenost minimalno 20 milijuna stručnjaka za informacijsko – komunikacijske tehnologije, među kojima bi trebalo biti više žena;
- ✚ poduzeća: najmanje 75 % poduzeća koristi usluge računalstva u oblaku, velikih količina podataka i umjetnu inteligenciju; više od 90 % malih i srednjih poduzeća u EU trebalo bi dosegnuti barem osnovnu razinu digitalnog intenziteta; broj *jednoroga* u EU trebao bi se udvostručiti;
- ✚ infrastruktura: sva kućanstva u EU imaju gigabitnu povezivost, a sva naseljena područja trebala bi biti pokrivena 5G mrežom; proizvodnja najsuvremenijih i održivih poluvodiča u Europi trebala bi činiti 20 % svjetske proizvodnje; u EU bi u upotrebi trebalo biti 10 000 klimatski neutralnih i iznimno sigurnih rubnih čvorova, a Europa bi trebala imati svoje prvo kvantno računalo;
- ✚ javne usluge: sve ključne javne usluge trebale bi biti dostupne na internetu; svi će građani imati pristup svojoj zdravstvenoj dokumentaciji u elektroničkom obliku, a 80 % građana trebala bi se koristiti rješenjem za digitalni identitet.

Ukupni proračun na programu Digitalna Europa iznosi 7,5 milijardi EUR-a za razdoblje 2021. – 2027., dok države članice moraju izdvojiti najmanje 20% svojih sredstava za oporavak za projekte usmjerene na digitalizaciju gospodarstava i društva³.

Digitalni kompas donesen je 2021. godine kao desetogodišnji pristup Europske unije usmjeren na digitalni razvoj. Digitalni se kompas sastoji od četiri glavne točke koje su usmjerene na digitalne ambicije:

- ✚ digitalizaciju javnih usluga;
- ✚ digitalnu transformaciju poduzeća;
- ✚ sigurnu, učinkovitu i održivu digitalnu infrastrukturu;
- ✚ digitalno kvalificirane građane i visokokvalificirane stručnjake⁴.

Zajednička poljoprivredna politika EU jedna je od najvažnijih politika koja se tiče ruralnog prostora, posebno u pogledu mehanizama djelovanja te mogućnosti financiranja ruralnog

³ Digitalna agenda za Europu. Informativni članci o Europskoj uniji. Europski parlament. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/64/digitalna-agenda-za-europu>

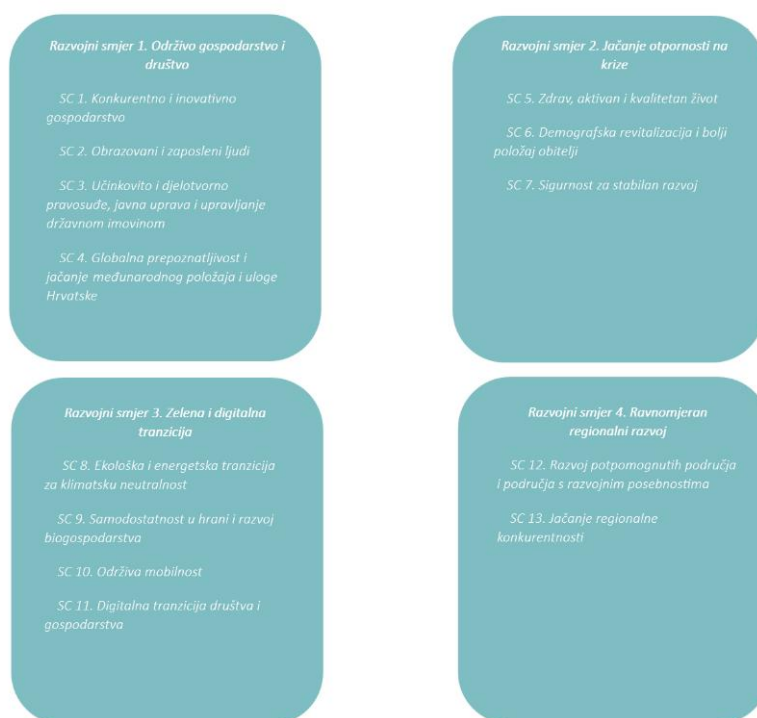
⁴ Digitalno desetljeće Europe: digitalni ciljevi za 2030. Europska komisija. Dostupno na mrežnoj stranici: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hr

razvoja. Trenutačno je na snazi Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje 2023. – 2027. godine. Ciljevi koji su postavljeni zajedničkom poljoprivrednom politikom:

- ✚ osiguravanje pravednog dohotka za poljoprivrednike;
- ✚ povećanje konkurentnosti;
- ✚ jačanje položaja poljoprivrednika u lancu opskrbe hranom;
- ✚ borba protiv klimatskih promjena;
- ✚ briga za okoliš;
- ✚ očuvanje krajolika i biološke raznolikosti;
- ✚ poticanje generacijske obnove;
- ✚ dinamična ruralna područja;
- ✚ zaštita kvalitete hrane i zdravlja;
- ✚ poticanje znanja i inovacija⁵.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske krovni je strateški dokument na nacionalnoj razini kojim je postavljena vizija Hrvatske koja se želi postići: *Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve*. Strategijom su utvrđena četiri razvojna smjera: Održivo gospodarstvo, Jačanje otpornosti na krize, Zelena i digitalna tranzicija te Ravnomjeran regionalni razvoj⁶.

Slika 4 Razvojni smjerovi i strateški ciljevi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske, izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske

Strategijom digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine teži se stvaranju regulatornog, investicijskog i poreznog okruženja koje djeluje poticajno na tehnološki razvoj i inovacije,

⁵ Ključni ciljevi politike ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027. Europska komisija. Agriculture and rural development. Dostupno na mrežnim stranicama: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27/key-policy-objectives-cap-2023-27_hr

⁶ Vlada republike Hrvatske. 2030 Nacionalna razvojna strategija. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://hrvatska2030.hr/rs4/>

ulaganje u digitalne kompetencije građana i povećanje broja stručnjaka u informacijsko – komunikacijskim tehnologijama te primjeni naprednih tehnologija u javnim i tržišnim djelatnostima. Strategijom su utvrđeni sljedeći strateški ciljevi:

- ✚ razvijeno i inovativno digitalno gospodarstvo;
- ✚ digitalizirana javna uprava;
- ✚ razvijene, dostupne i korištene mreže vrlo velikih kapaciteta;
- ✚ razvijene digitalne kompetencije za život i rad u digitalno doba⁷.

Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske usvojena je 2009. godine za desetogodišnje razdoblje. Strategijom se utvrđuje djelovanje u području preobrazbe prema održivom razvoju Republike Hrvatske. Glavni ciljevi postavljeni u Strategiji su:

- ✚ zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja s ciljem da se brojnost stanovništva Republike Hrvatske održava na razini višoj od 4 milijuna stanovnika do 2050., uz podizanje stope totalnog fertiliteta sa sadašnjih 1,38 na 1,88, odnosno podizanja broja novorođene djece sa sadašnjih 42.500 na 60.000 na godinu;
- ✚ učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti, primjenom i unapređivanjem postojećih i donošenjem novih zakonskih propisa te razumnim gospodarenjem i zaštitom prirodnih vrijednosti, primjenom naprednih tehnologija, integriranjem politike zaštite prirode u razvojne politike pojedinih sektora, uz praćenje pritisaka te uz stručni nadzor;
- ✚ primjena održive poljoprivredne proizvodnje, odnosno poljoprivredno zemljište treba koristiti u skladu s načelima održivoga gospodarenja tlima
- ✚ Korištenje proizvoda šuma i šumskog zemljišta u skladu s načelima održivoga gospodarenja šumama;
- ✚ jačanje prostorno-razvojne strukture uravnoteženim policentričnim razvitkom temeljenim na opremljenosti kvalitetnom infrastrukturuom, stvaranjem mreže gradova srednje i male veličine te uvažavanjem osobitosti prirodne i kulturne baštine kao važnih čimbenika nacionalnoga prostornog identiteta;
- ✚ smanjiti štetne emisije u glavne sastavnice okoliša na najmanju moguću mjeru, a posebice zaštititi onečišćenje podzemnih voda, tj. rezervi pitke vode;
- ✚ tijekom planiranja gospodarskih djelatnosti, osobito eksploatacijskih zahvata treba osigurati racionalno korištenje obnovljivih prirodnih dobara te održivo korištenje obnovljivih prirodnih izvora;
- ✚ ostvariti uravnotežen i stabilan rast gospodarstva koji bi imao manji utjecaj na daljnju degradaciju okoliša i stvaranje otpada. Rast mora pratiti promjena neodrživih obrazaca ponašanja u kućanstvima te u javnom i privatnom sektoru;
- ✚ ostvariti socijalno uključivo društvo koje odlikuje solidarnost unutar generacije i među generacijama te u kojem se poštuju različitosti u okviru demokratskih vrijednosti, u

⁷ Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine. Narodne novine broj 2/2023.

kojem svaki pojedinac, bez obzira na spol i podrijetlo, ima jednaka prava i mogućnosti aktivno i odgovorno sudjelovati u okolnostima koje unapređuju i osiguravaju socijalnu sigurnost, ljudsko zdravlje i pravnu zaštitu;

- ✚ osigurati kvalitetnu i sigurnu opskrbu energijom, uz nužno smanjivanje negativnih učinaka na okoliš i društvo;
- ✚ očuvanje i unapređivanje zdravlja cjelokupne populacije osiguravanjem pravodobnog pristupa zdravstvenim uslugama, koristeći znanstveno utemeljene programe sprečavanja i suzbijanja bolesti i promicanja zdravlja;
- ✚ dobro povezivanje svih dijelova nacionalnog teritorija te otoka s kopnom i međusobno, kako bi transportni sustav bio dostatan za sve gospodarske, socijalne i okolišne potrebe Republike Hrvatske, a da istodobno njegov neželjeni utjecaj na ekonomiju, društvo i okoliš bude minimalan
- ✚ kroz teritorijalnu koheziju razviti integrirani pristup pitanju dostupnosti i povezanosti, radi što boljeg iskorištavanja razvojnih karakteristika svojstvenih različitim prostorima;
- ✚ promicati održivo gospodarenje Jadranskim morem, obalom i otocima i očuvanje morskih ekosustava smanjivanjem unosa otpadnih tvari i stranih mikroorganizama i patogena u more iz svih izvora onečišćenja, potporom lokalnim zajednicama, osobito otočnima, ali s ograničavanjem utjecaja gospodarskih djelatnosti, osobito turizma, na okoliš⁸.

Strategijom niskouglijčnog razvoja Hrvatske utvrđena je vizija Hrvatske koja: “vodi viziji društva u kojem ćemo živjeti zdravije, ugodnije, s niskouglijčnim rastom i djelotvornim upravljanjem resursima. Postojeći nacionalni fond zgrada bit će obnovljen, a novi građeni po principima za zgrade gotovo nulte energije i kružnog gospodarenja. Opskrba energijom bit će sigurnija, iz obnovljivih izvora i s malim emisijama, a potrošači energije bit će i proizvođači energije. Kombinacija proizvodnje električne energije na mjestu potrošnje i dobava iz javne mreže pružit će visoku razinu sigurnosti opskrbe električne energije. Prometni sustav bit će intermodalan i integriran, pretežito s vozilima na električni pogon i s korištenjem niskouglijčnog i za klimu neutralnog goriva. Industrija i poljoprivreda bit će učinkovite i povezane sa svim sektorima gospodarstva, a pritom će se smanjivati stvaranje otpadnih materijala u integriranom i kružnom gospodarstvu.” Strategijom su utvrđeni sljedeći ciljevi:

- ✚ postizanje održivog razvoja temeljenog na znanju i konkurentnom niskouglijčnom gospodarstvu i učinkovitom korištenju resursa;
- ✚ povećanje sigurnosti opskrbe energijom, održivost energetske opskrbe, povećanje dostupnosti energije i smanjenje energetske ovisnosti;
- ✚ solidarnost izvršavanjem obveza Republike Hrvatske prema međunarodnim sporazumima, u okviru politike EU-a, kao dio naše povijesne odgovornosti i doprinos globalnim ciljevima;
- ✚ smanjenje onečišćenja zraka i utjecaja na zdravlje te kvalitetu života građana⁹.

⁸ Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske. Narodne novine broj 30/2009.

⁹ Strategija niskouglijčnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu. Narodne novine broj 63/2021.

Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine kojim se definira dostupnost širokopojasnog pristupa s brzinama većim od 100 Mbit/s za sva kućanstva, gospodarske subjekte i javne korisnike na području RH. Ciljevi definirani Planom su sljedeći:

- ➡ uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta u kućanstva;
- ➡ uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta za javne namjene;
- ➡ uvođenje 5G mreža u urbana područja i uzduž glavnih kopnenih prometnih pravaca;
- ➡ uvođenje 5G mreža u ruralna područja¹⁰.

Ažuriranim Integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planom Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. - 2030. definiran je cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova za Republiku Hrvatsku za 2030. godinu, povećanje udjela obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije i energetska učinkovitost. Strategija je usmjerena na sljedeće dimenzije: Dekarbonizacija, Energetska učinkovitost, Energetska sigurnost, Unutarnje energetske tržište te Istraživanje, inovacije i konkurentnost¹¹.

Plan razvoja Požeško – slavonske županije jest srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za jedinicu područne (regionalne) samouprave kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja¹². Planom razvoja definirana je vizija Požeško - slavonske županije kao slika realnosti koju stanovnici Županije žele vidjeti u budućnosti. Planom razvoja je određena vizija područja kao: „zelene županije s bogatom kulturnom i prirodnom baštinom, visokom kvalitetom života i uravnoteženim održivim razvojem. Vizijom se promoviraju tri osnovna rasta: pametan rast – razvijanje ekonomije utemeljene na znanju i inovacijama, održiv rast – promicanje ekonomije koja učinkovito iskoristava resurse, koja je zelenija i konkurentnija te uključiv rast – njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost. Planom razvoja definirani su sljedeći prioriteti:

- ➡ razvoj konkurentnog inovativnog gospodarstva kroz zeleni i pametni razvoj;
- ➡ povećanje kvalitete življenja;
- ➡ učinkovita javna uprava i upravljanje imovinom, prostorno i strateško planiranje;
- ➡ ravnomjeran regionalni razvoj¹³.

Provedbeni program Općine Velika za razdoblje 2021. – 2025. je kratkoročan akt strateškog planiranja koji opisuje i osigurava postizanje ciljeva iz srednjoročnih akata strateškog planiranja te ih povezuje s proračunom, a donosi se za vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela Općine¹⁴.

¹⁰ Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine. Narodne novine broj 26/2021.

¹¹ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (2009). Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. Dostupno na mrežnim stranicama: https://mingor.gov.hr/UserDocImages/UPRAVA%20ZA%20ENERGETIKU/Strategije,%20planovi%20i%20programi/hr%20necp/Integrirani%20nacionalni%20energetski%20i%20klimatski%20plan%20Republike%20Hrvatske%20%20_final.pdf

¹² Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Narodne novine 123/2017.

¹³ Panora Regionalni koordinat razvoja Požeško – slavonske županije. Plan razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.panora.hr/wp-content/uploads/2022/06/Plan-razvoja-PSZ-za-razdoblje-2021.-2027.-tekstualni-dio.pdf>

¹⁴ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Narodne novine 123/2017.

Provedbenim programom utvrđena je Vizija Općine Velika kroz: „Održivi gospodarski razvoj Općine Velika koji će se zasnivati na valorizaciji prirodnih, prostornih, društvenih i turističkih potencijala. Svi raspoloživi resursi i dostupna znanja upotrijebiti će se u svrhu poboljšanja kvalitete života stanovnika ovih prostora, očuvanja izvornih vrijednosti kraja te očuvanja prirode i okoliša za buduće generacije“, a definirane su i mjere kojima se nastoji postići navedena vizija:

- ↳ Mjera 1.1.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva
- ↳ Mjera 1.1.3. Razvoj poduzetničke potporne infrastrukture
- ↳ Mjera 1.2.1. Ulaganje u porast produktivnosti u poljoprivredi i akvakulturi
- ↳ Mjera 1.3.2. Ulaganje u javnu turističku infrastrukturu
- ↳ Mjera 2.1.1 Ulaganje u sustav odgoja, obrazovanja i znanosti
- ↳ Mjera 2.1.2. Omogućavanje jednakog pristupa obrazovanju
- ↳ Mjera 2.2.3. Ublažavanje socioekonomskih razlika stanovništva
- ↳ Mjera 2.3.1. Ulaganje u razvoj sporta
- ↳ Mjera 2.4.1. Ulaganje u kulturu i kulturnu infrastrukturu
- ↳ Mjera 2.4.2. Jačanje kulturno-umjetničkih programa i kulturnih društava
- ↳ Mjera 2.5.1. Podupiranje aktivnosti organizacija civilnog društva
- ↳ Mjera 2.6.1. Ulaganje u cestovni i željeznički promet
- ↳ Mjera 2.6.2. Ulaganje u sustave vodoopskrbe, javne odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda
- ↳ Mjera 2.6.3. Ulaganje u lokalnu komunalnu infrastrukturu, sustav opskrbe prirodnim plinom i električnu energiju
- ↳ Mjera 2.7.1. Očuvanje okoliša i prirode te upravljanje klimatskim promjenama
- ↳ Mjera 2.7.2. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja alternativnih izvora energije
- ↳ Mjera 2.8.1. Poticanje pronatalitetne politike
- ↳ Mjera 3.1.1. Jačanje transparentnosti, upravljanja i digitalizacije javne uprave
- ↳ Mjera 3.2.1. Provedba sustavnog razvoja i praćenja prostornog planiranja
- ↳ Mjera 3.3.2. Unapređenje sustava zaštite od velikih nesreća, prirodnih nepogoda i drugih nesreća

1.5. Usklađenost sa zakonskim odredbama

U ovom poglavlju navode se svi relevantni Zakoni koji su vezani za područje pametnog razvoja. Temeljni zakoni koji se odnose na sadržajnu dimenziju Strategije pametnog razvoja podrazumijevaju:

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18). Navedenim Zakonom uređuju se ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja, poticanje razvoja

potpomognutih područja, provedba, praćenje i izvještavanje o provedbi politike regionalnog razvoja u svrhu što učinkovitijeg korištenja fondova EU.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20). Zakonom se uređuju jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad.

Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23). Zakonom se uređuje sustav prostornog uređenja: ciljevi, načela i subjekti prostornog uređenja, praćenje stanja u prostoru i području prostornog uređenja, uvjeti planiranja prostora, donošenje Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, prostorni planovi uključujući njihovu izradu i postupak donošenja, provedba prostornih planova, uređenje građevinskog zemljišta, imovinski instituti uređenja građevinskog zemljišta i nadzor.

Zakon o sustavu državne uprave (NN 66/19). Zakonom se uređuje sustav državne uprave te opća pravila o ovlaštenjima za donošenje podzakonskih propisa za provedbu zakona i privremenih interventnih mjera.

Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi (NN 92/14). Zakonom se utvrđuju prava, obveze i odgovornosti nadležnih tijela javnog sektora vezano za uspostavu, razvoj i upravljanje sustavom državne informacijske infrastrukture, uspostavljanje i upravljanje sustavom javnih registara i uvjeti koje državna informacijska infrastruktura mora osigurati u odnosu na javne registre, kao i korištenje zajedničke osnovice za sigurnu razmjenu podataka unutar sustava državne informacijske infrastrukture, zajedničkog sustava identifikacije i autentifikacije, jedinstvene točke interakcije s građanima i drugim korisnicima.

Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22). Zakonom se uređuje pravo na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija koje posjeduju tijela javne vlasti, propisuju se načela prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, ograničenja prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, postupak za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, djelokrug, način rada i uvjeti za imenovanje i razrješenje Povjerenika za informiranje te inspekcijski nadzor nad provedbom ovog Zakona.

2. Analiza stanja

Analiza stanja je poglavlje koje se bavi analizom prostornih specifičnosti Općine Velika. U tom se kontekstu bavi analizom podataka i informacija vezanih za relevantna područja za model pametnog razvoja: Upravljanje općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge, Održiv promet i mobilnost. Podaci za poglavlje preuzeti su iz strateških dokumenata, zakona, statuta, prostornog plana jedinice lokalne i regionalne razine, znanstvene i stručne literature te drugih relevantnih izvora.

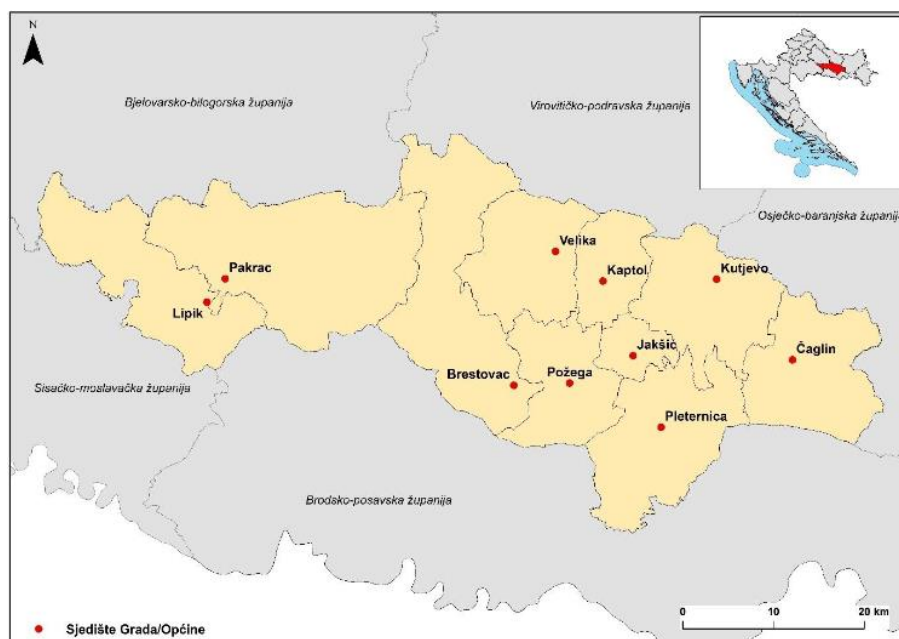
2.1. Upravljanje općinom i uslugama

Upravljanje Općinama i uslugama prvo je područje koje se analizira. Analiza upravljanja Općinom i uslugama podrazumijeva analizu područja Općine Velika, način upravljanja te mogućnosti financiranja kroz općinski proračun. Sukladno tome poglavlje je podijeljeno na dva dijela: Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika te Proračun Općine.

2.1.1. Smještaj i administrativni ustroj Općine Velika

Smještaj općine odnosi se na njezinu geografsku poziciju, tj. na prostornu raspodjelu njezina teritorija. To uključuje informacije o granicama Općine, njezinoj lokaciji u odnosu na susjedne općine, gradove ili regije, te fizičkim karakteristikama, dok se administrativni ustroj općine odnosi na organizaciju i strukturu njezine uprave te način na koji obavlja administrativne funkcije.

Slika 5 Administrativna podjela Požeško-slavonske županije. Izvor: Škorvaga, Monika (2021). Utjecaj suvremenih demografskih procesa na mreže osnovnih i srednjih škola Požeško-slavonske županije.

Općina Velika smještena je u središnjem, sjevernom dijelu Požeško-slavonske županije te zauzima površinu od 154,88 km², što čini 8.53% površine Požeško-slavonske županije¹⁵.

Općina na sjeveru graniči s Virovitičko-podravskom županijom (Općina Voćin i Općina Čačinci), na zapadu s Općinom Brestovac, na jugu s Gradom Požegom te na istoku s Općinom Kaptol¹⁶.

Prirodno-geografski se Općina Velika smjestila u Požeškoj kotlini, na južnim obroncima planine Papuk¹⁷. Jedna trećina sjevernog dijela površine Općine Velika pripada Parku prirode Papuk koji je zaštićen 1999. godine, a 2007. godine je postao službeni član Asocijacije europskih geoparkova i svjetske UNESCO mreže geoparkova. Upravo je položaj Općine Velika zbog prirodnih karakteristika Papuka utjecao na ograničenja u razvitku prometnog sustava. Kroz Općinu tako prolaze dva prometna koridora, jedan u smjeru istok-zapad koji prolazi podnožjem Papuka, dok je drugi okomit na njega te u funkciji povezivanja Požeške kotline s podravskim koridorom.¹⁸

Općina Velika je ustrojena 1993. godine kao jedinica lokalne samouprave sa naseljem Velika kao administrativnim središtem Općine.¹⁹ U sastavu Općine se nalazi 24 naselja: Antunovac, Biškupci, Bratuljevci, Doljanci, Draga, Gornji Vrhovci, Kantrovci, Klisa, Lučinci, Markovac, Milanovac, Milivojevci, Nježić, Oljasi, Ozdakovci, Poljanska, Potočani, Radovanci, Smoljanovci, Stražeman, Toranj, Trenkovo, Trnovac i Velika.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 132/2017) prema stupnju razvijenosti, Općina Velika se nalazi u III. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.²⁰ Nadalje, Općina ostvaruje status brdsko-planinskog područja te se prema Odluci o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/2019) nalazi u I. skupini koju čine jedinice lokalne samouprave sa statusom potpomognutog područja.²¹ Isto tako, Općina Velika prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18) pripada drugoj skupini, odnosno skupini gdje su područja gradova, općina i naselja bila okupirana za vrijeme Domovinskog rada.²²

¹⁵ Panora Regionalni koordinator razvoja Požeško – slavonske županije. Plan razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.panora.hr/wp-content/uploads/2022/06/PRILOG-2.-Osnovna-analiza-PSZ-.pdf>

¹⁶ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

¹⁷ Službena stranica Općine Velika. O nama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/o-nama/>

¹⁸ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

¹⁹ Ibid.

²⁰ Vlada Republike Hrvatske (2024). Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne(regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti. Narodne novine, br. 3/2024. Dostupno na mrežnoj stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_01_3_60.html

²¹ Vlada Republike Hrvatske (2019). Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja. Dostupno na mrežnoj stranici: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_03_24_484.html

²² Vlada Republike Hrvatske (2018). Zakon o područjima posebne državne skrbi. Narodne novine, br. 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.zakon.hr/z/471/Zakon-o-podru%C4%8Djima-posebne-dr%C5%BEavne-skrbi>

Jedinicom lokalne samouprave upravljaju predstavničko tijelo, izvršno tijelo i jedinstveni upravni odjel Općine Velika. Predstavničko tijelo Općine Velika je Općinsko vijeće, dok je izvršno tijelo Općine Općinski načelnik.²³

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom. Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) predstavničko tijelo: donosi statut jedinice lokalne, donosi odluke i druge opće akte kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne samouprave, osniva radna tijela, bira i razrješuje članove tih tijela te bira, imenuje i razrješuje i druge osobe određene zakonom, drugim propisom ili statutom, uređuje ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela jedinice lokalne samouprave, osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne samouprave, te obavlja i druge poslove koji su zakonom ili drugim propisom stavljeni u njezin djelokrug.

Općinski načelnik je nositelj izvršne vlasti te zastupa Općinu. Mandat Općinskog načelnika je četiri godine. Općinski načelnik odgovoran je za zakonito i pravilno obavljanje povjerenih poslova državne uprave tijelu državne uprave. Općinski načelnik obavlja poslove utvrđene Statutom Općine²⁴. Općinski načelnik, sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi priprema prijedloge općih akata, izvršava ili osigurava izvršenje općih akata predstavničkog tijela, usmjerava djelovanje upravnih tijela jedinice lokalne samouprave u obavljanju poslova iz njegovog samoupravnog djelokruga te nadzire njihov rad, upravlja nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, kao i njezinim prihodima i rashodima, odlučuje o stjecanju i otuđivanju nekretnina i pokretnina te raspolaganju drugom imovinom, imenuje i razrješuje predstavnike jedinice lokalne samouprave u tijelima javnih ustanova, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba, obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

U Općini je ustrojen i Jedinstveni upravni odjel Općine za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine te obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom preneseni na Općinu. Jedinstveni upravni odjel obavlja stručne i administrativno tehničke poslove za potrebe načelnika i Općinskog vijeća. Priprema materijala za sjednice, izrađuje prijedloge akata, vodi zapisnike, brine o objavi službenih akata i o pravovremenom obavljanju poslova Jedinstvenog upravnog odjela, sudjeluje u planiranju i izradi proračuna Općine, prati njegovo provođenje i o tome dostavlja potrebna izvješća nadležnim državnim tijelima, brine o financijskom poslovanju i računovodstveno- knjigovodstvenim poslovima.

Osim referenta za komunalne poslove – komunalnog redara, stručnog suradnika za financije, referenta za opće poslove i spremača, kao organizacijska jedinica Jedinstvenog upravnog odjela

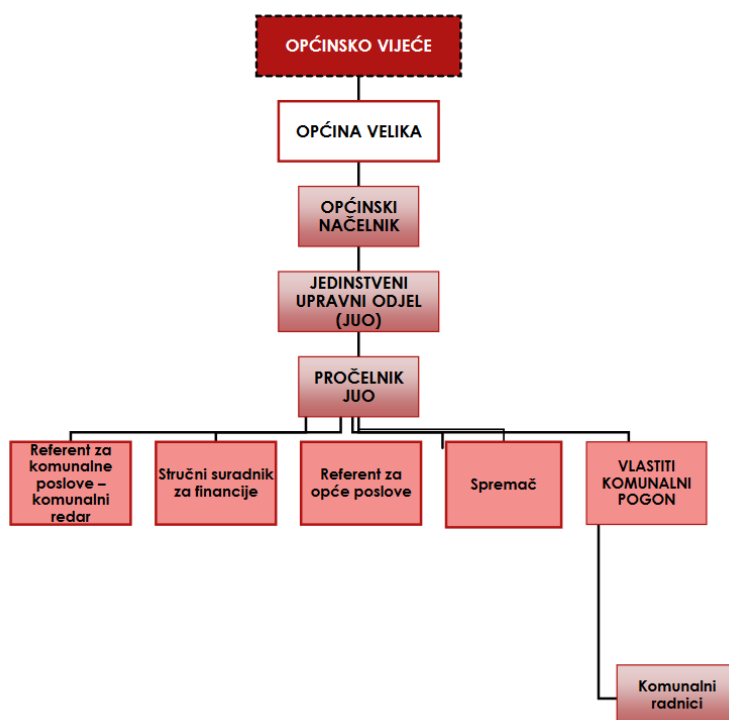
²³ Općinsko vijeće Općine Velika (2022). Statut Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/04/Statut-Opcline-Velika.pdf>

²⁴ Općinsko vijeće Općine Velika (2022). Statut Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/04/Statut-Opcline-Velika.pdf>

Općine za obavljanje komunalnih djelatnosti osnovan je i Vlastiti komunalni pogon u kojem djeluju komunalni radnici.

Pročelnik Općine Velika upravlja Jedinstvenim upravnim odjelom te isto tako Vlastitim komunalnim pogonom²⁵.

Slika 6. Struktura Općine Velika, izvor: Provedbeni program Općine Velika za razdoblje 2021.-2025.

2.1.2. Proračun Općine Velika

Proračun Općine predstavlja financijski plan ili plan prihoda i rashoda koji Općina planira i usvaja za određeno razdoblje. Proračun Općine uključuje prikaz planiranih prihoda koje Općina očekuje ostvariti te planirane rashode ili troškove koje namjerava podnijeti tijekom budućeg razdoblja.

Proračun Općine Velika donosi predstavničko tijelo, odnosno Općinsko vijeće Općine. Proračun je temeljni dokument na razini lokalne samouprave kojim se utvrđuje plan financiranja svih aktivnosti i projekata za proračunsku, odnosno kalendarsku godinu. Drugim riječima, proračunom se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za razdoblje od jedne godine, a sadrži i projekciju prihoda i primitaka te rashoda i izdataka za slijedeće dvije godine²⁶.

²⁵ Općinsko vijeće Općine Velika (2022). Odluka o ustrojstvu i djelokrugu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/04/Odluka-o-ustrojstvu-i-djelokrugu-JUO.pdf>

²⁶ Općina Velika (2024). Proračun u malom Općine Velika za 2024. godinu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2023/12/Proracun-u-malom-2024.-godina.pdf>

U sljedećoj tablici su navedeni ukupni prihodi i ukupni rashodi za razdoblje od 2020. do 2023. godine.

Tablica 1 Proračun Općine Velika za razdoblje od 2020.-2023. godine. Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna za 2020., 2021., 2022., 2023. godinu Općine Velika

GODINA	2020. ²⁷	2021. ²⁸	2022. ²⁹	2023. ³⁰
UKUPNI PRIHODI	20.782.045,46 kn / 2.758.251,44 €	15.427.477,52 kn / 2.047.578,14 €	20.943.782,43 kn / 2.779.717,62 €	20.343.012,8 kn / 2.699.981,79 €
UKUPNI RASHODI	19.707.053,88 kn / 2.615.575,54 €	15.652.672,00 kn / 2.077.466,59 €	20.902.644,68 kn / 2.774.257,71 €	23.709.166,02 kn / 3.146.747,10 €
RAZLIKA VIŠAK/MANJAK	1.074.991,58 kn / 142.675,9 €	- 225.194,48 kn /- 29.888,44 €	41.137,75 kn / 5.459,92 €	- 3.366.153,23 kn /-446.765,31 €

U tablici je vidljivo da je značajno manje ukupnih prihoda, ali i ukupnih rashoda bilo ostvareno 2021. godine, dok su 2022. godine ostvareni najveći ukupni prihodi u zadnjih četiri godine. Kroz 2023. godinu ostvareni su najveći ukupni rashodi. U razdoblju provedbe Strategije pametnog razvoja očekuje se povećanje prihoda i rashoda s obzirom kako se očekuje realizacija projekata navedenih u Strategiji. U tome smislu planira se prijava projekata na regionalne, nacionalne i europske izvore financiranja, ali i financiranje kroz privatni kapital i javno - privatno partnerstvo.

2.2. Kvaliteta života

Ovaj dio analize usmjeren je na dimenziju kvalitete života. U tom kontekstu analizira se struktura stanovništva i ostali dionici koji mogu potaknuti poboljšanje kvalitete života kroz pružanje različiti usluga i organizaciju aktivnosti. Poglavlje je podijeljeno na dva dijela: Demografska struktura stanovništva te Civilni sektor.

2.2.1. Demografska struktura

Demografska struktura odnosi se na raspodjelu populacije unutar određene grupe prema određenim karakteristikama. Ove karakteristike uključuju faktore poput dobi, spola, obrazovanja, zanimanja, etničke pripadnosti i drugih relevantnih demografskih varijabli. Analizom demografske strukture možemo dobiti uvid u različite aspekte populacije te bolje razumjeti njezine karakteristike i promjene kroz vrijeme.

Gustoća naseljenosti područja Općine Velika iznosi 29,07 stanovnika po km². Prosječna gustoća

²⁷ Općina Velika (2020). Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2020. godinu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/godisnji-izvjestaj-o-izvršenju-proracuna-opcine-velika-za-2020-godinu/>

²⁸ Općina Velika (2021). Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2021. godinu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/godisnji-izvjestaj-o-izvršenju-proracuna-opcine-velika-za-2021-godinu/>

²⁹ Općina Velika (2022). Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2022. godinu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/godisnji-izvjestaj-o-izvršenju-proracuna-opcine-velika-za-2022-godinu/>

³⁰ Općina Velika (2023). Odluka o I. izmjenama i dopunama Proračuna Općine za 2023. godinu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/i-izmjene-i-dopune-proracuna-opcine-velika-za-2023-godinu/>

naseljenosti manja je od prosjeka Požeško – slavonske županije gdje je prosječna gustoća naseljenosti 35,30 stanovnika po km² i Republike Hrvatske gdje je prosječna gustoća 68,47 stanovnika po km²³¹. S obzirom na navedeno može se zaključiti kako je područje Općine rijetko naseljeno.

Na području Općine Velika prema Popisu stanovništva 2021. godine živi 4.502 stanovnika, od čega je 2.287 žena, i 2.215 muškaraca. Na području Općine nalazi se 24 naselja, od kojih je najnaseljenije naselje Velika s 1.650 stanovnika te Trenkovo s 672 stanovnika. Ostala naselja imaju manje od 500 stanovnika³². U odnosu na 2011. godinu, došlo je do smanjenja stanovnika u gotovo svim naseljima osim naselja Smoljanovci i Markovac u kojima je došlo do slabog povećanja stanovnika te naselja Nježić i Klisa u kojima je broj stanovnika stagnirao³³.

Tablica 2 Broj stanovnika po naseljima Općine Velika u 2021. i 2011. godini, izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2021. i 2011. godine

<i>Naselje</i>	<i>Broj stanovnika 2021. godine</i>	<i>Broj stanovnika 2011. godine</i>
Velika	1.650	2.117
Trenkovo	672	799
Radovanci	409	483
Biškupci	320	354
Trnovac	315	398
Draga	218	275
Stražeman	179	231
Potočani	159	182
Toranj	137	173
Antunovac	103	158
Poljanska	77	96
Doljanci	74	84
Oljasi	47	63
Lučinci	42	53
Milanovac	35	45
Kantrovci	21	34
Bratuljevci	13	25
Milivojevci	12	17
Gornji Vrhovci	8	10
Smoljanovci	5	3
Ozdakovci	3	5
Markovac	2	1
Nježić	1	1

³¹ Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2021. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. – stanovništvo po naseljima. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>

³² Državni zavod za statistiku (2021). Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2021. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. – stanovništvo po naseljima. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>

³³ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo prema starosti i spolu u naseljima, Popis 2011. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

Klisa	0	0
UKUPNO	4.502	5.607

Do smanjenja broja stanovnika došlo je na cijelom području Općine Velika. Od zadnjeg Popisa stanovništva 2011. godine smanjen je broj stanovnika za 1.105 osoba što predstavlja smanjenje od 19,71%. Ovaj pokazatelj jednoznačno govori u prilog trenda depopulacije ruralnog prostora Općine Velika. Tome u prilog govore i sljedeći indikatori:

- pokazatelj prosječne starosti, ili prosječna dob kao srednja vrijednost koja je prema podatcima iz 2021. godine iznosila 43,8 godina, dok je 2011. iznosila 39,2, odnosno u periodu od deset godina stanovništvo je u prosjeku postalo skoro 5 godine starije;
- indeks starenja tj. odnos udjela starijih osoba od 60 godina i udjela mlađih osoba do 19 godina koji je u 2021. godini iznosio 142,2%. Ovaj podatak nam govori da postoji drastičan nesrazmjer između mladog i starog stanovništva. Također, vidljivo je da je nesrazmjer još veći nego što je bio 2011. godine kada je indeks starenja iznosio 81%;
- koeficijent starosti, odnosno udio starijih od 60 godina u ukupnom stanovništvu koji je 2011. iznosio 21,7, a 2021. iznosi 29,8.

Tablica 3 Pokazatelji starenja Općine Velika, izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2011. i 2021. godinu

Pokazatelji starenja stanovništva	2021.	2011.
<i>Prosječna starost (god)</i>	43,8	39,2
<i>Indeks starenja</i>	142,2%	81%
<i>Koeficijent starosti</i>	21,7	29,8

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine u Općini Velikoj, najveći udio stanovnika, njih 53,64% imalo je završenu srednju školu, dok je nešto manji broj, njih 27,88% imalo završenu osnovnu školu. Visoko obrazovanje imalo je je 11,79% stanovnika Općine Velika, dok 6,66% stanovnika Općine nije završilo osnovnu školu ili uopće nije išlo u školu³⁴.

Tablica 4 Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, izvor: Državni zavod za statistiku, podaci za 2021. i 2011. godinu

Godina	Ukupno	Bez škole	1-3 razred osnovne škole	4-7 razred osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje				Nepoznato
							Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti	
2021.	3.816	59	22	173	1.064	2.047	450	202	244	4	1
2011.	4.536	181	91	454	1.426	2.068	308	154	153	1	8

³⁴ Državni zavod za statistiku (2011). Popis stanovništva 2011. Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup04_4006.html

Iako su zadnji podaci vezani za pismenost zastarjeli, do sada nisu objavljeni noviji i relevantniji podaci u sklopu Popisa stanovništva 2021. godine te će se u nastavku teksta analizirati upravo zadnji podaci iz 2011. godine.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine u Općini Velika nepismenost je pretežito bila vezana za starije stanovništvo od 70 godina na dalje. U tim je skupinama upravo i najviše nepismenog stanovništva. Nešto manje nepismenog stanovništva može se pronaći i u mlađim skupina, no u vrlo zanemarivoj mjeri. Ukupan postotak nepismenog stanovništva u populaciji Općine iznosio je 1,9% te je očekivano da se taj broj smanjio zbog promjene naraštaja od zadnjeg Popisa stanovništva³⁵.

Što se tiče informatičke pismenosti u 2011. godini, 44,23% populacije Općine Velika znalo je obraditi tekst u digitalnom obliku, 36,99% znalo je napraviti tablični izračun, 39,75% koristilo se elektroničkom poštom, dok se 46,73% koristilo internetom. Za očekivati je kako se u desetogodišnjem razdoblju od zadnjih dostupnih podataka za 2011. godinu informatička pismenost znatno poboljšala s obzirom da je postala neophodan element današnjice³⁶.

2.2.2. Civilni sektor

Civilni sektor uključuje neprofitne organizacije koje djeluju izvan državne i tržišne dimenzije. Civilni sektor posjeduje kapacitet unaprijediti kvalitetu života stanovnika Općine te pružiti socijalne i druge usluge i aktivnosti stanovnicima Općine, između ostalog, koristeći i povećavajući dostupnost i kvalitetu digitalnih tehnologija.

Civilni sektor Općine Velika čini 44 udruga civilnog sektora od kojih se najviše udruga odnosi na sportske udruge, dok se manji broj udruga odnosi na udruge za kulturu, zaštitu i spašavanje te druga područja djelatnosti. Najveći broj udruga nalazi se u naselju Velika i naselju Trenkovo, dok se u ostalim naseljima nalazi manji broj udruga³⁷.

Tablica 5 Organizacije civilnog društva, izvor: Registar udruga Republike Hrvatske

Naziv udruge	Naselje	Područje djelovanja
Lovačko Društvo za uzgoj, zaštitu i lov divljači "PAPUK" Bišкупci	Bišкупci	Gospodarstvo
Udruga prognanika evakuiranih naselja	Lučinci	Zaštita prava
Auto udruga Ulična elita	Potočani	Hobistička
Sportska udruga mladih Stražeman	Stražeman	Demokratska politička kultura Duhovnost Kultura i umjetnost Ljudska prava Međunarodna suradnja

³⁵ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema spolu, a nepismeni i prema starosti. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

³⁶ Državni zavod za statistiku (2011). Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

³⁷ Ministarstvo pravosuđa i uprave. Središnji državni portal – Registar udruga Republike Hrvatske. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge/0wcBAAABAAEAAAAAAAAAogkBAAAAAQIAAAABrEoAAAAAAAAAAAAAAAAQEbb2niCgA>

		Obrazovanje, znanost i istraživanje Održivi razvoj Socijalna djelatnost Sport Zaštita zdravlja Zaštita okoliša i prirode
Športska ribolovna udruga "Veličanka"	Trenkovo	Sport Zaštita okoliša i prirode
Udruga slobodnih letača AVIS SLAVONICA	Trenkovo	Športska
Dobrovoljno vatrogasno društvo Trenkovo	Trenkovo	Zaštita i spašavanje
Nogometni klub Sloga Trenkovo	Trenkovo	Sport Nomenklatura sportova
Udruga športske rekreacije "Nevoljaš"	Velika	Sport
Boćarski klub "Mala Velika"	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Bodybuilding klub "Kamen-Ingrad"	Velika	Športska
Matica umirovljenika Općine Velika	Velika	Kultura i umjetnost Sport Zaštita zdravlja
Muški košarkaški klub "Papuk"	Velika	Športska
Sportsko rekreativna udruga „Papuk“	Velika	Sport
Dobrovoljno vatrogasno društvo Toranj	Toranj	Zaštita i spašavanje
Veličke mažoretkinje	Velika	Kultura i umjetnost Sport
Planinarsko društvo "Mališčak" Velika	Velika	Demokratska politička kultura Obrazovanje, znanost i istraživanje Sport Zaštita okoliša i prirode Nomenklatura sportova
Pustolovni tim J. Kempf	Velika	Ostale djelatnosti
Taekwon-do klub "Velika"	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Šahovski klub "Lapjak"	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Kulturno-umjetničko društvo "Ivan Goran Kovačić" Velika	Velika	Kultura i umjetnost
Dobrovoljno vatrogasno društvo Biškupci	Biškupci	Zaštita i spašavanje
Udruga korisnika informatičkih tehnologija-Velika Wireless	Velika	Informacijska
Malonogometni klub "Kotorvaroška dolina"	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Lovačko društvo za uzgoj, zaštitu i lov divljači "Lapjak" Velika	Velika	Gospodarstvo
Malonogometni klub PAPUK Velika	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Udruga Veličanka	Velika	Demokratska politička kultura Gospodarstvo Kultura i umjetnost Ljudska prava Međunarodna suradnja Obrazovanje, znanost i istraživanje Održivi razvoj Socijalna djelatnost Sport Tehnička kultura Zaštita zdravlja Zaštita okoliša i prirode

Vinogradarsko-voćarsko-vinarska udruga "Miroslav Kraljević" Bišкупci	Bišкупci	Gospodarstvo
Kulturno-umjetničko društvo "Šijaci" Bišкупci	Bišкупci	Kultura
Bišкупačka udruga mladih	Bišкупci	Demokratska politička kultura Kultura i umjetnost Međunarodna suradnja Socijalna djelatnost Sport
Zastupničko društvo "VOLIM SUNCE", za prodaju, marketing i posredovanje	Trenkovo	Gospodarska
Udruga hrvatskih dragovoljaca i branitelja Domovinskog rata Općine Velika	Velika	Branitelji i stradalnici
Udruga za regionalni i održivi razvoj "MUNDUS"	Velika	Ostale djelatnosti
NEZAVISNA LISTA mr. Vlado Zec	Velika	Ostale djelatnosti
Nogometni klub Papuk veterani	Velika	Športska
Moto klub "Velika"	Velika	Športska
Udruga mladih Općine Velika	Velika	Demokratska politička kultura Duhovnost Gospodarstvo Hobistička djelatnost Kultura i umjetnost Ljudska prava Međunarodna suradnja Obrazovanje, znanost i istraživanje Održivi razvoj Socijalna djelatnost Tehnička kultura Zaštita zdravlja Zaštita okoliša i prirode
Udruga Ruka podrške	Velika	Demokratska politička kultura Gospodarstvo Ljudska prava Međunarodna suradnja Obrazovanje, znanost i istraživanje Održivi razvoj Socijalna djelatnost Sport Tehnička kultura Zaštita zdravlja Zaštita okoliša i prirode
Nogometni klub "BSK" Bišкупci	Bišкупci	Sport
Offroad klub 4x4 Papuk	Trenkovo	Sport Nomenklatura sportova
Malonogometni klub "Club saloon" Trnovac	Trnovac	Športska
Nogometni klub PAPUK	Velika	Sport Nomenklatura sportova
Zemaljski brod hrvatska, eko selo	Radovanci	Ostale djelatnosti
Dobrovoljno vatrogasno društvo Velika	Velika	Zaštita i spašavanje

2.3. Ekonomija

Ekonomija proučava kako društvo upravlja određenim resursima u cilju zadovoljavanja svojih potreba i želja. Poglavljem Ekonomija analiziraju se područja poput ekonomske aktivnosti stanovništva Općine, postojećih gospodarskih djelatnosti na području Općine, poduzetničke

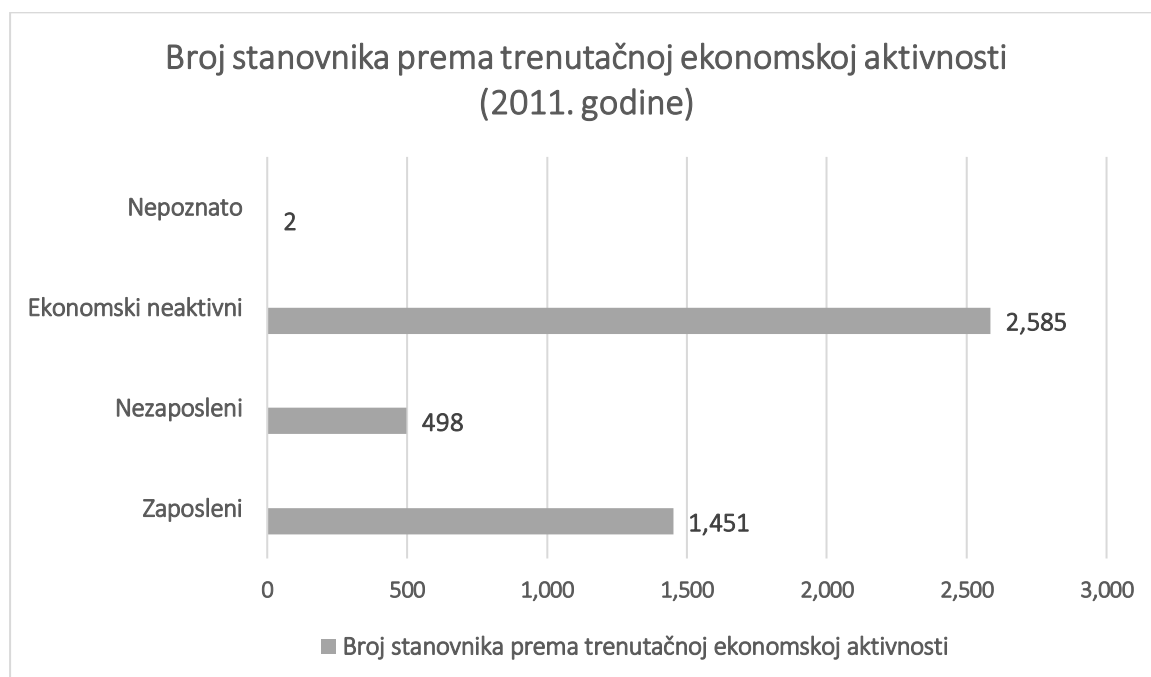
infrastrukture te analize poduzetništva. Navedeno poglavlje podijeljeno je na dvije cjeline: Gospodarsku sliku i Stanje poduzetništva.

2.3.1. Gospodarska slika

Gospodarska slika predstavlja prikaz stanja gospodarstva Općine Velika kroz različite ekonomske pokazatelje i trendovi. Gospodarska slika pruža uvid u zdravlje gospodarstva, njegovu dinamiku i ključne karakteristike.

Prema zadnje dostupnim podacima iz Popisa stanovništva iz 2011. godine, čak 56,99% ukupne populacije Općine Velika bilo je ekonomski neaktivno. Najveći udio ekonomski neaktivnih osoba odnosio se na umirovljenike kojih je bilo 48,59% od ukupno ekonomski neaktivnih osoba. Uz navedeno, 11% stanovništva te je godine bilo nezaposleno. U odnosu na ekonomski neaktivne i nezaposlene osobe, ekonomski aktivnih osoba bilo je 31,99%. Navedeno govori o neodrživosti ekonomskog sustava gdje je na svaku zaposlenu osobu dolazilo 2,12 osoba koje su nezaposlene ili ekonomski neaktivne.

Slika 7 Broj stanovnika Općine Velika prema trenutačnoj ekonomskoj aktivnosti, izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine

Prema zadnjim dostupnim podacima iz Popisa stanovništva iz 2011. godine, na području Općine Velika od ukupno 1.451 evidentirano zaposlenih stanovnika najveći broj stanovnika (239) bili su rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači te sastavljači proizvoda. Nešto manji broj stanovnika bavio se zanimanjima u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji (226), uslužnim i trgovačkim zanimanjima (261), jednostavnim zanimanjima (179) ili su bili tehničari i stručni suradnici (177) te znanstveni, inženjeri i stručnjaci (116). Zatim slijede administrativni službenici (101) te poljoprivrednici, šumari, ribari i lovci (80). Najmanji broj stanovnika bavio se vojnim

zanimanjima (30), ili su bili zakonodavci, dužnosnici i direktori (31), dok je za 11 zaposlenika zanimanje bilo nepoznato.³⁸

Nadalje, prema zadnjim podacima iz Popisa stanovništva iz 2011. godine najviše zaposlenih je bilo u sektoru prerađivačke industrije, zatim građevinarstva, poljoprivrede te trgovine na veliko i malo.³⁹

Primarni i strateški pravci razvoja ekonomije i gospodarstva Općine Velika koji su definirani i Strateškim razvojnim programom Općine Velika 2014. – 2020. su poljoprivreda, rudarstvo, turizam i šumarstvo.⁴⁰

Tablica 6. Zaposlene osobe po području djelatnosti na području Općine Velika. Izvor: Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva 2011. godine

Područje djelatnosti	Ukupno
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	150
Rudarstvo i vađenje	57
Prerađivačka industrija	316
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	16
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda..	29
Građevinarstvo	158
Trgovina na veliko i malo	146
Prijevoz i skladištenje	52
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	73
Informacije i komunikacije	10
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	14
Poslovanje nekretninama	1
Stručne znanstvene i tehničke djelatnosti	23
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	24
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	155
Obrazovanje	75
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	106
Umjetnost, zabava i rekreacija	16
Ostale uslužne djelatnosti	19
Djelatnosti kućanstava kao poslodavca djelatnosti kućanstva	6
Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0
Nepoznato	5

³⁸ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. Dostupno na mrežnoj stranici: https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_42/h01_01_42_zup11_4758.html

³⁹ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

⁴⁰ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

Što se tiče poduzetničke infrastrukture, na području Općine Velika nalazi se Poduzetnička zona Velika. Kako bi se u Općini Velika razvijalo gospodarstvo, Republika Hrvatska je prostor bivše tvrtke Orljava, darovala Općini Velika u kojem je realizirana investicija Poduzetničke zone Velika. Unutarnji prostor, odnosno bivši pogon, je prenamijenjen te sadrži urede te 6 hala. Zemljišta su parcelirana te putem javnog natječaja prodavana poduzetnicima.⁴¹

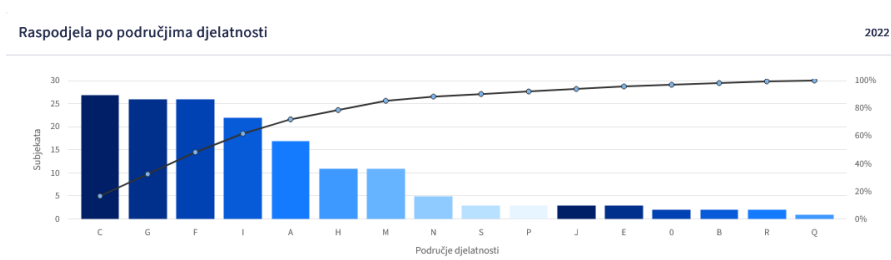
Prema Provedbenom programu Općine Velika za razdoblje 2021.-2025., Općina Velika prepoznala je razvojne potencijale vezane za ekonomiju i gospodarstvo, a koji se odnose na subjekte malog gospodarstva, velik broj OPG-ova te poduzetničku zonu Velika. Provedbenim programom navode se još razvojne potrebe kao što su podizanje konkurentnosti poduzetnika i poticanje poduzetništva na svim razinama, razvoj novih i na znanju temeljenih poduzeća, privlačenje investicija, unapređenje i razvoj postojećih i specifičnih oblika turizma, ekološka poljoprivredna proizvodna te daljnja ulaganja u poduzetničku zonu Velika. U narednom razdoblju potrebno je iskoristiti navedene razvojne potencijale te podmiriti razvojne potrebe.⁴²

2.3.2. Stanje poduzetništva

Stanje poduzetništva odnosi se na opis i analizu trenutnog stanja, aktivnosti i karakteristika poduzetničkog sektora na određenom području.

Prema podacima iz 2022. godine, na području Općine Velika su 64 poduzetnika koji su predali Godišnji financijski izvještaj za zadnju statističku godinu, dok je ukupni broj poduzetnika bez tog kriterija 164.⁴³ Najzastupljeniji su mikro subjekti po veličini, dok su najzastupljenija područja djelatnosti kojima se poduzetnici bave: prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, građevinarstvo, djelatnosti pružanja smještaja te poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo.

Slika 8. Raspodjela poduzetnika Općine Velika po područjima djelatnosti. Izvor: Fina Info.BIZ.

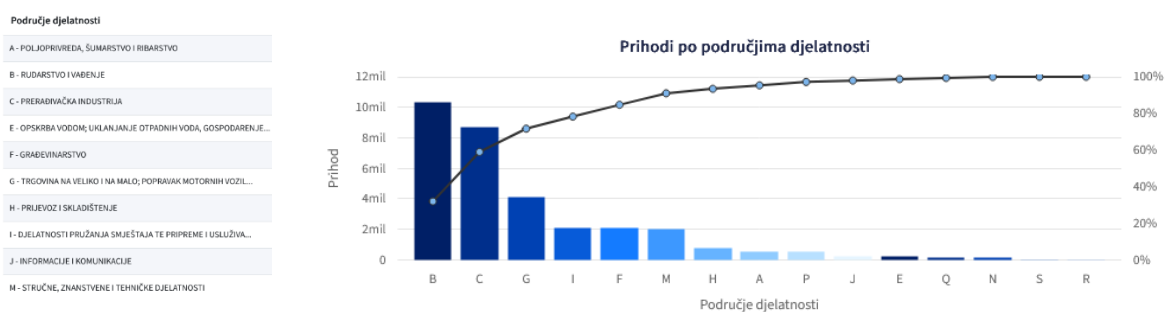

⁴¹ Službena stranica Općine Velika. Poduzetnička zona Velika. Posjećeno 16.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/poduzetnicka-zona-velika/>

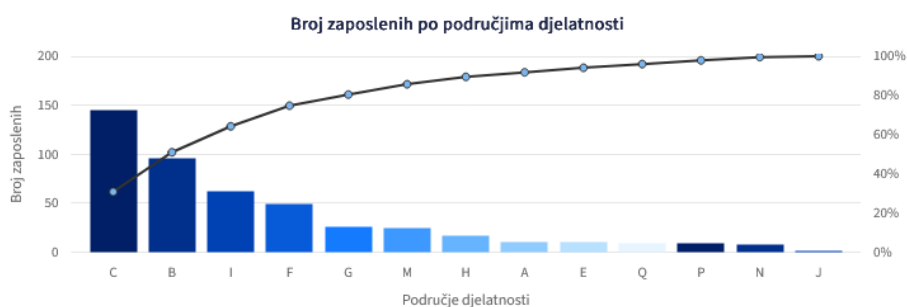
⁴² Općina Velika (2021). Provedbeni program Općine Velika za razdoblje 2021.-2025.

⁴³ Fina info.BIZ. Baza poslovnih informacija. Poduzetnici na području Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://infobiz.fina.hr/dashboard/entrepreneurs/statistics>

Slika 9. Prihodi poduzetnika Općine Velika po područjima djelatnosti. Izvor: Fina Info.BIZ.

Slika 10. Broj zaposlenih kod poduzetnika Općine Velika po područjima djelatnosti. Izvor: Fina Info.BIZ.

Najveći prihodi koje poduzetnici ostvaruju su od sljedećih područja djelatnosti: rudarstva i vađenja te prerađivačke industrije u kojima je isto tako i najveći broj zaposlenih po područjima djelatnosti⁴⁴.

2.4. Okoliš

Okoliš predstavlja okruženje koje utječe na neki sustav. U ovom kontekstu pod poglavljem Okoliš analiziraju se zaštićena područja, prirodni resursi Općine, kao i gospodarenje otpadom na području Općine Velika. Sukladno tome poglavlje je podijeljeno za sljedeće cjeline: Integralno upravljanje resursima i Zaštićene dijelove područja Općine.

2.4.1. Integralno upravljanje resursima

Integralno upravljanje resursima uzima u obzir sve aspekte okoliša, uključujući vodu, šume i otpad, te stremi ka pristupu koji prepoznaje međusobnu povezanost tih elemenata. Ovakav pristup uključuje racionalno korištenje vodnih resursa, očuvanje i obnovu šuma te učinkovito upravljanje otpadom kako bi se smanjio negativni utjecaj na okoliš.

Prirodni vegetacijski pokrov na području Općine Velika je raznolik i bogat. Šume zauzimaju 51,2% ukupnog teritorija Općine Velika, dok 70% površine šuma unutar Općine je u okviru Parka prirode Papuk. Po kategoriji su najviše zastupljene gospodarske šume, a Hrvatske šume, Uprava

⁴⁴ Ibid.

šuma Požega provode gospodarenje šumama na području Općine. Razlikuju se dva tipa vegetacijskog pokrova: brdski, odnosno grupacija šume hrasta kitnjaka, lužnjaka, graba, javora, jasena, cera i bukve, te nizinski tip, odnosno pašnjaci, livade, kultivirana vegetacija oranica i vinograda⁴⁵.

Na Prikazu korištenja i namjena površina Općine Velika može se uvidjeti da je Općina Velika okarakterizirana i obilnim bogatstvom voda. Svi vodotoci Općine imaju karakter brdskih bujica koje u kišnom razdoblju obiluju velikim količinama vode. Značajniji vodotoci na području Općine su Veličanka sa Stražemankom, Emovački potok i Perenački (Ligmanov) potok.⁴⁶

Kako je područje Općine Velika iznimno važno kao vodoopskrbeno područje za širu regiju, velika pozornost je stavljena na prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda kako bi se očuvale površinske i podzemne vode od zagađenja. Tvrtka koja je u potpunosti zadužena za sustav odvodnje i njegovu regulaciju na području Općine Velika je Tekija d.o.o. Požega koja je u (su)vlasništvu Općine Velika s 4,37 %.⁴⁷

Prema Planu gospodarenja otpadom Općine Velika, cilj je smanjiti ukupnu količinu otpada koja predstavlja ekološki problem koji ugrožava podzemne vode, tlo i okolni zrak.⁴⁸ Na području Općine Velika, tvrtka Komunalac Požega d.o.o. za komunalne djelatnosti pruža usluge prikupljanja, odvoza i zbrinjavanja miješanog komunalnog otpada. Analizom stanja gospodarenja otpadom na području Općine postojeći sustav gospodarenja otpadom zadovoljava trenutne potrebe budući da je svim korisnicima omogućeno da sav otpad mogu zbrinuti na predviđeni način. Organizirani način prikupljanja, odvoza i odlaganja otpada postoji na cjelokupnom području Općine. Na području Općine ne postoji odlagalište otpada nego se komunalni otpad odlaže na odlagalište Vinogradine u Požegi.⁴⁹ Od 2020. godine u Općini je otvoreno Reciklažno dvorište Velika koje omogućava stanovnicima s područja Općine odlaganje više od 30 vrsta razdvojenog otpada.⁵⁰

Trenutno se na području Općine Velika nalaze tri zelena otoka i to dva zelena otoka u naselju Velika te jedan zeleni otok u naselju Trenkovo. Sustav sakupljanja otpada se vrši i putem mobilnog reciklažnog dvorišta koji služi odvojenom prikupljanju i skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada (otpadni papir, plastika, metal, staklo, tekstil, jestiva ulja i masti, deterdženti, boje, baterije, akumulatori i dr.). Sustav sakupljanja krupnog (glomaznog) otpada se vrši na način da korisnici mogu zatražiti odvoz krupnog otpada jednom godišnje, dok se za svaki idući odvoz vrši naplata odvoza.⁵¹

⁴⁵ Službena stranica Općine Velika. O nama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/o-nama/>

⁴⁶ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisцени-Elaborat.pdf

⁴⁷ Općina Velika (2021). Provedbeni program Općine Velika za razdoblje 2021.-2025.

⁴⁸ Hidroplan d.o.o. za izgradnju i konzalting (2018). Plan gospodarenja otpadom Općina Velika za razdoblje 2018.-2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2018.05.21-PGO.pdf>

⁴⁹ Hidroplan d.o.o. za izgradnju i konzalting (2018). Plan gospodarenja otpadom Općina Velika za razdoblje 2018.-2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2018.05.21-PGO.pdf>

⁵⁰ Službena stranica Općine Velika. Posjećeno 16.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/reciklazno-dvoriste-velika/>

⁵¹ Hidroplan d.o.o. za izgradnju i konzalting (2018). Plan gospodarenja otpadom Općina Velika za razdoblje 2018.-2023. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2018.05.21-PGO.pdf>

[illegible]

2.4.2. Zaštićeni prirodni dijelovi područja Općine

Zaštićeni prirodni dijelovi nekog područja odnose se na specifična područja koja su označena i očuvana zbog svoje posebne ekološke, biološke, geološke ili kulturne važnosti. Sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih dijelova definiran je Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19)⁵². U skladu s navedenim zakonom priroda je definirana kao sveukupna bioraznolikost, krajobrazna raznolikost i georaznolikost koja je od interesa za Republiku Hrvatsku i uživa njezinu osobitu zaštitu. Zaštićeni dijelovi prirode su dijelovi prirode proglašeni Zakonom o zaštiti prirode, dok su zaštićena područja geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojima se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava. Sukladno navedenom, zaštićenu prirodu možemo podijeliti na zaštićen dio prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode, te zaštićeno područje sukladno ekološkoj mreži Natura.

Na području Općine Velika nalaze se prostori zaštićeni i Zakonom o zaštiti prirode i Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje kao područje ekološke mreže Nature 2000. Zakonom je zaštićen prostor Parka prirode Papuk te Trenkovo – park oko dvorca, a ekološkom mrežom Natura 2000 zaštićena su dva područja prema Direktivi o staništima⁵³ i jedno po Direktivi o pticama⁵⁴.

⁵² Zakon o zaštiti prirode. Narodne novine broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19.

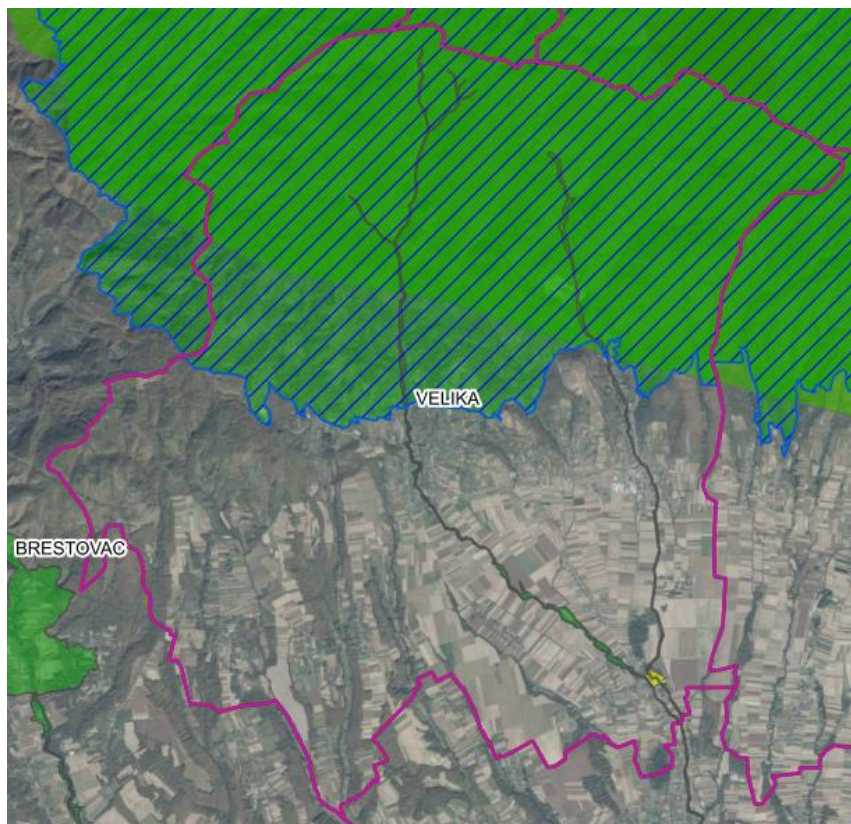
⁵³ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore. Službeni list Europske unije L 206/7. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1689763886586>

⁵⁴ Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica. Službeni list Europske unije L 020/7. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147>

Područje Papuk (HR2000580 prema Direktivi o staništima i HR1000040 prema Direktivi o Pticama) se preklapa s područjem Parka prirode Papuk

Slika 12 Prikaz zaštićenih područja Općine Velika, izvor: Bioportal

(na slici označeno svijetlije zelenom bojom na sjevernom dijelu Općine) gdje je nešto veće područje obuhvaćeno područjem zaštićenim Direktivom o pticama i Direktivom o staništima (na slici označeno zelenom bojom te iscrtkanim plavim linijama). Drugo područje zaštićeno prema Direktivi o staništima su Potoci oko Papuka (HR2001329) (označeni zelenom bojom) koji obiluju specifičnim ribljim vrstama, vodozemcima,

gmazovima i vodenim beskralješnjacima⁵⁵. Park u Trenkovu spada među najznačajnije i najbogatije parkove po biljnim vrstama u Požeškoj kotlini⁵⁶. Ono što se Prostornim planom predviđa i predlaže za zakonsku zaštitu je Posebni rezervat – botanički Turjak – Mališćak – Pliš-Lapjak te Park u Biškupcima kao spomenik parkovne arhitekture⁵⁷.

Prostor Općine Velika ulazi u granice Parka prirode Papuk koji je zbog iznimne geološke raznolikosti ujedno i od 2007. godine službeni član Asocijacije europskih geoparkova i svjetske UNESCO mreže geoparkova. Područje Parka prirode Papuk predstavlja prvi geopark u Republici Hrvatskoj.⁵⁸

Cijelo područje Požeške kotline je geološki vrlo raznoliko i složeno, pa samim time i veoma reljefno raščlanjeno. Južni obronci Papuka, koji čine gorski dio prostora Općine Velika, su okarakterizirani najraznovrsnijim geološkim formacijama i to od najstarijih (prekambrij, paleozoik, mezozoik) do najmlađih (kenozoik).⁵⁹ Upravo je sjeverni, gorski dio Općine Velika

⁵⁵ Službena stranica Parka prirode Papuk. Posjećeno 16.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.pp-papuk.hr/o-nama/bastine/>

⁵⁶ Zavod za zaštitu okoliša i prirode. Upisnik zaštićenih područja. Trenkovo-park oko dvorca. Posjećeno 16.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.bioportal.hr/gis/>

⁵⁷ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisцени-Elaborat.pdf

⁵⁸ Službena stranica Parka prirode Papuk. O parku prirode Papuk. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.pp-papuk.hr/o-nama/>

⁵⁹ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

glavna planinarska polazišna točka za planinu Papuk najvišeg istoimenog vrha visine 954 m.⁶⁰ Postupni prelazak u nizinske predjele Općine se nastavlja prema jugu Općine pa se tako nadmorske visine Općine od sjevera prema jugu kreću od 457 m (naselje Gornji Vrhovci) do 184 m (naselje Trenkovo). Središte Općine Velika, odnosno naselje Velika, se nalazi na nadmorskoj visini od 273 m.⁶¹

2.5. Temeljne usluge

Temeljne usluge odnose se na osnovne usluge koje su ključne za osiguravanje dobrobiti i potreba zajednice, društva ili pojedinca. Ove usluge neophodne su za osiguravanje temeljnih ljudskih potreba i poboljšanje kvalitete života. Kroz dimenziju Temeljnih usluga analizirana je društvena infrastruktura na području Općine Velika, odnosno infrastruktura namijenjena za predškolski odgoj i obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, kulturu, komunalnu djelatnost, sport i rekreaciju, energetiku te širokopojasnu infrastrukturu. U tome smislu ovo je poglavlje podijeljeno na analizu društvene infrastrukture te infrastrukture za energetiku i širokopojasni Internet.

2.5.1. Društvena infrastruktura

Društvena infrastruktura obuhvaća skup institucija, resursa i usluga koje podržavaju društvene funkcije, interakcije i razvoj zajednica. Ova vrsta infrastrukture igra ključnu ulogu u oblikovanju društva, pružanju socijalne podrške i omogućavanju zajedničkog života. U ovom smislu društvena infrastruktura je podijeljena na društvenu infrastrukturu za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, kulturnu i sakralnu infrastrukturu te infrastrukturu za sport i rekreaciju.

Društvena infrastruktura vezana za predškolski odgoj i obrazovanje čini Dječji vrtić Velika te jedan Područni objekt vrtića Velika, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića zajedno sa svojim podružnicama; Područnom školom u Biškupcima, te područnim odjelima; Područni odjel Radovanci i Područni odjel Toranj i Osnovna škola Vladimir Nator sa svojom područnom školom koja se nalazi u Mihaljevcima:

- Dječji vrtić Velika je započeo s radom 1980. godine te je tada brojio 22 djece. Godine 2015. je djelatnost Vrtića preseljena u novu zgradu na adresi Vladimira Nazora 1/g, dok je u područnom objektu Dječjeg vrtića Velika na adresi Trg bana Josipa Jelačića 36 u ožujku 2022. oformljena te započela s radom jedna nova mješovita vrtićka skupina. Kapacitet vrtića je 81 dijete raspoređeno u jednu jaslčku i tri vrtićke skupine.⁶² U 2022. godini dječjem vrtiću Velika je u skupu projekta „I poslijepodne u vrtiću! - faza 2“ nabavljena interaktivna računalna oprema, odnosno dvije interaktivne ploče i dva

⁶⁰ Službena stranica Općine Velika. O nama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/o-nama/>

⁶¹ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

⁶² Službena stranica Dječjeg vrtića Velika. O nama. Posjećeno 17.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://dv-velika.hr/o-nama/>

interaktivna stola, zajedno s projektorima i softverskim rješenjima.⁶³ Nadalje, Općini Velika su dodijeljena sredstva za poboljšanje materijalnih uvjeta u dječjim vrtićima u 2023. godini. Navedena sredstva će Općina uložiti u uređivanje dječjeg igrališta Dječjeg vrtića Velika s novim spravama te u planirani objekt Područnog objekta vrtića u Radovancima.⁶⁴

- ✚ Pokraj Dječjeg vrtića Velika se nalazi Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića. OŠ Ivana Gorana Kovačića je matična škola s područnom školom u Biškupcima i dva područna odjela – u Radovancima i Tornju. Zgrada matične škole je izgrađena 1973. godine te danas sadrži jedanaest učionica od kojih su četiri specijalizirane za razrednu nastavu, a u preostalih sedam se izvodi kabinetska nastave za učenike od petog do osmog razreda. Osim navedenog, matična škola još posjeduje informatičku učionicu, zbornicu, knjižnicu, četiri uredske prostorije, četiri učiteljska kabineta, školsku kuhinju, blagavaonicu te športsku dvoranu koja je otvorena 2009. godine te koja se koristi za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture zajedno s pet vanjskih športskih terena. Trenutno nastavu u matičnoj školi pohađa 322 učenika.⁶⁵
- ✚ Područna škola u Biškupcima je izgrađena 1999. godine. Trenutno ima 70 učenika za koje se izvodi nastava od prvog do četvrtog razreda. Tjelesna i zdravstvena kultura se izvodi u hodniku škole, a vanjski tereni još nisu uređeni.⁶⁶
- ✚ Zgrade Područnih odjela Radovanci i Toranj su izgrađene pedesetih godina prošlog stoljeća te danas se u njima nalazi jedna učionica, jedan učiteljski kabinet, s time da Područni odjel Toranj nema vanjski sportski teren. Nastava se izvodi za učenike od prvog do četvrtog razreda. U Područnom odjelu Radovanci trenutno ima 15 učenika, dok u Područnom odjelu Toranj ima 9 učenika.⁶⁷
- ✚ Osnovna škola Vladimir Nadzor smještena je u naselju Trenkovo, nedaleko dvorca baruna Trenka te broji 116 učenika i 41 djelatnika. Prvotno je OŠ Vladimira Nadzora bila osnovana u Mihaljevcima 1882. godine, no zbog prostorne neprihvatljivosti, proširenje zgrade je bilo potrebno pa se izgradila zgrada škole u Trenkovu. Godine 1987. je otvorena nova školska zgrada te od tada do danas škola djeluje kao osmogodišnja.⁶⁸

Infrastrukturu namijenjenu za zdravstvo i socijalnu skrb na području Općine Velika čini Dom za starije i nemoćne osobe Velika, Područna ambulanta u Velikoj, ljekarna Filipović u naselju Velika, ambulanta Veterinarske stanice Požega u Velikoj, veterinarska ambulanta Kooperacija d.o.o.

⁶³ Službena stranica Općine Velika. Posjećeno 17.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/u-sklopu-projekta-i-poslijepodne-u-vrticu-faza-2-djecjem-vrticu-velika-nabavljena-interaktivna-racunalna-oprema/>

⁶⁴ Velika info. Posjećeno 17.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://velika.info/djecji-vrtic-velika/opcina-velika-ureduje-djecje-igraliste/>

⁶⁵ Službena stranica Osnovne škole Ivan Goran Kovačić. O školi. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://os-igkovacic-velika.skole.hr/skola>

⁶⁶ Službena stranica Osnovne škole Ivan Goran Kovačić. Područne škole i odjeli. Dostupno na mrežnoj stranici: http://os-igkovacic-velika.skole.hr/skola/podrucne_skole_odjeli?news_id=17#mod_news

⁶⁷ Službena stranica Osnovne škole Ivan Goran Kovačić. Područne škole i odjeli. Dostupno na mrežnoj stranici: http://os-igkovacic-velika.skole.hr/skola/podrucne_skole_odjeli?news_id=18#mod_news i http://os-igkovacic-velika.skole.hr/skola/podrucne_skole_odjeli?news_id=19#mod_news

⁶⁸ Službena stranica Osnovne škole Vladimir Nadzor – Trenkovo. Dostupno na mrežnoj stranici: <http://os-vnazor-trenkovo.skole.hr/skola/povijest>

- ✚ Dom za starije i nemoćne osobe Velika je osnovan 1966. godine, a službeno otvoren 1968. godine. Nakon 2002. godine osnivačka prava nad domom su prenesena na Požeško-slavonsku županiju.⁶⁹
- ✚ U sklopu područne ambulante u Velikoj se nalaze tri ordinacije opće medicine, stomatološke ordinacije, laboratorija i patronažne službe, dok što se tiče ljekarničke djelatnosti, Ljekarna Filipović ima jednu ljekarničku jedinicu u naselju Velika.⁷⁰

U kulturnu infrastrukturu na području Općine Velika se ubrajaju Srednjevjekovni grad Velika, Dvorac Trenkovo, župna crkva Sv. Mihovila, župna crkva Sv. Augustina, Arheološko nalazište Pliš i Radovanačko brdo, Spomen kosturnica poginulih boraca NOR-a i Grobnice palih boraca NOV, pripadnika XL divizije, Knjižnica i čitaonica Velika, Društveni dom Radovanci, Društveni dom Antunovac, Društveni dom Potočani, Društveni dom Trnovac, Društveni dom u Trenkovu, Društveni dom Draga, Društveni dom Stražeman, Društveni dom Lučinci, Društveni dom Doljanci, Društveni dom Oljasi, Društveni dom Milanovac i Društveni dom Poljanska.⁷¹

Registrirana zaštićena kulturna dobra na području Općine Velika su Srednjevjekovni grad Velika (Z-419), Dvorac Trenkovo (Z-418), župna crkva Sv. Mihovila Arkandela (Z-415), župna crkva Sv. Augustina (Z-420), Arheološko nalazište Pliš i Radovanačko brdo, Spomen kosturnica poginulih boraca NOR-a i Grobnice palih boraca NOV, pripadnika XL divizije.

- ✚ Srednjevjekovni grad Velika je građen od lomljenog i pritesanog kamenja te se nalazi na uzvisini iznad mjesta Velika. Pravokutnog je oblika s trokutastim dodatkom, no danas je u ruševnom stanju.⁷²
- ✚ Dvorac u Trenkovu je sagrađen 1819. godine te se nalazi u parku koji je spomenik parkovne arhitekture. Jednokatna je građevina kasnobarkno - kasicističke koncepcije, pravokutnog oblika s altanom na glavnom pročelju i naglašenim rizalitom na dvorišnom pročelju. Danas je u vlasništvu Kutjevo d.d. te je potrebni opsežni zahvat obnove.⁷³
- ✚ Župna crkva sv. Mihovila je jednobrodna gotička, barokizirana građevina. U unutrašnjosti crkve se nalazi nadgrobni spomenik I. Jankovića s figurama koji prikazuju pokojnika, tugujuće supruge i alegoriju smrti.⁷⁴
- ✚ Župna crkva Sv. Augustina je jednobrodna gotička građevina koja je zanimljiv primjer srednjovjekovne sakralne arhitekture barokarizirane u 18.st. U unutrašnjosti crkve su se sačuvali gotički detalji kao što s trijumfalni luk, kapiteli, sediliji.⁷⁵

⁶⁹ Službena stranica Doma za starije i nemoćne osobe Velika. O domu. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.dom-velika.hr/o-domu>

⁷⁰ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

⁷¹ Općinsko izborno povjerenstvo Općine Velika (2019). Rješenje o određivanju biračkih mjesta na području Općine Velika.

⁷² Ministarstvo kulture i medija. Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Srednjovjekovni grad Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-419>

⁷³ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

⁷⁴ Ministarstvo kulture i medija. Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Župna crkva Sv. Mihovila Arkandela. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-415>

⁷⁵ Ministarstvo kulture i medija. Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Župna crkva Sv. Augustina. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-420>

- ✚ Arheološko nalazište Pliš je smješteno iznad naselja Velika na jednom od istaknutijih južnih obronaka Papuka. Radi se o jednom od rijetkih prapovijesnih naselja u sjevernoj Hrvatskoj, tzv. metalurškom centru, čiji pokretni nalazi datiraju u kasno brončano doba.
- ✚ Arheološko nalazište Radovanačko brdo nalazi se istočno od Radovanaca. Prvi arheološki nalazi pronađeni su 1922. tijekom rigoliranja vinograda. Radi se o nalazištu grobova koji datiraju iz 4.st. Nalazište zahtijeva sustavna daljnja istraživanja⁷⁶.

Knjižnica i čitaonica Velika je knjižnični stacionar Gradske knjižnice Požega u Općini Velika, na adresi Trg bana Josipa Jelačića 36. Otvorena je na prostoru bivše županijske ljekarne u 2015. godini.⁷⁷

Infrastruktura za sport i rekreaciju obuhvaća sportske terene, sportsku dvoranu, otvorene bazene te nogometni stadion na području Općine Velika. Sportski tereni su: 3 nogometna igrališta (Velika, Trenkovo, Biškupci), te rukometno, košarkaško, odbojkaško, tenisko igralište u Velikoj, kao i bočalište i sportska dvorana, također smještene u naselju Velika. Otvoreni bazeni, odnosno Toplice Velika su smještene u samoj Velikoj, u prirodnom okruženju, uz potok Dubočanku te predstavljaju zaseban sportski i turistički sadržaj od davnih vremena. Godine 2021. su potpuno renovirane, nadograđene te otvoreni za posjetitelje pod nazivom Aquapark Shhhuma. Prostiru se na 17.000 m² te se sastoje od pet bazena koji se pune iz prirodnih termalnih izvora te tijekom ljetnih mjeseci pružaju idealne uvjete za odmor i rekreaciju⁷⁸.

Nogometni stadion u Velikoj je izgrađen 2002. godine te predstavlja važan resurs za razvoj sporta u Općini. Sadrži 10.000 sjedećih mjesta te ispunjava sve kriterije svjetskih natjecanja koje propisuje UEFA.⁷⁹

Infrastruktura za komunalnu djelatnost na području Općine Velika ubraja petnaest groblja: groblje sv. Marka u Velikoj, groblje sv. Augustina u Velikoj (staro groblje), groblje u Trenkovu, groblje u Trnovcu, groblje u Stražemanu, groblje u Poljanskoj, groblje u Antunovcu, groblje u Lučincima, groblje u Toranju, groblje u Oljasima, groblje u Milanovcu, groblje u Bratuljevcima, groblje u G. Vrhovcima, groblje u Smoljanovcima, groblje u Kantovcima⁸⁰ i jedno reciklažno dvorište Velika. Groblja na području Općine Velika su u vlasništvu Općine Velika.

Od religijske infrastrukture na području ubrajaju se dvije župe: Župa Velika i Župa sv. Mihaela arhanđela (Stražeman). Župa Velika se sastoji od dvije crkve (Velika i Trenkovo) te devet kapelica, dok Župa sv. Mihaela arhanđela sadrži jednu crkvu u Stražemanu te dvije kapelice⁸¹.

⁷⁶ Ministarstvo kulture i medija. Geoportal kulturnih dobara RH. Posjećeno 18.01.2024. godine. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://geoportal.kulturnadobra.hr/geoportal.html?lang=cro#/>

⁷⁷ Službena stranica Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/knjiznica-u-velikoj-ponovo-radi/>

⁷⁸ Službena stranica Aquapark Shhhuma. O nama. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.shhhuma.com/o-nama>

⁷⁹ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisceni-Elaborat.pdf

⁸⁰ Općinsko vijeće Općine Velika (2022). Prijedlog Odluke o grobljima. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/18-Prijedlog-Odluke-o-grobljima.pdf>

⁸¹ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

2.5.2. Infrastruktura za energetiku i širokopojasni Internet

Infrastruktura za energetiku i širokopojasni internet obuhvaća fizičke i tehničke elemente potrebne za pružanje električne energije i brzog internetskog pristupa.

Infrastrukturu za energetiku čine elektroenergetski sustav i plinoopskrbni sustav. Na Grafičkom prikazu Prostornog plana 2.A. Elektroničke komunikacije i energetske sustav može se uočiti njihova planirana raspodjela na području Općine Velika, dok će točne trase biti određene projektnom dokumentacijom.⁸² Što se tiče elektroenergetskog sustava na području Općine Velika postoji jedna transformatorska stanica (TS 35/10 (20) kV) te tri tipa dalekovoda: dalekovod 400kV, dalekovod 2x400 kV te dalekovod 35kV, dok kod plinoopskrbnog sustava postoji visokotlačni te srednjetačni plinovod s jednom redukcijском stanicom⁸³.

Na području Općine Velika postojeće infrastrukture za transport plina nema, no Prostornim planom uređenja Općine Velika se planira jedna redukcijска stanica (RS) Velika te međumjesni (visokotlačni) plinovod. Postojeće elektroenergetske građevine za distribuciju električne energije na području Općine Velika su: TS35/10(20) kV Velika te DV 35 kV; Požega-Velika, dok je planirana građevina za distribuciju električne energije DV 35 kV Velika-Orljava⁸⁴.

Što se tiče širokopojasne infrastrukture na području Požeško-slavonske županije, prema Planu razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021.-2027. godine, digitalna infrastruktura značajno zaostaje za ciljanim standardom koji predviđaju strateški dokumenti Europske komisije i Republike Hrvatske. Na razini naselja Požeško-slavonske županije, analizom stanja širokopojasne infrastrukture, utvrđeno je da najveći dio ima izgrađenu potrebnu osnovnu strukturu i da postoji još dovoljno prostora u širokopojasnoj infrastrukturi, odnosno da su u sadašnjem korištenju interneta na području Požeško-slavonske županije najviše zastupljene brzine pristupa 4-10 Mbit/s te 20-30 Mbit/s, što je nedovoljno za bržu digitalnu tranziciju gospodarstva.⁸⁵ Prema podacima dostupnim na HAKOM interaktivnom GIS portalu, na području Općine Velika su najviše zastupljene brzine pristupa 2-30 Mbit/s.

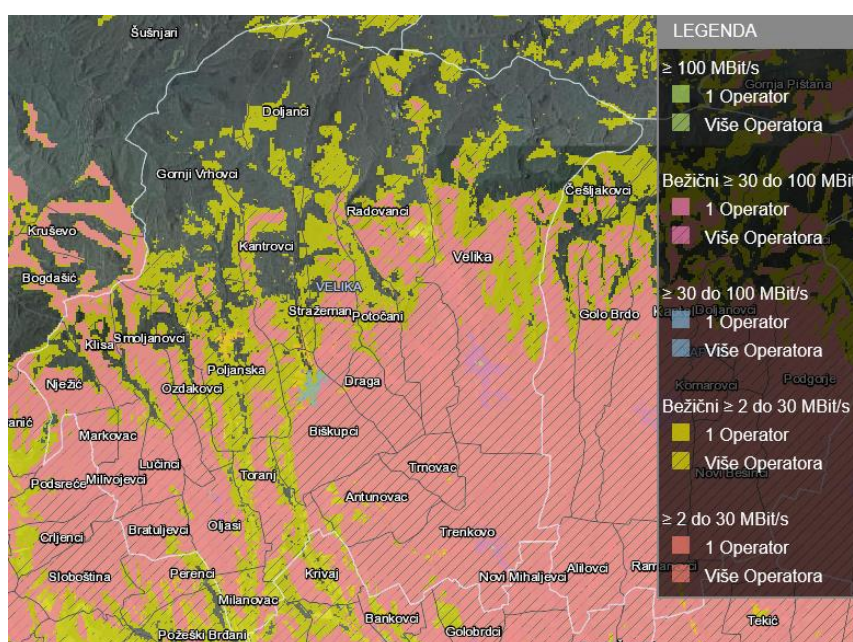
⁸² Ibid.

⁸³ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika. Grafički prikaz 2A. Elektroničke komunikacije i energetske sustav. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2023/01/2.A.-TK-i-Energetski-sustav.pdf>

⁸⁴ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisceni-Elaborat.pdf

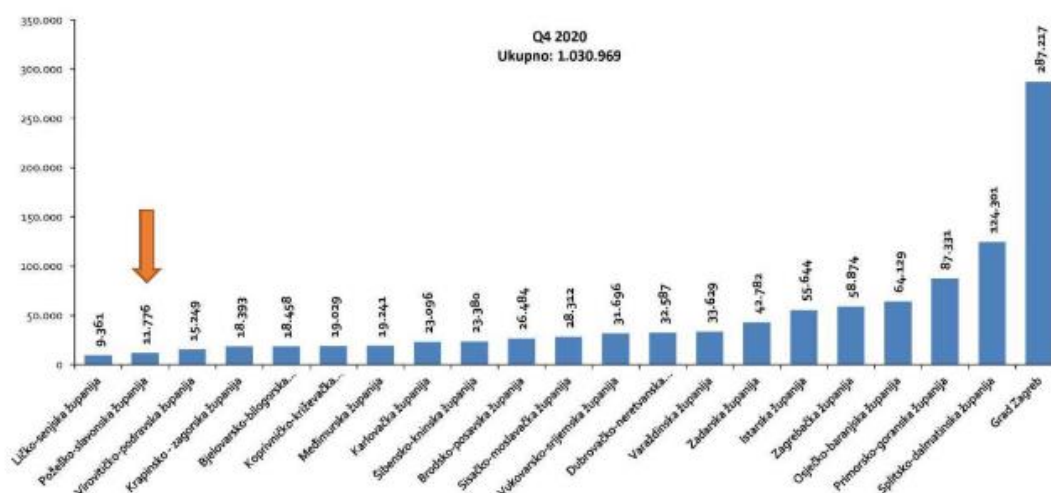
⁸⁵ PANORA Regionalni koordinatork razvoja Požeško-slavonske županije (2021). Plan razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021.-2027. godine. Prilog 2: Osnovna analiza. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.panora.hr/wp-content/uploads/2022/06/PRILOG-2.-Osnovna-analiza-PSZ-.pdf>

Slika 13. Dostupnost širokopojasnog pristupa na području Općine Velika. Izvor: HAKOM. Interaktivni GIS portal.

Na području Požeško-slavonske županije u četvrtom kvartalu 2020. godine je bilo 11 776 širokopojasnih priključaka kućanstava u nepokretnoj komunikacijskoj mreži. Prema navedenom Županija je svrstana na predzadnje mjesto u ukupnom poretku u RH.⁸⁶

Graf 1. Broj korisnika širokopojasnog interneta putem nepokretne mreže po županijama u RH, Q4 2020. Izvor: Plan razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021.-2027. godine.

Većim ulaganjem u širokopojasnu infrastrukturu, izgradnjom 5G mreže te izradom strateškog dokumenta o budućem razvoju širokopojasnog pristupa internetu Požeško-slavonske županije će se ostvariti veći napredak digitalne tranzicije gospodarstva⁸⁷.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid.

Prema Prostornom planu uređenja Općine Velika navodi se potreba za osiguranje i unapređenje razvoja širokopojasnog pristupa s ciljem revitalizacije ruralnih područja kako bi se ruralnom stanovništvu osigurao suvremeni infrastrukturni standard.

Na Grafičkom prikazu elektroničke komunikacije i energetskeg sustava Prostornog plana na području Općine Velika određena su područja planiranih zona elektroničke komunikacijske infrastrukture za smještaj samostojećih antenskih stupova u radijusu od 3000 m, kao i položaje aktivnih lokacija, koje predstavljaju zone elektroničke komunikacijske infrastrukture radijusa 100 m.⁸⁸

2.6. Održiv promet i mobilnost

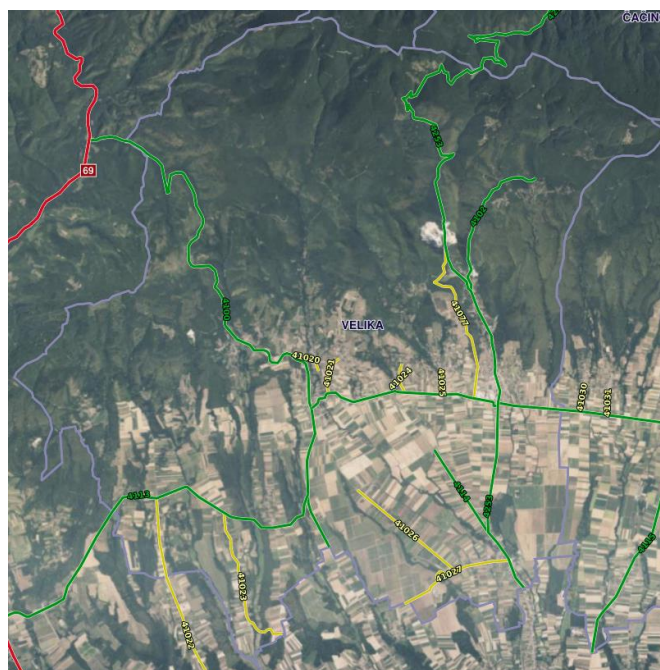
Održiv promet i mobilnost odnose se na pristup i organizaciju prijevoza koji su ekološki, socijalno i ekonomski održivi. Održivost u kontekstu prometa i mobilnosti podrazumijeva smanjenje negativnih utjecaja na okoliš, podršku društvenoj pravdi, poboljšanje ekonomske učinkovitosti te promicanje sigurnosti i zdravlja. Kroz sljedeći tekst analizirana je prometna infrastruktura na području Općine Velika.

Cestovnu prometnu mrežu Općine Velika čine županijske i lokalne ceste. S okolnim područjem je povezana s dva prometna koridora. Jedan prolazi podno planine Papuk, dok drugi spaja Požešku kotlinu s podravskim koridorom. Kroz Općinu Velika ne prolaze ceste od državnog značaja kao ni autoceste. Na temelju navedenog može se zaključiti da Općina Velika nije važno prometno i tranzitno čvorište⁸⁹.

⁸⁸ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisceni-Elaborat.pdf

⁸⁹ Općina Velika (2016). Strateški razvojni program Općine Velika 2014.-2020. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/03/2016.12.20-strategija_razvoja_2014_2020.pdf

Slika 14. Prikaz prometnog sustava Općine Velika (županijske ceste-zelena, lokalne ceste-žuta). Izvor: Geoportal javnih cesta RH. Hrvatske ceste

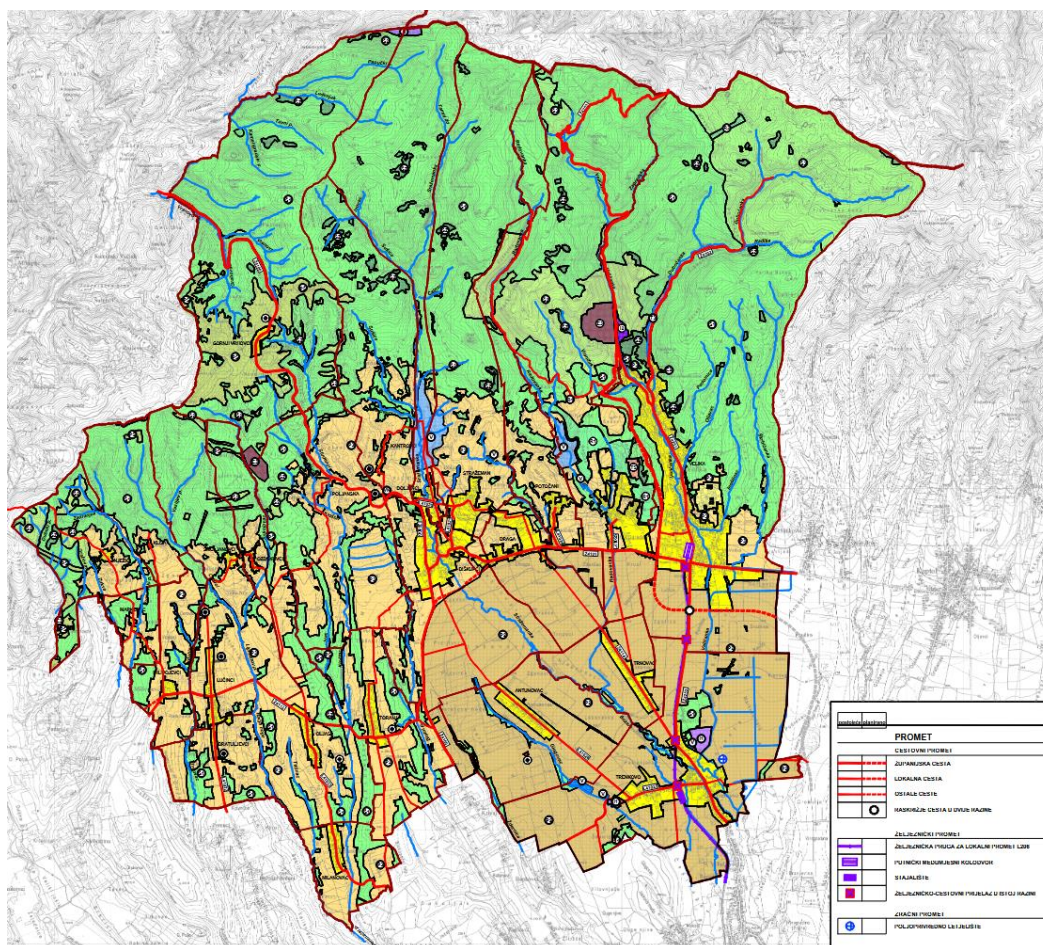
Tablica 7. Pregled županijskih i lokalnih cesta na području Općine Velika. Izvor: Hrvatske ceste. Geoportal javnih cesta RH.

ŽUPANIJSKE CESTE	Ž 4253 (Ćeralije (D69)-Slatinski Drenovac-A.G.Grada Požege (Novi Mihaljevci)) Ž4102 (T.L. Nevoljaš-Ž4253) Ž4114 (Trnovac-Trenkovo(Ž4253)) Ž4101 (Biškupci (Ž4100)-Kaptol-Vetovo-Kutjevo (Ž4030)) Ž4100 (Kamenski Vučjak (D69)-A.G. Grada Požege (Crveni Vrhovci)-Nova Kapela (Ž4158)) Ž4113 (Pasikovci (D38)-Milivojevci-Biškupci (Ž4100))
LOKALNE CESTE	L41022 (Lučinci (Ž4113)-Skenderovci (D38)) L41023 (Oljasi (Ž4113)-A.G.Grada Požege (Ugarci)) L41020 (Biškupci (Ž4100)-Doljanci)) L41021 (Stražeman-Biškupci (Ž4101)) L41024 (Potočani (nerazvrstana cesta-Ž4101)) L41025 (Radovanci (nerazvrstana cesta-Ž4101)) L41026 (Antunovac-Trenkovo (L41027)) L41027 (Trenkovo (Ž4253)-A.G.Grada Požege (Bankovci)) L41077 (Radovanci (Ž4253-Ž4101))

Na području Općine Velika, osim razvrstanih cesta, postoje i brojne nerazvrstane ceste nad kojima Općina ima nadležnost. Nadalje, područjem Općine prolazi željeznički pravac Pleternica-Velika, pruga II. razreda. Pruga je puštena u promet 1894. godine te se spaja na željezničku prugu Našice-Nova Kapela te predstavlja jednu poveznicu prema Zagrebu, glavnom gradu RH.⁹⁰ Prema Prostornom planu Općine Velika planira se modernizacija navedene željezničke pruge.

Na području Općine, točnije u naselju Trenkovo postoji poljoprivredno letjelište Trenkovo, koje se planira urediti te za koje je potrebno izraditi prostorno-prometnu analizu kako bi se definirale mogućnosti njegova proširenja.⁹¹

Slika 15. Prikaz prometnog sustava unutar Grafičkog prikaza Korištenje i namjena površina. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika.

Naselja unutar Općine Velika su cestovno dobro povezana te je Općina dobro povezana s ostalim područjima Županije, no prema Provedbenom programu Općine Velika za razdoblje 2021.-2025. i prema Prostornom planu Općine Velika, potrebna je rekonstrukcija, proširenje, izgradnja, održavanje i modernizacija cesta, komunalno opremanje cestovne infrastrukture, kao i razvijanje staza biciklističkog prometa između naselja i turističko-rekreacijskih zona i gospodarskih zona.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. (2022). Prostorni plan uređenja Općine Velika – Pročišćeni tekst odredbi za provedbu. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2022/12/PPUO-Velika_procisceni-Elaborat.pdf

3. SWOT analiza

SWOT analiza predstavlja analizu unutarnjih (snage i slabosti) i vanjskih čimbenika (prilike i prijetnje) analize. Unutarnji čimbenici predstavljaju sadašnju situaciju jedinice lokalne samouprave, odnosno trenutačna područja, resurse i sposobnosti koji doprinose (snage) ili ograničavaju (slabosti) razvoj, dok vanjski čimbenici predstavljaju budućnost, odnosno područja, resurse i sposobnosti izvan jedinice koji pozitivno (prilike) ili negativno (prijetnje) utječu na njen razvoj. Svrha SWOT analize je utvrditi perspektivu za buduće djelovanje na temelju karakteristika položaja u kojem se jedinica lokalne samouprave trenutačno nalazi. Drugim riječima, svrha SWOT analize je razlučiti što je ključno u vremenu analize kako bi se prepoznali strateški čimbenici okruženja subjekta.

SWOT analiza je za potrebe ovog strateškog dokumenta rađena na temelju provedenih analiza Općine Velika čime se prepoznaju snage i slabosti trenutačnog stanja Općine, te prilike i prijetnje razvoja koji će rezultirati utvrđivanjem perspektive za buduće djelovanje, odnosno, donošenje adekvatnih strateških odluka vezanih za daljnji razvoj Općine Velika.

Tablica 8 SWOT analiza, izrada autora

SNAGE
Dobar geografski položaj Veliki udio zelene infrastrukture Dobra očuvanost prirode Upoznatost javne uprave s modelom pametnog razvoja Veliki broj aktivnih udruga Postojanje udruga usmjerenih na različite aktivnosti i programe Postojanje poduzetničke infrastrukture Postojanje poduzetnika Veliki udio prirodnog pokrova Postojanje prirodnih bogatstva voda Postojanje zaštićenog prirodnog područja u Općini – Geopark, Park prirode i Natura Razvijeni komunalni standardi vezani za gospodarenje otpadom Postojanje društvene infrastrukture za obrazovanje, kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb, sport i rekreaciju Relativno dobra pokrivenost infrastrukturom za vodoopskrbu, elektroopskrbu što olakšava daljnji razvoj Postojanje zaštićene kulturne baštine Relativno dobra povezanost unutar Općine Postojanje relativno dobre cestovne mreže Postojanje željezničkog prometa Postojanje letjelišta
SLABOSTI
Veliki broj naselja

Nedovoljno razvijeno područje koje pripada III. skupini jedinica lokalne samouprave prema indeksu razvijenosti
 Brdsko planinsko područje
 Područje posebne državne skrbi
 Utjecaj Domovinskog rata
 Slaba naseljenost
 Veliki udio nezaposlenih i ekonomski neaktivnih osoba u odnosu na ekonomski aktivne osobe
 Nedostatna zaštita kulturne baštine
 Nedostatna zaštita prirodne baštine
 Nepostojanje plinske infrastrukture
 Zaostajanje digitalne infrastrukture
 Nedostatna moderniziranost nerazvrstanih cesta
 Nedostatna infrastruktura za pješački promet
 Nedostatna infrastruktura za biciklistički promet
 Zastarjelost željezničkog prometa

PRILIKE

Povećanje obrazovanosti stanovništva
 Sve manji broj neobrazovanog stanovništva
 Povećanje pismenosti i digitalne pismenosti stanovništva
 Potencijal korištenja EU fondova za poticanje urbane regeneracije i revitalizacije ruralnih naselja
 Strateško planiranje razvoja kako bi se povećala efikasnost upravljanja i održivi razvoj
 Potencijal razvoja poljoprivrede, posebno one s dodanom vrijednosti poput ekološke poljoprivrede
 Rastuća potražnja za turističkim proizvodima koji se temelje na prirodnim vrijednostima
 Uključivanje stanovništva u procese planiranja što povećava šanse za postizanje održivosti razvoja JLS

PRIJETNJE

Demografski trendovi – starenje stanovništva, iseljavanje
 Društveno-gospodarska situacija koja ograničava održivi razvoj te ujedno doprinosi negativnim demografskim trendovima
 Nedovoljno ulaganje u jedinice lokalne samouprave od strane Republike Hrvatske
 Ugroženost kulturnih i tradicijskih vrijednosti
 Otežana provedba projekata zbog nesređenih imovinsko-pravnih odnosa ili privatnog vlasništva te prijetnja od urušavanja

4. Vizija i misija

Vizija predstavlja opis željenog stanja koju neko administrativno područje želi postići. Vizija je važna komponenta strateškog planiranja koja doprinosi daljnjem određivanju smjera planiranja i realiziranja planova, odnosno definiranja ciljeva, mjera, aktivnosti i projekata⁹².

Vizija Općine Velika postavljena je kroz Provedbeni program koji je napisan za razdoblje 2021. – 2025. godine. Vizija Općine Velika glasi:

„Održivi gospodarski razvoj Općine Velika ... će se zasnivati na valorizaciji prirodnih, prostornih, društvenih i turističkih potencijala. Svi raspoloživi resursi i dostupna znanja upotrijebiti će se u svrhu poboljšanja kvalitete života stanovnika ovih prostora, očuvanja izvornih vrijednosti kraja te očuvanja prirode i okoliša za buduće generacije.“

Osim vizije, Provedbenim programom postavljena je i misija Općine Velika. Misija organizacije odnosi se na temeljni cilj ili svrhu organizacije. To je izjava koja opisuje zašto organizacija postoji, kakvu ulogu ima u društvu te koji su joj osnovni zadaci i ciljevi. Misija pomaže usmjeriti djelovanje organizacije prema obavljanju javnih usluga, ostvarivanju društvenih ciljeva i zadovoljavanju potreba građana⁹³. Misija Općine Velika glasi:

Misija Općine je provođenje poslova lokalnog značaja iz samoupravnog djelokruga, unaprjeđenje kvalitete života i rada u Općini, odgovorno upravljanje javnim dobrima te efikasan i transparentan rad općinske uprave.

Svojom organizacijom rada Općina Velika djeluje u smjeru stalnog poboljšanja kvalitete, poštujući poslovne, profesionalne i etičke norme, te nastoji poticati gospodarski, a posebno turistički i demografski razvoj Općine, a u skladu s vizijom i ciljevima Općine.

⁹² Baškarad, M., & Grd, S. (2014). Vizija i misija u javnom sektoru. Računovodstvo i financije, 62(5-6), 47-55.

⁹³ Bahtijarević – Šiber, F., Sikavica, P. i Pološki Vokić, N. (2008). Suvremeni menadžment- vještine, sustavi, izazovi. Zagreb: Školska knjiga, 2008.

5. Strateški okvir

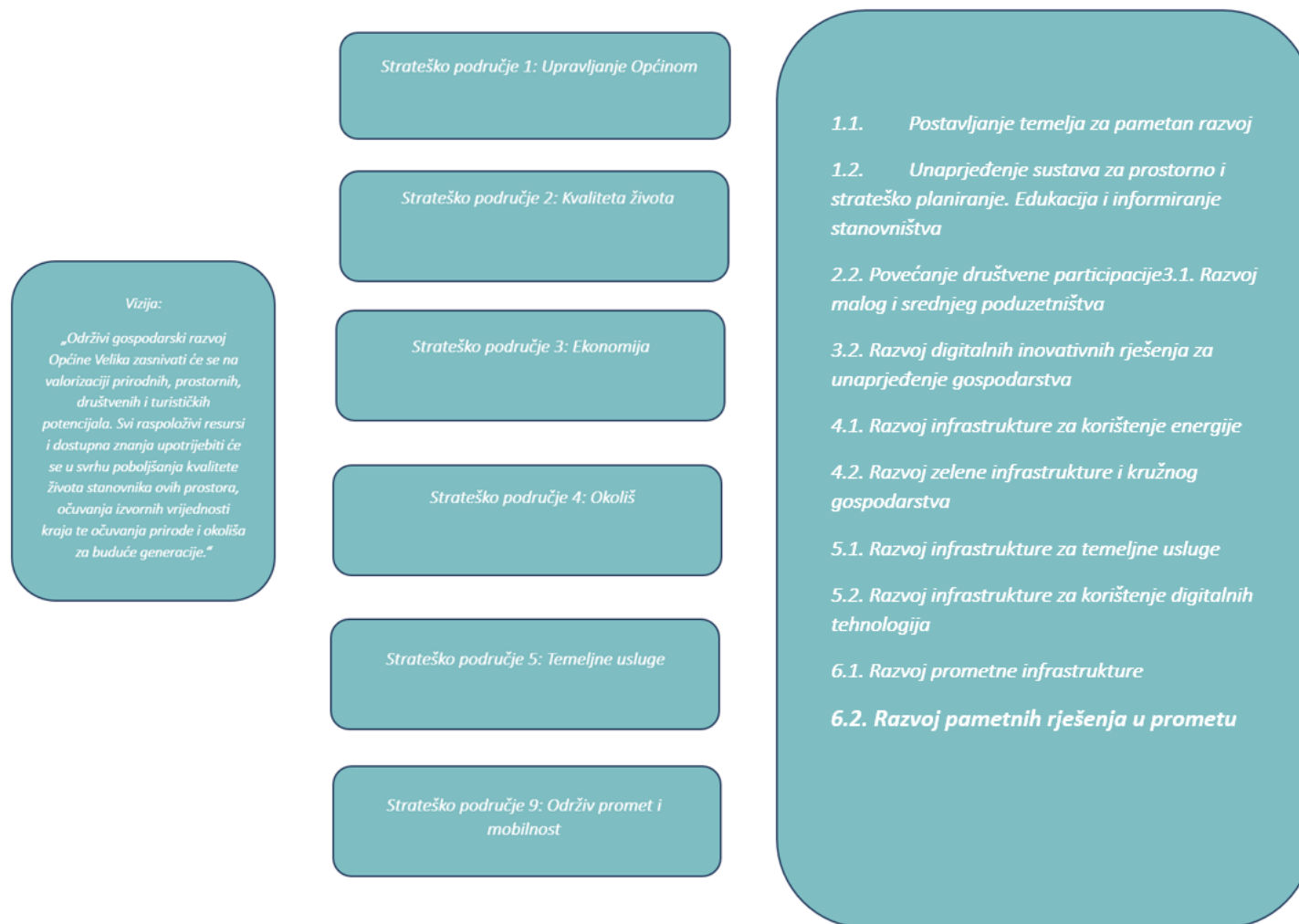
Strateški okvir uspostavljen je na realnim potrebama i razvojnim potencijalima koja su prepoznata kroz analizu stanja i SWOT analizu. Kroz poglavlje se definiraju strateška područja, mjere i projekti koji se planiraju realizirati u razdoblju od sljedećih deset godina.

5.1. Strateška područja

Kako bi se realizirala navedena vizija te ciljevi, definirano je šest strateških područja: Upravljanje općinom i uslugama, Kvaliteta života, Ekonomija, Okoliš, Temeljne usluge, Održiv promet i mobilnost.

U nastavku je svako strateško područje razloženo zasebno te su definirane prioritetne mjere za realizaciju. Nakon toga postavljen je detaljni opis mjere sa specifičnim aktivnostima, mogućim izvorima financiranja, ključnim dionicima i dinamikom provedbe.

Slika 16 Prikaz strateškog okvira, izrada autora

5.1.1. Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama

Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama usmjereno je na unaprjeđenje kapaciteta javne uprave, a koja predstavlja temelj za daljnji razvoj Općine te stvaranje boljeg životnog standarda. Uzimajući u obzir kako je većina prigovora na rad javne uprave usmjerena na predugo trajanje, nepotrebnu složenost procesa, nejasne nadležnosti institucija, teško dostupne kontakte te radno vrijeme institucija, ovim strateškim područjem nastoji se riješiti neki od navedenih problema⁹⁴.

Pametna općina koncept je koji je između ostalog usmjeren na pametnu općinsku upravu te pametnu upravu svih poduzeća povezanih s općinom. Uzimajući u obzir kako je upravo pametna uprava preduvjet za razvijanje pametnog upravljanja, odnosno preduvjet za efikasnije upravljanje općinom i infrastrukturom, ovim strateškim ciljem teži se transformaciji rada općinske uprave te načina pružanja usluga koristeći napredne digitalne tehnologije.

Pametna uprava usmjerena je na pružanje relevantnih informacija stanovništvu, a koje posljedično proizvodi maksimalnu uključenosti stanovnika u donošenje relevantnih odluka važnih za razvoj navedenog područja. Sve skupa posljedično doprinosi povećanoj učinkovitosti i transparentnosti javne uprave.

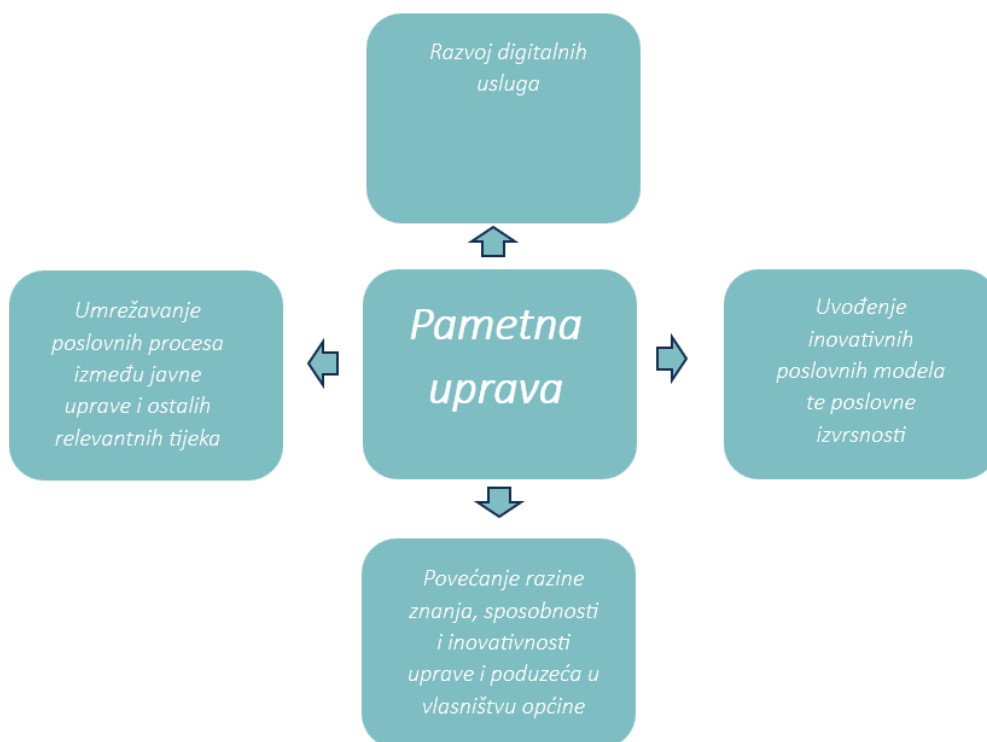
Tijekom procesa realizacije pametnog razvoja treba voditi brigu o novoj administrativnoj strukturi i načinima komunikacije između različitih tijela te komunikaciji između tijela i građana. Pametna javna uprava podrazumijeva digitalnu komunikaciju što ubrzava i pojednostavljuje procese, odnosno štedi resurse vremena i novaca.

Preduvjeti koje je potrebno ispuniti za realizaciju navedenog cilja uglavnom se tiču financiranja investicija usmjerenih na razvoj i primjenu programa i aplikacija, aktivna uključenost i zainteresiranost stanovništva za korištenje usluga pametne uprave, digitalna pismenost kao osnovni preduvjet za korištenje digitalnih tehnologija pametne uprave, te pristup internetu za korištenje digitalnih tehnologija. Prilikom razvoja koncepta pametne uprave važno je uzeti u obzir navedene izazove te usmjeriti se na njihovo otklanjanje.

Uzimajući u obzir kako razvoj pametne uprave predstavlja proces potrebno je uzeti u obzir više dimenzija. Kako bi se iskoristila što veća korist od implementacije pametne uprave, potrebno je kontinuirano raditi na razvoju i kvaliteti digitaliziranih javnih usluga za stanovnike. U tome smislu potrebno je raditi na umrežavanju poslovnih procesa između javne uprave i ostalih relevantnih tijela, kontinuirano raditi na povećanju razine znanja, sposobnosti i inovativnosti uprave i poduzeća u vlasništvu općine koja se očituje u poboljšanju korisničkog iskustva, educiranju zaposlenih osoba u upravi, ustanovi i poduzećima, uvođenju inovativnih poslovnih modela te poslovne izvrsnosti, te kontinuirano raditi na razvoju digitalnih usluga.

⁹⁴ Ministarstvo pravosuđa i uprave (2015). Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. do 2020. godine

Slika 17 Određenje pametne uprave, izrada autora

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika, jedinstveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovana od strane Općine Velika.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu transparentnosti i rada, efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvaliteta poslovanja Općine. Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

Mjere kojima će se ostvariti realizacija strateškog cilja 1: Upravljanje Općinom i uslugama su slijedeće:

- 1.1. *Postavljanje temelja za pametan razvoj*
- 1.2. *Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje*

1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	
Opis	Digitalizacija javne uprave označava proces uvođenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) radi poboljšanja rada i pružanja usluga javne uprave. Cilj digitalizacije javne uprave je optimizacija procesa, povećanje transparentnosti, učinkovitosti, smanjenje birokracije i poboljšanje pristupa javnim uslugama građana. Digitalizacija javne uprave donosi niz prednosti, uključujući smanjenje troškova, povećanje pristupačnosti, bržu isporuku usluga, smanjenje birokracije i poboljšanje kvalitete usluga. Digitalizacija mora ići ruku pod ruku s promjenama u organizaciji i procesima kako bi potpuno iskoristila svoj potencijal. Općinska uprava je trenutačno nedostatno digitalizirana zbog čega ni same usluge općinske uprave nisu dostatno digitalizirane, a što dovodi do toga da se na realizaciju poslovnih procesa gubi previše resursa poput vremena i novaca. Kako bi se navedeno unaprijedilo, Mjerom 1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj postaviti će se osnovni preduvjeti za digitalizaciju Općine. Mjera obuhvaća realizaciju digitaliziranog sustava koji će ubrzati i pojednostaviti poslovne procese unutar Općine. Navedeni sustav dovesti će do umreženosti koja olakšava i potiče razmjenu informacija i podataka između ključnih dionika. Tijekom uvođenja sustava digitalnih usluga potrebno je uspostaviti nove administrativne strukture te načine komunikacije. Digitalne usluge uključuju digitalizaciju administrativnih podataka i digitalizaciju procesa javnih usluga koje općina obavlja. Na ovaj se način administrativni postupci obavljaju digitalno bez fizičke razmjene podataka, a stanovnicima i poduzetnicima podaci postaju pristupačniji i dostupniji u digitalnom formatu. Navedena platforma služi kao podloga za kvalitetnu komunikaciju između dionika, kao i podloga za predlaganje i razvoj novih ideja za unaprjeđenje različitih dimenzija društvenog života na navedenom području.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Digitalna platforma javne uprave
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje	
Opis	Upravljanje razvojem omogućava definiranje trenutačnog stanja prostora, planiranje razvoja, odnosno identifikaciju ciljeva i

	prioriteta razvoja, procjenu raspoloživih resursa i određivanje najboljeg načina za njihovu upotrebu. Upravljanje razvojem tako omogućava promišljeno i održivo upravljanje rastom koje uzima u obzir kako okolišne i društvene, tako i ekonomske aspekte razvoja. Upravljanje razvojem nekog područja je ključno jer omogućava promišljanje o učinkovitom korištenju resursa, održivom upravljanju razvoja, izgradnji infrastrukture, unaprjeđenju kvalitete života i smanjenju rizika od katastrofa. To pomaže u postizanju dugoročnog održivog razvoja koji zadovoljava potrebe sadašnjih i budućih generacija. Kako bi se navedeno unaprijedilo, postavljena je Mjera 1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje odnosi se na poboljšanje procesa i pristupa u planiranju prostora i strategija kako bi se postigla bolja integracija, održivost i učinkovitost u korištenju resursa. Mjera omogućava razvoj upravljanja navedenim prostorom, posebno uzimajući u obzir digitalne mogućnosti koje je u današnje vrijeme moguće implementirati u razvoj, a koje omogućavaju poboljšanje kvalitete, dostupnosti i inovativnosti navedenih aktivnosti.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Strateški i prostorno planski dokumenti
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.1.2. Strateško područje 2: Kvaliteta života

Ruralna područja susreću se s problemima poput nedostatnih ljudskih i materijalnih resursa, iseljavanja, slabijeg obrazovanog stanovništva, starenja stanovništva te drugih specifičnih socijalnih problema. Uzimajući u obzir kako društvo čini središnju točku koncepta pametne općine koja je ujedno i njegov najosjetljiviji dio, pametna općina nastoji koristiti digitalne tehnologije poput digitalnih platformi kako bi unaprijedila kvalitetu i životni standard koristeći takve oskudne resurse i mogućnosti.

S obzirom na to, strateškim područjem 2: Kvaliteta života nastoji se maksimalno uključiti stanovništvo s područja općine kako bi se iskoristile sve dostupne mogućnosti na području općine kroz korištenje digitalnih rješenja. Utjecaj na kvalitetu života kroz digitalne tehnologije podrazumijeva jačanje socijalnog kapitala te poboljšanje lokalnih društvenih sadržaja, a koje uz sebe vežu i mnoštvo izazova poput: dobi, dostupnosti usluga, koheziju zajednice, postojeće vještine, kvalifikaciju stanovništva te druge, a na koje je potrebno posebno obratiti pažnju kako bi se na navedene izazove što adekvatnije odgovorilo.

Ključni čimbenik pametne općine predstavlja informacijsko – komunikacijska tehnologija, društvene mreže, digitalne platforme i povezani uređaji, a preduvjet za razvoj pametnog društva predstavlja osnaženo društvo koje posjeduje visoku razinu obrazovanja i društvene osviještenosti. Kroz ovu mjeru ulagati će se u taj preduvjet.

S obzirom na veliki potencijal koje digitalne tehnologije imaju u kulturi, sportu i obrazovanju, a koje se ostvaruju kroz uspješnu povezanost različitih dionika, moguće je smanjiti ili čak neutralizirati neke od navedenih problema.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika te Jedinostveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovana od strane Općine Velika, odnosno druge pravne i fizičke osobe na području općine.

Ciljna skupina su zaposlenici Općine, ali i stanovništvo Općine koje će na ovaj način povećati svoje resurse u pogledu znanja i vještina čime će se osnažiti kapaciteti za realizaciju strateškog područja. Krajnji korisnici su drugi posjetitelji Općine koji će realizacijom područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za realiziranje vlastitog boravka na području općine.

Mjere kojima će se ostvariti realizacija strateškog cilja 2: Kvaliteta života su slijedeće:

2.1. Edukacija i informiranje

2.2. Povećanje društvene participacije

<i>2.1. Edukacija i informiranje</i>	
<i>Opis</i>	Edukacija i informiranje za cilj imaju prijenos znanja, vještina ili informacija pojedincima i skupinama. I dok edukacija podrazumijeva sustavni proces učenja i stjecanja znanja, informiranje se odnosi na pružanje informacija pojedincima kako bi ih se obavijestilo o relevantnim pitanjima ili bi se poboljšalo njihovo razumijevanje o određenom području. Većina stanovništva Općine ima završenu srednju i osnovnu školu, dok veliki udio stanovništva nije digitalno pismen. Nedostatno obrazovanje i digitalna pismenost uvelike ograničavaju mogućnosti korištenja digitalnih tehnologija u svrhu razvoja koncepta pametnog razvoja, a i čine ograničavajući faktor za daljnji razvoj područja općine. Kako bi se smanjio navedeni problem definirana je mjera 2.1. Edukacija i informiranje koja je usmjerena na zaposlenike u općinskoj upravi, te na stanovništvo Općine. Edukacija predstavlja preduvjet za uspješno realiziranje navedenog strateškog područja, odnosno realiziranje koncepta pametnog

	razvoja općine. Mjera ima za cilj razvijanje digitalne pismenosti stanovništva na području općine, a kako bi se unaprijedila razina korištenja informacijsko – komunikacijskih usluga dostupnih kroz sustav digitalne uprave. U tome smislu potrebno je unaprijediti informatičku pismenost i digitalne vještine osoba kako bi se iskoristile sve mogućnosti dostupnih tehnologija te razvile nove digitalne usluge kojima bi se odgovorilo na potrebe lokalnog stanovništva. S druge strane, informatička pismenost preduvjet je za korištenje digitalnog sustava uprave, odnosno preduvjet za brže, efikasnije i kvalitetnije ostvarivanje osobnih prava.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Aktivnosti koje unaprjeđuju korištenje digitalnih tehnologija
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

2.2. Povećanje društvene participacije

Opis	Povećanje društvene participacije odnosi se na poticanje i omogućavanje aktivnog sudjelovanja građana u društvenim, političkim i kulturnim procesima. To uključuje aktivno uključivanje pojedinaca u donošenje odluka, izražavanje stavova, sudjelovanje u javnim raspravama te doprinos zajednici i društvu. Povećana društvena participacija ključna je za izgradnju demokratskog i inkluzivnog društva. Uključenost stanovništva u razvoj nekog područja još uvijek je na nedovoljnoj razini na prostoru cijele Republike Hrvatske. Uzimajući u obzir kako proaktivnim djelovanjem stanovništva mogu biti nadomještene neke nedostupne usluge na području općine, odnosno mogu biti riješeni specifični problemi općine, potrebno je djelovati na aktiviranje stanovnika kroz jačanje socijalnog kapitala, a kako bi se riješili specifični problemi vezani za navedenu sredinu. Potrebno je ulagati u kapacitete koji doprinose samoorganizaciji stanovništva, a koji imaju potencijala realizirati socijalne inovacije kojima bi se učinkovito djelovalo na prevenciju i otklanjanje socijalnih rizika. U tome smislu najvažniji aspekti u koje je potrebno ulagati su jačanje socijalnog kapitala, otvorenosti sustava za inovacije, kao i volonterstvo. Socijalne inovacije potpomažu integraciji, doprinose unaprjeđenju socijalne kohezije te tako utječu na socijalne rizike, a ključna uloga u svemu tome je partnerstvo između različitih dionika, odnosno civilnog sektora, tržišta i javne uprave.
Nositelj mjere	Općina Velika

<i>Pokazatelj učinka</i>	Podrška usmjerena društvenoj participaciji
<i>Razdoblje provedbe</i>	2024. – 2034.

5.1.3. Strateško područje 3: Ekonomija

Problem ruralnih ekonomija predstavljaju slabi demografski trendovi, često praćeni s visokom stopom iseljavanja, nižim obrazovnim dostignućima, nedostatkom mogućnosti razvoja poslovanja u odnosu na urbane sredine, problemom nedovoljne razvijenosti poljoprivrede, te nepostojanjem jačih gospodarskih dionika na tržištu. Kako bi se značajno unaprijedilo trenutačno stanje Općine, potrebno je o ekonomiji ruralnog prostora promišljati kroz prizmu pametne ekonomije.

Pametna ekonomija podrazumijeva gospodarstvo temeljeno na prikupljanju, obradi i analizi informacija o ekonomiji, usmjeravanje fokusa prema zdravoj ekonomiji te pravovremena i strateška raspodjela dostupnih sredstava kako bi se razvile nove i unaprijedile stare djelatnosti, kao i ulaganje u postojeće i buduće kapacitete stanovništva. Svrha navedenog pametnog gospodarstva jest razvijanje standarda i kvalitete života kako bi se potaknuo ostanak stanovništva na prostorima Općine, odnosno omogućila demografska obnova navedene sredine.

Uzimajući u obzir kako je ekonomija ključna poluga za razvoj određenog područja, potrebno je o njoj razmišljati kroz kontekst uporabe digitalnih tehnologija. Ekonomija utječe na mogućnosti zapošljavanja na području općine te omogućava povećanje proračuna čime se potiče daljnji razvoj nekog područja. Upravo zbog toga potrebno je ulagati u osnovnu infrastrukturu za gospodarsku djelatnost, ulaganje u istraživanje i razvoj te društveni okvir navedenog područja. Uz razvoj osnovnih djelatnosti, dobru nadopunu ekonomiji predstavlja mogući razvoj pametnog turizma.

Glavna svrha strateškog područja poticanje je razvoja gospodarstva kroz razvoj postojećih te osnivanje novih poduzeća. Razmjena znanja između relevantnih dionika važan je preduvjet u tome.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika te Jedinostveni upravni odjel Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su sva poduzeća i ustanove osnovane od strane Općine Velika.

Ciljna skupina su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu transparentnosti i rada, efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvaliteta poslovanja Općine. Ciljna skupina su i poslovni subjekti koji će na ovaj način moći dobiti informaciju i uslugu brže i kvalitetnije, a čime će se postići veća efikasnosti, efektivnost te funkcionalnost. Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu

dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

S obzirom na to, strateškim područjem 3: Ekonomija definirane su sljedeće mjere:

3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

3.2. Razvoj infrastrukture usmjerene na gospodarstvo

3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	
Opis	Razvoj malog i srednjeg poduzetništva odnosi se na poticanje, podržavanje i unaprjeđenje aktivnosti malih i srednjih poduzeća kako bi se potaknuo gospodarski rast, stvorila radna mjesta te potaknula inovacija i konkurentnost. Mali i srednji poduzetnici često predstavljaju srce gospodarstva i igraju ključnu ulogu u raznovrsnim sektorima. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva važan je za održavanje dinamičnosti gospodarstva, poticanje inovacija i stvaranje održivih radnih mjesta. Inicijative usmjerene na razvoj malog i srednjeg poduzetništva često imaju šire društvene i ekonomske pozitivne učinke, doprinoseći lokalnom razvoju i jačanju zajednica. Malo i srednje poduzetništvo na razini područja općine nedostavno je razvijeno te je potrebno u njega ulagati kako bi se stvorila radna mjesta te utjecalo na gospodarski razvoj Općine, a čime se posljedično utječe na povećanje proračuna te povećanje mogućnosti ulaganja i u druge važne sektore razvoja. Upravo zbog toga kreirana je i mjera 3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva čime se kroz implementaciju digitalnih tehnologija planira utjecati na razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Implementacijom digitalnih tehnologija tako se omogućava bolja komunikacija između javne uprave i poduzetnika, povećanje fleksibilnosti i mobilnosti, bolje upravljanje podacima te povećanje efikasnosti poslovnih procesa.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Aktivnosti usmjerene razvoju malog i srednjeg poduzetništva
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva	
Opis	Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva odnosi se na primjenu digitalnih tehnologija i inovacija kako bi se poboljšala produktivnost, ekonomičnost ili kvaliteta usluge. Za razvoj digitalnih rješenja potrebno je stvaranje

	okoline koja potiče inovacije, povećava konkurentnost, poboljšava radne procese i otvara nova tržišta, što dugoročno dovodi do jačeg gospodarskog rasta. Na području Općine trenutačno su nedostatan korištena i implementirana digitalna inovativna rješenja zbog čega nisu iskorištene sve mogućnosti i svi potencijali koje digitalna rješenja mogu ostvariti, a koja se tiču povećane produktivnosti, realiziranja inovacija i konkurentne prednosti, boljeg donošenja odluka, poboljšane kvalitete proizvoda i usluga, efikasnijeg upravljanja resursima te povećanja održivosti i smanjenja utjecaja na okoliš. Iz tog razloga kreirana je mjera 3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva kojoj je cilj implementiranje inovacija na tržištu, a kako bi se postigao razvoj novih, kvalitetnijih usluga i robe na tržištu, a što bi sve doprinijelo održivom gospodarskom razvoju.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Projekt razvoja digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.1.4. Strateško područje 4: Okoliš

Očuvanost i zaštićenost prirode u ruralnoj sredini specifičnost je koja se veže uz ruralni prostor. Kako bi priroda opstala te se takvo stanje zadržalo, potrebno se dodatno usmjeriti na mjere kojima se promiče zaštita i očuvanje prirode, prirodne baštine te okoliša općenito, posebno uzimajući u obzir posljedice klimatskih promjena koje dovode do stavljanja naglaska na upravljanje prirodnim resursima i otpadom, odnosno učinkovitijem korištenju izvora energije.

Kako bi se navedenim resursima upravljalo kvalitetno, ovim strateškim područjem definirano je pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem te ulaganje u pametne energetske sustave koji omogućuju bolju energetska iskoristivost kroz korištenje obnovljivih izvora energije, a što dovodi do smanjenja troškova te negativnih posljedica na okoliš. Osim toga, navedenim ulaganjima doprinosi se većoj otpornosti infrastrukture na utjecaj klimatskih promjena. U takve se sustave ugrađuju posebni digitalni sustavi i pametna oprema uz postavljanje informacijsko-komunikacijske platforme za prikupljanje, obradu i razmjenu podataka, odnosno proračun i prikaz indikatora u sustavima infrastrukturnih mreža za opskrbu energijom poput električne, rasvjetne, plinske, vodovodne i dr. kako bi se pronašlo optimalno rješenje za izvođenje funkcija.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika te Jedinostveni upravni odjel Općine, kao i poduzeća u vlasništvu Općine. Ostali subjekti koji sudjeluju u realizaciji strateškog cilja su ustanove i tijela na području općine.

Ciljna skupina projekta su javna tijela koja će na ovaj način osnažiti fizičke kapacitete za pripremu i provedbu javnih politika i programa, a čime će se stvoriti temelj za veću razinu efikasnosti i efektivnosti, odnosno povećati kvaliteta poslovanja Općine.

Krajnji korisnici su stanovnici Općine te drugi posjetitelji koji će realizacijom projekta ostvariti veću razinu dostupnosti usluga i informacija potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do većeg povjerenja javne uprave prema stanovnicima.

Mjere kojima će se realizirati strateško područje 4: Okoliš su slijedeće:

4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije

4.2. Razvoj kružnog gospodarstva

4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije	
Opis	Razvoj infrastrukture za energente odnosi se na planiranje, izgradnju, održavanje i poboljšanje fizičke strukture ili sustava koji omogućuje proizvodnju, prijenos, distribuciju i potrošnju različitih vrsta energenata. Infrastruktura za energente igra ključnu ulogu u podršci energetskega sektoru i osiguravanju stabilnosti opskrbe energijom. Ova vrsta infrastrukture obuhvaća različite vrste energenata: fosilna goriva, obnovljive izvore energije, električnu energiju i sl. Razvoj infrastrukture za energente ima ključnu ulogu u ostvarivanju energetske tranzicije prema održivim i ekološki prihvatljivijim oblicima proizvodnje i potrošnje energije. Osim toga, to može potaknuti gospodarski rast, stvaranje radnih mjesta i poboljšati ukupnu otpornost energetskega sustava. Na razini područja Općine postoji nedostatan ulaganje u energetske učinkovite infrastrukture, a problem predstavlja i zastarjelost i nedostatna pokrivenost samom infrastrukturom. Uzimajući u obzir sve veću potrebu za povećanjem otpornosti infrastrukture uslijed sve drastičnijih posljedica uzrokovanih klimatskim promjenama i drugim vanjskim faktorima na koje je teško ili nemoguće utjecati, ovom će se mjerom 4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije usmjeriti na povećanje učinkovitosti infrastrukture za energiju na području Općine.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Aktivnost unaprjeđenja infrastrukture za korištenje energije
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva

Opis	Kružno gospodarstvo predstavlja koncept koji se suprotstavlja linearnom gospodarskom modelu (uzimanje, proizvodnja, korištenje i odlaganje) i zagovara održiviji pristup iskorištavanju resursa. Kružno gospodarstvo teži smanjiti otpad, iskoristiti resurse efikasnije te promovirati obnovljive izvore i ponovnu upotrebu materijala. Ovaj pristup ima za cilj minimizirati negativne ekološke utjecaje i doprinijeti dugoročnoj održivosti. S druge strane zelena infrastruktura odnosi se na planiranje, dizajniranje, izgradnju i održavanje fizičke infrastrukture koja podržava održivost, prirodnu ravnotežu i ekološku cjelovitost. Cilj je stvoriti sustave koji promiču harmoniju između ljudi i okoliša, smanjujući negativne ekološke utjecaje doprinoseći očuvanju prirodnih resursa. Implementacija modela kružnog gospodarstva i zelene infrastrukture u Republici Hrvatskoj još je uvijek na svome početku te je potrebno dodatne resurse usmjeriti kako bi se model kružnog gospodarenja te model zelene infrastrukture implementirao u javne politike. Upravo zbog toga ovom se mjerom 4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva planiraju implementirati konkretni projekti usmjereni na te model, a kako bi se doprinijelo minimiziranju ekoloških utjecaja te održivom razvoju prostora koji doprinosi većoj kvaliteti života stanovnika Općine.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Projekt usmjeren na razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.1.5. Strateško područje 5: Temeljne usluge

Javna infrastruktura predstavlja jedan od značajnih čimbenika razvoja te bez nje nije moguće ostvariti rast i razvoj nekog područja. Ruralni prostori okarakterizirani su problemom nedostupnosti temeljnih usluga u odnosu na urbane sredine. Problem leži u nepostojanju fizičke infrastrukture namijenjene za osiguravanje temeljnih usluga, ali i u nedovoljnoj financijskoj održivosti navedene infrastrukture.

Navedenim izazovima svakako doprinose problematični demografski trendovi. Ti trendovi uključuju starenje stanovništva, iseljavanje, ali i probleme vezane za nezaposlenost i malu stopu aktivnosti stanovništva koji dovode do većih potreba za dodatnim specifičnim uslugama s jedne strane, ali i do teškoća u financiranju infrastrukture i usluga.

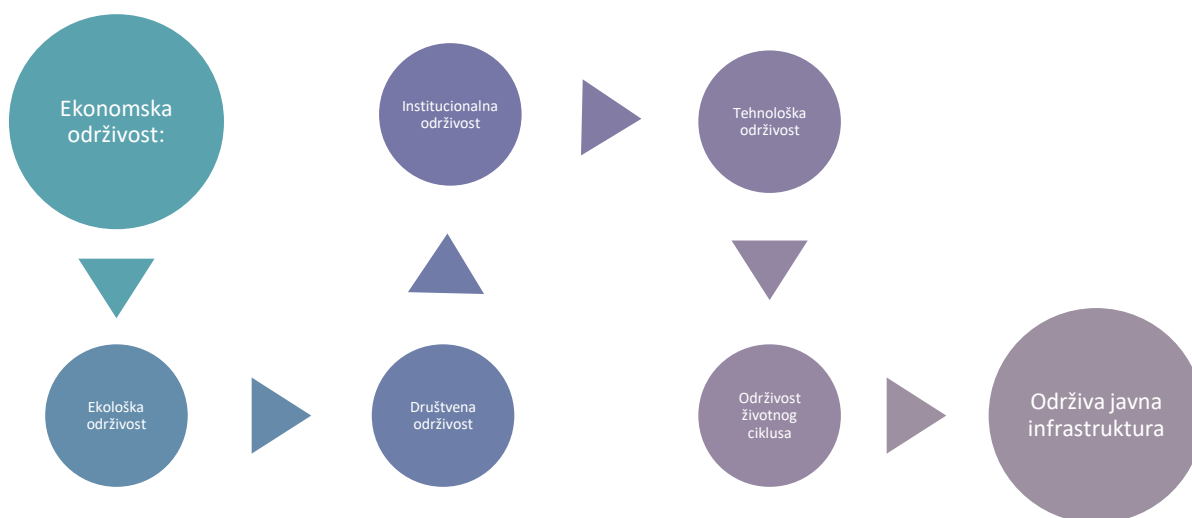
Kako bi se što adekvatnije odgovorilo na navedenu problematiku, potrebno je da javna infrastruktura bude što održivija, i to u pogledu ekonomske i financijske, ekološke, društvene i

institucionalne održivosti⁹⁵. Ekonomska dimenzija tako podrazumijeva da je navedena građevina:

- ↳ ekonomski profitabilna, ima financijsku održivost, instrument je za postizanje javnih politika
- ↳ ekološki je prihvatljiva, dakle pruža zaštitu od prirodnih i klimatskih nepogoda, čuva okoliš i pruža zaštitu od onečišćenja, efikasno koristi resurse
- ↳ omogućava društvenu održivost kroz to što smanjuje siromaštvo i isključivost, doprinosi promicanju ljudskih prava te očuvanju kulturne baštine
- ↳ ispunjava institucionalnu dimenziju koja podrazumijeva usklađenost sa strategijama, efikasno upravljanje i odgovornost, jačanje administrativnog kapaciteta i održivost pri promjenama.

U odnosu na UN- ove kriterije za održivu infrastrukturu, World Economic forum uključuje i dodatne kriterije poput: tehnološke održivosti koja se odnosi na održivost tehničko – tehnoloških rješenja te održivosti životnog ciklusa, odnosno održivosti objekta u njegovom životnom vijeku.

Slika 18. Infografika svojstva održive javne infrastrukture, izradio autor

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika te Jedinostveni upravni odjel.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati fizičke kapacitete za realizaciju javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za rast i razvoj

⁹⁵ United Nations. Guiding Principles on PeopleFirst Public-Private Partnership. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.uneceppp-icoe.org/people-first-ppps/what-are-people-first-ppps/>
Juričić, D (2020). Pametna javna infrastruktura – šest kvaliteta održive javne infrastrukture. Centar kompetencija za pametne gradove. Dostupno na mrežnoj stranici: <https://smart-ri.hr/pametna-javna-infrastruktura-sest-kvaliteta-odrzive-javne-infrastrukture/>

područja te stanovništvo i poslovni subjekti na području Općine koje će na ovaj način dobiti infrastrukturu kojom će moći podmiriti svoje potrebe i realizirati svoja prava.

Krajnji korisnici su drugi posjetitelji koji će realizacijom strateškog područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga potrebnih za ostvarenje vlastitih potreba i prava što će dovesti do veće prepoznatljivosti i atraktivnosti općine.

Mjere kojima će se realizirati Strateško područje 5: Temeljne usluge su slijedeće:

5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge

5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija

<i>5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge</i>	
Opis	Infrastruktura za temeljne usluge odnosi se na planiranje, izgradnju i održavanje fizičke strukture koja omogućava pružanje ključnih usluga koje su esencijalne za funkcioniranje društva. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge ključan je za stvaranje stabilnog i održivog društva. Kvalitetna infrastruktura poboljšava životne uvjete građana, potiče gospodarski rast, osigurava pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te podržava opću funkcionalnost zajednice. Problemi ruralnog područja povezani su s prisutnim ograničavajućim faktorima razvoja područja koja se očituju u nejednakoj distribuciji društvenih sadržaja i programa, kao i nejednakoj distribuciji društvene infrastrukture. Kako bi se stanovnicima Općine osigurala viši standard života te poboljšala kvaliteta života unaprijediti će se postojeća, te će izgraditi nova infrastruktura namijenjena za društvenu djelatnost, a koja će se zasnivati na primjeni pametnih rješenja i tehnologija kako bi navedena infrastruktura postala dostupnija za stanovništvo Općine. U tome smislu ulagati će se u integriranu i višenamjensku infrastrukturu koja će biti ekološki i društveno prihvatljiva, primjenu efikasnih tehnologija, modularnost i decentraliziranost, kvalitetne i efikasne materijale, minimiziranje otpada, ugradnju prirodnih materijala, pristupačnost za sve skupine korisnika, inovativno financiranje te upravljanje rizicima.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen objekt u skladu s modelom zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija

Opis	Infrastruktura za korištenje digitalnih tehnologija odnosi se na stvaranje fizičkih i logičkih okvira koji podržavaju implementaciju i širenje digitalnih tehnologija u različitim sektorima gospodarstva i društva. Ova infrastruktura obuhvaća različite komponente koje omogućuju povezivanje, prijenos podataka, sigurnost, pristup mreži i druge funkcionalnosti koje su ključne za uspješno korištenje digitalnih alata. Razvoj ove infrastrukture ključan je za podršku digitalnoj transformaciji, unaprjeđenju inovacija, poboljšanju učinkovitosti i osiguravanju održivog razvoja u različitim sektorima gospodarstva i društva. Na razini područja Općine postoji nedovoljno razvijena infrastruktura za uporabu komunikacijsko – informacijskih tehnologija zbog koje postoje poteškoće u korištenju digitalnih alata. Kako bi se navedeno izmijenilo definirana je mjera 5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija putem koje će se realizirati jedan od preduvjeta za korištenje digitalnih alata, odnosno razvoj pametnog razvoja Općine. Za navedenu mjeru potrebno je značajno unaprijediti postojeću mrežu kako bi se ostvarila brža i stabilnija povezanost s internetom. Sastavni dio razvoja te infrastrukture čini unaprjeđivanje mrežne infrastrukture, uspostava širokopojasne mreže te razvoj bežičnog pristupa internetu. Izgradnja infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija omogućiti će povećanje dostupnosti brzog interneta za cijelo područje Općine te će omogućiti i brži i bolji pristup internetu koji će zauzvrat omogućiti razvoj specifičnih tipova djelatnosti na razini Općine, ali i omogućiti viši standard i kvalitetu života stanovništva na području Općine.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Projekt usmjeren na razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.1.6. Strateško područje: Održiv promet i mobilnost

Klimatske promjene i njezine posljedice stvaraju najaktualniji problem današnjice, dok je promet jedan od značajnijih čimbenika koji njima doprinosi. Primjena digitalnih tehnologija uvelike može pomoći kod navedenog problema kroz stavljanje naglaska na korištenje električnih prometnih sredstava, ali i digitalizacije i optimizacije sustava koje će doprinijeti smanjenju emisije ugljičnih plinova, odnosno smanjiti utjecaj na klimatske promjene. Osim toga, česti problem općina predstavlja nedostatna povezanost s drugim općinama i naseljima. Strateško područje 6: Održiv

promet i mobilnost usmjereno je na razvijanje održivijih načina mobilnosti kojima će se omogućiti brži, kvalitetniji i jeftiniji prijevoz stanovnika i robe na području Općine na način koji u najmanjoj mogućoj mjeri ugrožava okoliš. U tom kontekstu koncept pametnog prometa i mobilnosti podrazumijeva fizičku, komunikacijsku i informacijsku infrastrukturu, platformu za povezivanje podataka i informacija te aplikacijsku razinu koji tek zajedno mogu ispuniti puni potencijal.

Nositelj implementacije strateškog cilja jest Općinska uprava Općine Velika te Jedinstveni upravni odjel Općine.

Ciljna skupina projekta su javna tijela – općinska uprava koja će na ovaj način povećati fizičke kapacitete za realizaciju javnih politika i projekata, a čime će se stvoriti temelj za rast i razvoj područja te stanovništvo i poslovni subjekti na području Općine koje će na ovaj način dobiti infrastrukturu kojom će moći podmiriti svoje potrebe i realizirati svoja prava.

Krajnji korisnici su drugi posjetitelji koji će realizacijom strateškog područja ostvariti veću razinu dostupnosti usluga potrebnih za ostvarenje što će dovesti do veće prepoznatljivosti i atraktivnosti Općine.

Mjere kojima će se realizirati Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost su slijedeće:

6.1. Razvoj prometne infrastrukture

6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu

<i>6.1. Razvoj prometne infrastrukture</i>	
<i>Opis</i>	Prometna infrastruktura obuhvaća fizičke objekte, sustave i mreže koji omogućuju kretanje ljudi i roba unutar društva. To uključuje različite oblike prijevoza, poput cesta, željeznica, zračnih luka, luka, pješačkih staza i biciklističkih staza, te pripadajuće objekte poput mostova, tunela, semafora i drugih elemenata. Prometna infrastruktura igra ključnu ulogu u povezivanju mjesta, olakšavanju ekonomske aktivnosti, pružanju pristupa uslugama i poticanju gospodarskog razvoja. Prometna infrastruktura ključna je za funkcioniranje društva i gospodarstva, pružajući osnovne uvjete za mobilnost, dostupnost resursa i trgovinu. Njezin razvoj i održavanje od velike su važnosti za siguran, učinkovit i održiv prijevoz ljudi i roba. Iako postoji relativno dobra prometna cestovna povezanost između naselja na razini Općine i Županije, problem na razini Općine predstavlja nedostatak prometne infrastrukture za pješake i bicikliste, ali i nedostatna razvijenost javnog prijevoza, kao i drugih oblika prijevoza. Kako bi se navedeno unaprijedilo mjerom 6.1. Razvoj prometne infrastrukture planira se razvoj povezanosti, dostupnosti te sigurnosti u pogledu prometne infrastrukture.

Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Projekt usmjeren na razvoj prometne infrastrukture
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu	
Opis	Razvoj pametnih rješenja u prometu odnosi se na primjenu digitalnih tehnologija i inovacija u prometnom sektoru kako bi se unaprijedila učinkovitost, sigurnost i održivost prometa. Ova rješenja koriste napredne informacijske tehnologije, senzore, podatkovnu analizu i komunikacijske platforme kako bi optimizirala prometne sustave, pružila bolje iskustvo korisnicima i smanjila negativne utjecaje na okoliš. Na razini područja Općine nedostavno je razvijena pametna prometna infrastruktura zbog čega su nedovoljno iskorišteni potencijali koje digitalna rješenja posjeduju, a kao što su smanjenje ekološkog otiska, povećanje efikasnosti i funkcionalnosti navedene infrastrukture. Upravo zbog toga definirana je Mjera 6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu. Mjera je usmjerena na razvoj pametne prometne infrastrukture kojoj je cilj realizirati infrastrukturu koja je učinkovitija, štedljivija, ekonomičnija, sigurnija te ekološki održivija u odnosu na trenutačnu.
Nositelj mjere	Općina Velika
Pokazatelj učinka	Projekt usmjeren na razvoj pametnog rješenja u prometu
Razdoblje provedbe	2024. – 2034.

5.2. Definirani projekti

U ovom poglavlju definiraju se prioritetni projekti koje će Općina Velika provesti u narednih 10 godina, a koji će doprinijeti pametnom razvoju Općine Velika. Navedeni projekti su:

- Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu
- Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave
- Izrada strateških dokumenata
- Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS
- Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi
- Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva

- ✚ Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala
- ✚ Sufinanciranje programa vezanog za obrazovanje
- ✚ Sufinanciranje razvoja gospodarstva
- ✚ Poticanje razvoja pametnih rješenja za malo i srednje poduzetništvo
- ✚ Izrada digitalne platforme koja povezuje javnu upravu i poduzetnike
- ✚ Poticanje pametnih rješenja u turizmu
- ✚ Modernizacija javne rasvjete
- ✚ Unaprjeđenje energetske infrastrukture
- ✚ Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom
- ✚ Provođenje mjera uklanjanja otpada
- ✚ Uređenje javnih površina
- ✚ Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša
- ✚ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost
- ✚ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu
- ✚ Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje
- ✚ Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture
- ✚ Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju
- ✚ Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu
- ✚ Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom
- ✚ Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge
- ✚ Modernizacija nerazvrstanih cesta
- ✚ Izgradnja pješačke infrastrukture
- ✚ Izgradnja biciklističke infrastrukture
- ✚ Postavljanje e-punionica za električna motorna vozila
- ✚ Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture

Tablica 9 Prioritetni projekti koji će biti provedeni na području Općine Velika s indikatorima ostvarenja rezultata i razdobljem provedbe projekata, izradio autor

Br.	Naziv projekta	Nositelj projekta	Strateško područje	Mjera	Iznos financiranja	Indikator ostvarenja rezultata	Razdoblje provedbe projekta
1	Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu	Općina Velika	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	33.180,70 Eur	Realiziran portal općine kroz koji su dostupne relevantne informacije za stanovnike	2024. - 2034.
2	Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave	Općina Velika	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj	13.272,28	Uveden sustav za registraciju i autentifikaciju korisnika za pristup digitalnim uslugama uprave	2024. - 2034.
3	Izrada strateških dokumenata	Općina Velika	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje	5.000 Eur	Donesen minimalno jedan strateški dokument	2024. - 2034.
4	Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS	Općina Velika	Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama	1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje	2.000 Eur	Usklađena minimalno jedna zemljišna knjiga s katastrom	2024. - 2034.
5	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi	Općina Velika	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.1. Edukacija i informiranje stanovništva	1.000 Eur	Organizirana minimalno jedna edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi	2024. - 2034.
6	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva	Općina Velika	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.1. Edukacija i informiranje stanovništva	1.000 Eur	Organizirana minimalno jedna edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva	2024. - 2034.
7	Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala	Općina Velika	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.2. Povećanje društvene participacije	2.571.862,765 Eur	Pruženo minimalno 49 podrška za razvoj socijalnog kapitala	2024. - 2034.
8	Sufinanciranje programa vezanog za obrazovanje	Općina Velika	Strateško područje 2: Kvaliteta života	2.2. Povećanje društvene participacije	558.763 Eur	Sufinancirano minimalno 24 programa vezana za obrazovanje	2024. - 2034.
9	Sufinanciranje razvoja gospodarstva	Općina Velika	Strateško područje 3: Ekonomija	3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	836.153 Eur	Realizirano minimalno 40 potpora za poljoprivrednike i poduzetnike	2024. - 2034.

10	Poticanje razvoja pametnih rješenja za malo i srednje poduzetništvo	Općina Velika	Strateško područje 3: Ekonomija	3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	265.446 Eur	Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na pametna rješenja za malo i srednje poduzetništvo	2024. - 2034.
11	Izrada digitalne platforme koja povezuje javnu upravu i poduzetnike	Općina Velika	Strateško područje 3: Ekonomija	3.2. Razvoj infrastrukture usmjerene na gospodarstvo	33.180,70 Eur	Izrađena digitalna platforma koja povezuje javnu upravu i poduzetnike	2024. - 2034.
12	Poticanje pametnih rješenja u turizmu	Općina Velika	Strateško područje 3: Ekonomija	3.2. Razvoj infrastrukture usmjerene na gospodarstvo	50.000 Eur	Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na pametna rješenja u turizmu	2024. - 2034.
13	Modernizacija javne rasvjete	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije	172.540 Eur	Modernizirana javna rasvjeta u duljini od minimalno 500 metara	2024. - 2034.
14	Unaprjeđenje energetske infrastrukture	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije	447.940 Eur	Unaprjeđena energetska infrastruktura u duljini od minimalno 500 metara	2024. - 2034.
15	Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	3.318 Eur	Provedeno minimalno 5 edukacija vezanih za održivo gospodarenje otpadom	2024. - 2034.
16	Provođenje mjera uklanjanja otpada	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	9.954 Eur	Provedena minimalno 1 mjera za uklanjanje otpada	2024. - 2034.
17	Uređenje javnih površina	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	597.252 Eur	Uređena minimalno jedna javna površina na području Općine	2024. - 2034.
18	Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	Općina Velika	Strateško područje 4: Okoliš	4.2. Razvoj kružnog gospodarstva	49.771 Eur	Realizacija minimalno jednog inovativnog rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	2024. - 2034.
19	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za komunalnu djelatnost i sigurnost stanovništva	2024. - 2034.

20	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za kulturu	2024. - 2034.
21	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za obrazovanje	2024. - 2034.
22	Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za sakralnu djelatnost	2024. - 2034.
23	Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge	500.000 Eur	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen minimalno jedan objekt namijenjen za sport i rekreaciju	2024. - 2034.
24	Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	33.181	Realizirano minimalno jedno mjesto s javnim WI- Fi-jem	2024. - 2034.
25	Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	663.614 Eur	Razvijena mrežna infrastruktura s ciljem osiguranja pune pokrivenosti optičkom mrežom	2024. - 2034.
26	Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge	Općina Velika	Strateško područje 5: Temeljne usluge	5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	30.000 Eur	Razvijeno minimalno 1 pametno inovativno rješenje usmjereno na temeljne usluge	2024. - 2034.
28	Modernizacija nerazvrstanih cesta	Općina Velika	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.1. Razvoj prometne infrastrukture	290.331 Eur	Modernizirano minimalno 500 metara nerazvrstanih cesta	2024. - 2034.
29	Izgradnja pješačke infrastrukture	Općina Velika	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.1. Razvoj prometne infrastrukture	124.428 Eur	Izgrađena infrastruktura za pješake u duljini od minimalno 500 metara	2024. - 2034.
30	Izgradnja biciklističke infrastrukture	Općina Velika	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.1. Razvoj prometne infrastrukture	124.428 Eur	Izgrađena infrastruktura za bicikliste u duljini od minimalno 500 metara	2024. - 2034.
31	Postavljanje e-punionica za električna motorna vozila	Općina Velika	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu	82.952 Eur	Postavljena minimalno 1 e-punionica za električna vozila	2024. - 2034.
32	Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s	Općina Velika	Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost	6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu	5.000 Eur	Razvijeno minimalno jedno pametno rješenje s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture	2024. - 2034.

	ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture						
--	--	--	--	--	--	--	--

Tablica 10 Terminski plan provedbe projekata, izradio autor

Naziv projekta	Vremensko razdoblje provedbe											Indikativni ukupni trošak (s PDV-om)	Mogući načini financiranja projekta
	2024.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2033.	2034.		
Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu												33.180,70 Eur	Mehanizam za oporavak i otpornost, nacionalna sredstva, sredstva županije, sredstva Općine
Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave												13.272,28	
Izrada strateških dokumenata												5.000 Eur	
Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS												2.000 Eur	
Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi												1.000 Eur	
Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva												1.000 Eur	
Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala												2.571.862,765 Eur	
Sufinanciranje programa vezanog za obrazovanje												558.763 Eur	
Sufinanciranje razvoja gospodarstva												836.153 Eur	
Poticanje razvoja pametnih rješenja za malo i srednje poduzetništvo												265.446 Eur	
Izrada digitalne platforme koja povezuje javnu upravu i poduzetnike												33.180,70 Eur	
Poticanje pametnih rješenja u turizmu												50.000 Eur	
Modernizacija javne rasvjete												172.540 Eur	
Unaprjeđenje energetske infrastrukture												447.940 Eur	
Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom												3.318 Eur	
Provođenje mjera uklanjanja otpada												9.954 Eur	
Uređenje javnih površina												597.252 Eur	
Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša												49.771 Eur	

Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje												500.000 Eur	
Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture												500.000 Eur	
Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju												500.000 Eur	
Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu												33.181	
Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom												663.614 Eur	
Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge												30.000 Eur	
Modernizacija nerazvrstanih cesta												290.331 Eur	
Izgradnja pješačke infrastrukture												124.428 Eur	
Izgradnja biciklističke infrastrukture												124.428 Eur	
Postavljanje e-punionica za električna motorna vozila												82.952 Eur	
Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture												5.000 Eur	

5.3. Pokazatelji, indikativni financijski plan i terminski plan provedbe

Poglavlje Pokazatelji, indikativni financijski plan i terminski plan provedbe obuhvaća prikaz sljedećih podataka:

- ↳ podaci o ključnim pokazateljima rezultata s ciljanim vrijednostima
- ↳ okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti provedbe definiranih aktivnosti temeljem ostvarenja pokazatelja,
- ↳ indikativan financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu aktivnosti/projekata,
- ↳ terminski plan provedbe odabranih aktivnosti/projekata koji doprinose ostvarenju utvrđenih pokazatelja rezultata s označenim ključnim točkama ostvarenja.

Ukupan iznos svih projekata koji se planiraju realizirati u sljedećem razdoblju je 9.505.567,45 Eur. Najveći iznos otpada na strateško područje 5: Temeljne usluge u sklopu kojeg se planira realizacija čak osam projekata u iznosu od 3.226.795,00 Eur. Sljedeće strateško područje po ukupnom iznosu projekata jest Strateško područje 2: Kvaliteta života u sklopu kojeg se planira realizacija četiri projekata u iznosu od 3.132.625,77 Eur.

Tablica 11 Ključni pokazatelji rezultata s ciljnim vrijednostima, okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti te terminski plan provedbe odabranih aktivnosti, izradio autor

Ključni pokazatelji rezultata s ciljanim vrijednostima					Vrijeme provedbe
Pokazatelj rezultata	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ključna točka ostvarenja	
Strateško područje 1: Upravljanje Općinom i uslugama					
1.1. Postavljanje temelja za pametan razvoj					
1.2. Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje					
Realiziranje temelja za digitalizaciju javne uprave kroz razvijenu digitalnu platformu javne uprave i postavljeno strateško -prostorno usmjerenje na pametan razvoj	Digitalna platforma javne uprave Strateški i prostorno planski dokumenti	0 0	1 1	Kreiranje portala JLS-a kao digitalne platforme za pametnu upravu Uvođenje sustava za registraciju i autentifikaciju za pristup digitalnim uslugama uprave Izrada strateških dokumenata Rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za vlasništvo JLS	2024. -2034
Strateško područje 2: Kvaliteta života					
2.1. Edukacija i informiranje stanovništva					
2.2. Povećanje društvene participacije					
Povećanje kvalitete života kroz povećanje educiranosti i participacije u pametnom razvoju	Aktivnosti koje unaprjeđuju korištenje digitalnih tehnologija Podrške usmjerene društvenoj participaciji	0 0	2 20	Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti osoba zaposlenih u javnoj upravi Organizacija edukacija za povećanje informatičke pismenosti stanovništva Pružanje podrške za razvoj socijalnog kapitala Sufinanciranje programa vezanog za obrazovanje	2024. -2034
Strateško područje 3: Ekonomija					
3.1. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva					
3.2. Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva					
Poboljšanje gospodarske situacije kroz poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva	Aktivnosti usmjerene razvoju malog i srednjeg poduzetništva Projekt razvoja digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva	0 0	2 1	Sufinanciranje razvoja gospodarstva Poticanje razvoja pametnih rješenja za malo i srednje poduzetništvo Izrada digitalne platforme koja povezuje javnu upravu i poduzetnike Poticanje pametnih rješenja u turizmu	2024. -2034
Strateško područje 4: Okoliš					
4.1. Razvoj infrastrukture za korištenje energije					

4.2. Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva					
Unaprjeđenje okoliša kroz razvoj infrastrukture za korištenje energije te razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva	Aktivnost unaprjeđenja infrastrukture za korištenje energije Projekt usmjeren na razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva	0 0	1 1	Modernizacija javne rasvjete Unaprjeđenje energetske infrastrukture Provođenje izobrazno – informativnih aktivnosti o održivom gospodarstvu otpadom Provođenje mjera uklanjanja otpada Uređenje javnih površina Realizacija inovativnih rješenja za promicanje kružnog gospodarstva i zaštitu okoliša	2024. -2034
Strateško područje 5: Temeljne usluge					
5.1. Razvoj infrastrukture za temeljne usluge					
5.2. Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija					
Razvoj temeljnih usluga kroz razvoj infrastrukture za temeljne usluge te infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	Izgrađen/rekonstruiran/opremljen objekt u skladu s modelom zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva Projekt usmjeren na razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija	0 0	1 1	Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za komunalnu infrastrukturu i sigurnost Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za kulturu Izgradnja/rekonstrukcija/opremanje zgrada za obrazovanje Rekonstrukcija/obnova/opremanje sakralne infrastrukture Izgradnja/rekonstrukcija/ opremanje infrastrukture za sport i rekreaciju Razvoj mreže brzog bežičnog besplatnog pristupa internetu Razvoj mrežne infrastrukture s ciljem pune pokrivenosti optičkom mrežom Razvoj pametnih inovativnih rješenja usmjerenih na temeljne usluge	2024. -2034
Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost					
6.1. Razvoj prometne infrastrukture					
6.2. Razvoj pametnih rješenja u prometu					
Unaprjeđenje održivosti prometa i mobilnosti kroz razvoj prometne infrastrukture i razvoj pametnih rješenja u prometu	Projekt usmjeren na razvoj prometne infrastrukture Projekt usmjeren na razvoj pametnog rješenja u prometu	0 0	1 1	Postavljanje e-punionica za električna motorna vozila Modernizacija nerazvrstanih cesta Izgradnja pješačke infrastrukture Izgradnja biciklističke infrastrukture Postavljanje e-punionica za električna motorna vozila Razvoj pametne inovativne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometne infrastrukture	2024. -2034

Tablica 12 Indikativni financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu strateških područja, izradio autor

												Ukupna alokacija
Pokazatelj rezultata	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.	
<i>Strateško područje 1: Upravljanje općinom i uslugama</i>												
1.1. <i>Postavljanje temelja za pametan razvoj</i>												
1.2. <i>Unaprjeđenje sustava za prostorno i strateško planiranje</i>												
Realiziranje temelja za digitalizacije javne uprave kroz razvijenu digitalnu platformu javne uprave i postavljeno strateško -prostorno usmjerenje na pametan razvoj												53.452,98 Eur
<i>Strateško područje 2: Kvaliteta života</i>												
2.1. <i>Edukacija i informiranje stanovništva</i>												
2.2. <i>Povećanje društvene participacije</i>												
Povećanje kvalitete života kroz povećanje educiranosti i participacije u pametnom razvoju												3.132.625, 77 Eur
<i>Strateško područje 3: Ekonomija</i>												
3.1. <i>Razvoj malog i srednjeg poduzetništva</i>												
3.2. <i>Razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva</i>												
Poboljšanje gospodarske situacije kroz poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i razvoj digitalnih inovativnih rješenja za unaprjeđenje gospodarstva												1.184.779, 70 Eur
<i>Strateško područje 4: Okoliš</i>												
4.1. <i>Razvoj infrastrukture za korištenje energije</i>												
4.2. <i>Razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva</i>												
Unaprjeđenje okoliša kroz razvoj infrastrukture za korištenje energije te razvoj zelene infrastrukture i kružnog gospodarstva												1.280.775 Eur
<i>Strateško područje 5: Temeljne usluge</i>												
5.1. <i>Razvoj infrastrukture za temeljne usluge</i>												
5.2. <i>Razvoj infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija</i>												
Razvoj temeljnih usluga kroz razvoj infrastrukture za temeljne usluge te infrastrukture za korištenje digitalnih tehnologija												3.226.795 Eur
<i>Strateško područje 6: Održiv promet i mobilnost</i>												
6.1. <i>Razvoj prometne infrastrukture</i>												
6.2. <i>Razvoj pametnih rješenja u prometu</i>												
Unaprjeđenje održivosti prometa i mobilnosti kroz razvoj prometne infrastrukture i razvoj pametnih rješenja u prometu												627.139,0 0 Eur
Planirani izvori financiranja	Fondovi EU, državni proračun, županijski proračun, općinski proračun											

6. Tablica slika:

Slika 1 Konceptualne odrednice pametnog razvoja, izradio autor.....	5
Slika 2 Dimenzije na koje utječe implementacija Strategija pametnog razvoja, izradio autor	7
Slika 3 Dimenzije utjecaja Strategije pametnog razvoja, izvor: Level Project d.o.o.	9
Slika 4 Razvojni smjerovi i strateški ciljevi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske, izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske	14
Slika 5 Administrativna podjela Požeško-slavonske županije. Izvor: Škorvaga, Monika (2021). Utjecaj suvremenih demografskih procesa na mreže osnovnih i srednjih škola Požeško-slavonske županije.	20
Slika 6. Općina Velika (2021). Provedbeni program Općine Velika za razdoblje 2021.-2025.....	23
Slika 7 Prikaz zaštićenih područja Općine Velika, izvor: Bioportal.....	37
Slika 8 Prikaz korištenja i namjene površina Općine Velika. Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Velika. Dostupno na mrežnoj stranici: https://opcina-velika.hr/wp-content/uploads/2023/01/1.-Koristenje-i-namjena-povrsina.pdf	35
Slika 9 Prikaz strateškog okvira, izradio autor	51
Slika 10 Određenje pametne uprave, izrada: Level Project d.o.o.	53
Slika 11. Infografika svojstva održive javne infrastrukture, izradio: Level Project d.o.o.	63
 Tablica 1 Proračun Općine Velika za razdoblje od 2020.-2023. godine. Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna za 2020., 2021., 2022., 2023. godinu Općine Velika	24
Tablica 2 Broj stanovnika po naseljima Općine Velika u 2021. i 2011. godini, izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2021. i 2011. godine	25
Tablica 3 Pokazatelji starenja Općine Velika, izvor: Državni zavod za statistiku, Podaci za 2011. i 2021. godinu.....	26
Tablica 4 Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, izvor: Državni zavod za statistiku, podaci za 2021. i 2011. godinu	26
Tablica 5 SWOT analiza, izrada autora	47
Tablica 6 Prioritetni projekti koji će biti provedeni na području Općine Velika s indikatorima ostvarenja rezultata i razdobljem provedbe projekata, izvor: izrada autora	69
Tablica 7 Terminski plan provedbe projekata, izvor: izrada autora	73

